

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÇOCUK HAKLARI ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

16 Aralık 2024 Pazartesi

KONU

-Alt Komisyon Başkanı Radiye Sezer Katırcıoğlu'nun, dijital platformlarda çocukların karşılaşılabileceği risklere ve tehditlere, dijital bağımlılığa, bunlarla mücadelede toplumsal mutabakatın önemine, medya kuruluşlarının sorumluluklarına, TRT'ye, RTÜK'e ve dijital platformlarda çocukların karşılaşılabileceği risklerle ve tehditlerle mücadele için yapılması gerekenlere ilişkin açıklaması

-RTÜK Başkan Yardımcısı Deniz Güler'in, dijital platformlarda çocukların karşılaşılabileceği riskler ve tehditler ile RTÜK'ün bunlarla mücadele kapsamında yürüttüğü faaliyetler hakkında sunumu

-TRT Genel Müdür Yardımcısı Muhammed Ziyad Varol'un, medyanın gücü, dijital platformlarda çocukların karşılaşılabileceği riskler ve tehditler, çocuklara yönelik içerik üretimi, TRT'nin bu alandaki çalışmaları ve dijital platformlarda çocukların karşılaşılabileceği risklerle ve tehditlerle mücadele için yapılması gerekenler hakkında sunumu

-Türkiye Yeşilay Cemiyeti Başkanı Mehmet Dinç'in, çocuklarda ve gençlerde bağımlılık sorunu ile Türkiye Yeşilay Cemiyetinin bağımlılıkla mücadele alanında yürüttüğü faaliyetler hakkında sunumu

-Çocuk İçin İçerik Derneği Yönetim Kurulu Bakanı Sezen Güngör'ün, Çocuk İçin İçerik Derneğinin faaliyetleri ve dijital platformlarda çocukların karşılaşılabileceği risklerle ve tehditlerle mücadele alanındaki çalışmaları hakkında sunumu

-Çocuk İçin İçerik Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Emine Nilüfer Pembecioğlu'nun, gelişim teorileri, güvenli sosyal medya kullanımı için önerileri ve uluslararası örgütlerin bu konudaki çalışmaları hakkında sunumu

-RTÜK Başkan Yardımcısı Deniz Güler'in, TRT Genel Müdür Yardımcısı Muhammed Ziyad Varol'un, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Başkanı Mehmet Dinç'in, Çocuk İçin İçerik Derneği Yönetim Kurulu Bakanı Sezen Güngör'ün ve Çocuk İçin İçerik Derneği Yönetim Kurulu Üyesi Emine Nilüfer Pembecioğlu'nun yaptıkları sunumlara ilişkin görüşme

16 Aralık 2024 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.06

BAŞKAN: Radiye Sezer KATIRCIOĞLU (Kocaeli)

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, kurumlarımızın Kıymetli Başkan ve Genel Müdürleri, sivil toplum örgütlerimizin değerli başkanları, kıymetli basın mensupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Komisyonumuzun değerli çalışanları ve kıymetli hazırın; alt komisyonumuzun 28'inci Yasama Döneminin 10'uncu, Üçüncü Yasama Yılıımızın 3'üncü Toplantısını açıyorum.

Yeterli çoğunluğumuz vardır.

Teknolojinin hayatımıza getirdiği kolaylıklar ve fırsatlar yadsınamaz. Ancak çocuklarımızın fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimleri açısından ortaya çıkan riskleri görmezden gelirse bunların sonuçlarının toplumumuz için çok acı olacağını farkındayız. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17'nci maddesi, çocukların bilgiye erişim hakkını güvence altına alırken zararlı içeriklere karşı korunması gerektiğine de vurgu yapmaktadır. Ancak maalesef, bu koruma mekanizmaları her zaman doğru ve etkin işlemeyebiliyor ve çocuklarımız tehdit altında kalabiliyor. Bilhassa sosyal medya platformları, internet oyunları ve yapay zekâ uygulamaları gibi dijital alanlar kontrolsüz kullanıldığında çocuklarımızın bilişsel ve duygusal gelişimleri üzerinde olumsuz etkiler yarattığı görülmektedir. Bizler bu yüzden geniş bir bakış açısıyla yaklaşacağız. Çocuklar için dijital mecraların faydalarını da değerlendireceğiz, oluşturacağı riskleri de değerlendireceğiz. Ancak asla yasakçı bir bakış açısıyla meseleye yaklaşmayacağız. Bizler, yasaklara, sansürlere, engellemelere karşı olan ve bu yaklaşımların aksi sonuç doğurduğuna inanan bir iktidarı. Zaten bu yaklaşımda olmazsak Instagram'ı, TikTok'u, X'i ve diğer platformları Türkiye'de temsilcilik açmaya, sorumluluk almaya ve bu konuda kendilerini dinlemeye çağırırız. Çağırıyoruz ki "Gelin anlatın, gelin birlikte hareket edelim ve Almanya'da, Fransa'da ve İngiltere'de nasıl süreci işletiyorsanız gelin burada da aynı şekilde yönetelim." diyoruz. Tüm gayemiz, çocuklarımızın faydasına olabilecek bir düzenleme hayata geçirmek.

Değerli milletvekilleri ve misafirlerimiz; çocuklarımız için içerik analizleri yapılarak zararlı içeriklerden onları korumamız gerekmektedir. Aksi takdirde sanal ortamda siber zorbalık, şiddet içerikli videolar, yaşa uygun olmayan reklamlar ve sahte kimliklerle oluşturulan tuzaklar gibi birçok tehditle çocuklarımız baş başa kalabilmektedir. Uluslararası araştırmalar, dijital mecraların çocuklarda bağımlılık yapıcı birçok etkisini ortaya koymuştur. Bunun sonucunda oluşan dijital bağımlılığın çocuklarda odaklanma sorunları, uyku bozuklukları ve sosyal yoksunluğa neden olduğu belirtilmektedir. Özellikle erken yaşlarda ekrana maruz kalan çocuklarda "sanal otizm" olarak adlandırılan bir tür otizm türü görülmektedir. Sanal otizm, çocukların sosyal iletişim becerilerinde gerileme, dış dünyaya ilgi kaybı ve duygusal tepkilerde azalma şeklinde kendini göstermektedir. Burada ailelerimizin dikkatli olması ve özellikle 0-3 yaş arasındaki çocukları ekranlardan uzak tutması gerekmektedir çünkü 2 yaşındaki bir çocuk, siz onu ekrana maruz bırakmadığınız müddetçe sizden bu yönde bir talepte bulunamaz. Bu minvalde, tüm Komisyon çalışmalarımızın bize gösterdiği net bir şey var; o da toplumsal mutabakat. Mutabık kalacağız ki başaralım, mutabık kalacağız ki çocuklarımızı koruyalım, mutabık kalacağız ki geleceğimizi inşa edelim. Geleceğimizin inşasında bu mutabakatla tüm kurumlarımızla koordineli olarak çalışacağız. Bakanlıkların bütün hepsinin dâhil olduğu yani Aile ve Sosyal Hizmetler, Millî Eğitim, Ulaştırma, Adalet, Sağlık, İçişleri, Kültür ve Turizm Bakanlıklarımızın hepsi ve -elbette Cumhurbaşkanlığımız da-diğer tüm kuruluşlarla birlikte çocuklarımızı geleceğe hazırlayacağız.

Burada medya kuruluşlarımıza da elbette büyük sorumluluklar düşmekte. Komisyonumuza da teşriflerini gerçekleştiren TRT -bunu samimiyetle söylüyorum- çocuk konusundaki hassasiyetini en fazla hissettiğimiz kurumumuzdur. TRT, TRT Tabii ve TRT Çocuk kamu yayıncısı olarak çocuklara yönelik nitelikli ve eğitici içerikler hususunda gerçekten bayrak taşıyan bir yayın politikası oluşturmuştur. Bu politikaların takipçisi de Radyo ve Televizyon Üst Kurulumuzdur. Tüm kanallar için bu gelişmelerin sağlanması, medya içeriklerinin çocuk dostu olması ve bunların denetimleri gibi zorlu bir görev de RTÜK'e düşmektedir. Elbette, denetim kuruluşlarımızın işleri çok zordur ancak ben Komisyonumuza katılımlarından ve daha önceki konuşmalarımızdan anlıyorum ki onlar bu zorluğu kolay kılacak ve çocuklarımız için ellerinden geleni Parlamentomuzla birlikte yapacaktır.

Bu bağlamda, samimiyetle çalışan tüm bürokratlarımıza ve kamu kurum temsilcilerimize teşekkür ediyorum. Bu hassasiyeti, tüm medya kuruluşlarından da bekliyorum çünkü çocuklar hepimizin çocuğudur. Sağlıklı, zeki ve ahlaklı bir nesil ülkemizin tümünün menfaatidir; buna yürekten inanıyorum. Biz müreffeh bir ülke yaparsak yapacağımız nesil bu nesildir. Yani biz burada 23 milyon çocuğumuzun derindeyiz. Bu düzenlemeler Sayın Özgür Özel'in çocuğunu da kapsayacak, Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın torunlarını da kapsayacak. Ancak siyasetüstü bir düzenlemeyle biz bu işi başarabiliriz. Bu hususta elini taşın altına koymak isteyen herkesin üstüne bir görev düşmektedir ve ülkemizin acilen bu sorundan kurtulması için öncelikle zararlı içerikler filtrelenmeli ve siber zorbalığa karşı etkili denetim mekanizmaları kurulmalı; aileler, çocuklar ve öğretmenler için dijital okuryazarlık eğitimleri zorunlu ve sürekli hâle getirilmeli, çocuklara dijital dünyada karşılaşabilecekleri tehditler konusunda bilinç kazandırılmalı, çocuklarımızın 16 yaşına kadar sosyal medya kullanımına yönelik düzenleme getirilmeli, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve teknoloji şirketleri bir araya gelerek ortak projeler geliştirmeli, tüm medya kuruluşları eğitici ve çocuk dostu içeriklerle ülkemizin geleceğine katkı sunmalı, ana haber bültenlerinde haber dilini oluştururken "çocuğun üstün yararı" ilkesi ışığında hassas bir dil kullanılmalı ve toplumun her kesiminin izlediği saatte yayınlanan haberler tüm yaş gruplarına uygun biçimde oluşturulmalıdır ve ayrıca habercilikte çocuklarımızın yüzleri ve kimlikleri kullanılmamalı, her insan için unutulma hakkı gözetilmelidir diyorum.

Sözlerimi tamamlarken medya, sivil toplum, kamu kurumları ve ailelerin bu süreçte ortak bir anlayışla hareket etmesinin millî bir görev olduğunu hatırlatıyor ve katılım sağlayan herkese teşekkür ediyorum.

Toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Çok teşekkür ederim.

Görsel basınımız...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ufak, bir dakikalık süre verebilir misiniz?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bir toplantıyı başlatayım Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başlattınız zaten.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Görsel basınımız çekimlerini tamamlasın; tamamladıysa çıkabilir. Yazılı basınımız bizimle olacak.

Ondan sonra da toplantımıza başlayalım Sayın Tanal, ondan sonra size de söz verelim.

Çekim yapılsın.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Görselin önünde konuştuk. Bir dakika ben de konuşabilir miyim?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Biliyorsunuz, böyle bir usulümüz yok Sayın Tanal.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Usul yok işte, yasaklama getirdiniz. Bakın, ne güzeldir, yasaklar...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Parlamento kurulduğundan beri devam eden bir teamüldür Sayın Tanal, provoke etmeyelim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bugüne kadar, bakın, tüm komisyonlarda gayesini açıkladıktan sonra muhalefet milletvekillerine bir dakikalık kısa bir söz verilir, ben de mümkünse pek kısa biz söz istiyorum İç Tüzük 60'a göre.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Görsel basınımız çekimini tamamlasın.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakın, işte yasakçı zihniyetiniz burada.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Yasak değil, teamüldür.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani siz burada yasakların zeminini yaratıyorsunuz. Bakın...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Suistimal etmezsek bütün...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Suistimal ediyorsunuz işte. Bakın “bir dakika” diyorum, benim ne konuşacağımı bilmiyorsunuz ki, “bir dakika” diyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Görsel basınımız görevini bitirdi mi?

Tamam, teşekkür ediyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ben sizi protesto ediyorum, bu toplantıdan ayrılıyorum. Sizin yasakçı zihniyetiniz bu. Olmaz... “Bir dakika üstat” diyorum, bir dakika izin verirsiniz yani.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Şimdi konuşacaksınız Sayın Tanal, niye bu kadar...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ama niye görseli çıkarıyorsunuz? Bir dakika ben de bir mesaj vermek istiyorum. Benim ne konuşacağımı nereden biliyorsunuz? Yani demek ki sizin amacınız şimdiden belli, siz yasaklamak istiyorsunuz.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Mesele basına konuşmak değil.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anladım ama basına değil ama görseli benim de demokratik hakkım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Sayın Tanal, bu 3'üncü toplantımız, hiç böyle bir şey yapmadınız, bugün yapıyorsunuz. Niyetiniz nedir, merak ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakın, zihniyet belli, zihniyetiniz belli, yasakçı...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Zihniyetinizi merak ediyorum ben de.

Bakın, bu 3'üncü toplantımız, 2 tane yerinde inceleme yaptık, hiç böyle bir şey yapmadınız.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - O zaman sizden ricam...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bugün niçin böyle bir şey yapıyorsunuz?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Lütfen, bir dakikalık...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bu Parlamentoda kaç yıldır görev yapıyorsunuz Sayın Tanal? Benim 9'uncu, hiç böyle bir şey oldu mu?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hanımefendi, ben on dört yıldır görev yapıyorum, komisyondan sonra söz veriliyor. Siz ilk olarak yasakçı zihniyeti...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Veriliyor, görsel basın çıktıktan sonra.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - O zaman niyetiniz belli, niyetiniz belli. Siz burada...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Lütfen yapmayın, suistimal etmeyin.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Suistimal yapan sizsiniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Suistimal etmeyin.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - O zaman izin verin. “Bir dakika” diyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Verebilirsiniz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ya, verebilirim ama bu şekilde olmaz. Bakın, suistimal etti.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bugüne kadar hep aldık, ilk yasaklamayı sizinle yaşıyorum ben.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Provoke edemezsiniz Sayın Başkan.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Provokeyi siz yapıyorsunuz, ben değil Hanımefendi!

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bakın, hep böyleydi, hep böyleydi.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Böyle değildi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Böyleydi.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Böyle değildi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Böyleydi.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - 14 dönemdir ben burada görev yapıyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Arkadaşlar, söyler misiniz, hep böyle değil miydi?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - İlk yasakçı zihniyeti yaşattınız bize bugün.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Değişmez bir kural değil ama.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - “Bir dakika” diyorum efendim, “bir dakika.”

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Teamül.

ELİF ESEN (İstanbul) - Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Komisyonunda sonuna kadar kaldı basın.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Başkanın takdiridir, araştırma komisyonudur.

ELİF ESEN (İstanbul) - Israrlı bir talep olunca bence söz verilebilir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Israrlı, “bir dakika” diyorum üstat.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Basınımız çekimini yaptı mı, tamamladı mı?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu değiştirilemez bir şey değil zaten.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ama belki yani daha fazla...

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Komisyonunda zaten çok konuşacağınız zaman var Vekilim yani burada...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Burada zaten toplam 6 kişiye ya, olacak şey mi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Sayın Tanal, niye böyle bir şey yaptınız ben anlamıyorum, niçin bugün böyle bir tutum gerçekleştirdiniz bilmiyorum?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sizi ben de protesto ediyorum, sizin yasaklama zihniyetiniz bu işte, sizinle bir yere gidilemez, hakikaten gidilemez.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Peki, çocuklarla ilgili tavrınızı...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çocuklara kurban olarsınız, çocukları suistimal ediyorsunuz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Çocuklarla ilgili tavrınızı, niyetinizi gördük, tamam, hiç şaşırmadık.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - “Çocuklar” diyorsunuz, çocuklar dünyanın en masum insanı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Hiç şaşırmadık. Buyurun, buyurun...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kurban olarsınız çocuklara.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Tabii ki biz kurbanız her zaman. Çocuklar konusunda...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Amacınıza ulaşabilmeniz için Makavel her türlü yolu mübah sayıyor. Yasaklama zihniyeti...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ne amacı? Amacımız çocuklarımızın üstün yararı Sayın Tanal, lütfen provoke etmeyin!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Amacınız çocuk değil, amacınız yasaklamak. Provoke eden sizsiniz!

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Çocuklar söz konusu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakın, “bir dakika” ne olacak? Bu yasakçı zihniyetle bir yere gidilemez.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Her zamanki göreviniz, ne yaptınız. Lütfen...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bir dakika söz istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bir dakika, buyurun konuşun; buyurun, konuşun, konuşun. Sizin derdiniz o zaman provoke etmek.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Provoke eden sizsiniz!

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Provoke eden sizsiniz! Buyurun, konuşun, çıkıyorsunuz.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Mahmut Bey, böyle olmadı.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yok ağabey, olacak şey mi ya! Olmasın, gayrimeşru bir Komisyon oluyor.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Nasıl gayrimeşru oluyor, o nasıl laf ya!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yasaklamanın alt zeminini oluşturuyorlar.

ELİF ESEN (İstanbul) - Aslında standart bir uygulama olması lazım. Söz verilebilirdi ama.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Niyet ve samimiyet olmayınca ben bunu... Sayın Tanal'la yıllardır çalışıyorum, bu kadar toplantımız oldu, hiç böyle bir şey yapmadı, bugün niçin geliyor?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Niyet okuyarak yürüyemeyiz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bakın, çocukların üstün yararı olduğu zaman böyle tepki gösterilmez. Niyet çok önemli, samimiyet çok önemli bu konuda. Hiç böyle bir uygulamamız var mıydı? Vekillerimiz söyleyin, var mı, yapıldı mı?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Diğer komisyonlarda yapıldı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bizim Komisyonumuzda yapıldı mı? Yapılmadı.

ELİF ESEN (İstanbul) - Değerli Başkanım, milletvekili talep ediyor bunu.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Niyet üzerinden...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ben de diyorum ki: Görsel basın çıktıktan sonra...

ELİF ESEN (İstanbul) - Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Komisyonu Başkanı...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Sayın Elif Hanım, Sayın Vekilim, görsel basın çıktıktan sonra zaten kamerayla çekecek arkadaşı, zaten danışmanları çekiyor.

(Gürültüler)

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Konuşuyorum izniniz olursa.

Zaten danışmanları çekiyor, bütün her şey ortada, görsel basın dışarı çıktıktan sonra... Çünkü görsel basına karşı başka şekilde davranılıyor, burada başka bir şekil; samimiyet yok. Çocukların üstün yararı için en doğru şeyi yapmaya çalışıyoruz. Hiçbir şekilde yasakçı değiliz. Cümlede de söyledim, yasakçı olamayız, hiçbir zaman yasakçı olmadık özellikle hakların önünü açmışız biz, özgürlüklerin ve hakların demokrasinin önünü açan bir anlayışla hareket etmişiz. Burada kasıt var, buyursun gelsin.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu kadar önemli bir toplantıda böyle bir şey olmamalıydı, gölge düşürmek olmadı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Evet, toplantımızı açıyorum.

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Belki de amaç oydu zaten.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Çok rahat yapılırdı ki zaten bu.

ELİF ESEN (İstanbul) - Ya, uygulamalarda...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Tabii ki.

Başkan olarak takdirimi kullandım. Telefonunuzu açın, canlı yayın yapın, ister not aldırın, zaten tutanaklar var; buyurun, devam edin, zaten canlı yayın yapıyorsunuz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Şimdi, hani o noktada Hulki Bey'in yönettiği bir toplantıda sonuna kadar kaldılar, bu inisiyatife bağlı olduğu için Sayın Tanal da burada istemekte çok haksız değil demek istiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Elif Hanım, “haklı” “haksız” tartışması yapmıyoruz. Samimiyetle gelip öncesinde söyleseydi onu konuşurduk.

ELİF ESEN (İstanbul) - Burada bir ara yol bulmaya gayret ediyorum ben de çünkü siz de zor durumda kalıyorsunuz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Yok, hiç zor durumda kalmıyorum.

Toplantıyı yönetiyoruz, toplantıdan en iyi verimi almaya gayret ediyoruz. Herkes özgürce fikirlerini söylüyor, cep telefonlarıyla çekiliyor, canlı yayın yapılıyor ama bir ilke olarak görsel basın çıktıktan sonra başlıyoruz konuşmalarımıza. Burada “yasakçı bir zihniyete gitmek” demek, bu konuda samimiyetsizce bir yaklaşım ve provoke etme anlayışıdır; ben böyle görüyorum, takdir edersiniz etmezsiniz...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bunu bu şekilde yorumlamak doğru olmaz.

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Ama asıl niyet okumak bu değil mi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bakın, çocuklarımızla ilgili konularda...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yani provoke mi etmek istiyor, niyeti samimi miydi, samimi değil miydi; bunları bilemeyiz çünkü bu, kişinin şahsıyla ve ancak onun söylemiyle bizim bilebileceğimiz bir şey fakat eğer karşılanabilir bir talepse...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Evet, şahsıyla, söylemiyle ve tutumuyla buradan bir fikir sahibi oluyoruz Beritan Hanım, siz de...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şunu iletmek istiyorum: Karşılanabilir bir talepse ve eğer bir vekil bununla ilgili bir talepte bulunduyorsa...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ben böyle bir takdir kullandım Beritan Hanım.

Toplantımıza başlayalım.

RTÜK'ten katılan Değerli RTÜK Başkan Yardımcısı...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir cümlemi bitirseydim Sayın Başkan, bu şekilde doğru değil ama.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Efendim?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bir cümlemi bitirseydim, ardından siz zaten toplantıyı...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ama söz vermedim ben size, karşılıklı konuşuyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Ben sizden söz almadım, şu an bir iletişim hâlindeyiz ve herkes kendi fikirlerini konuşuyor. Sonuçta her konuşmacı sizden söz almayacak değil mi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Karşılıklı konuşuyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Dolayısıyla, karşılanabilir bir talepti ve bu talebin karşılanması...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Toplantı yapıyoruz Beritan Hanım, toplantıyı yönetmek durumundayız, zamanı yönetmek zorundayız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yönetmek için zaten bunu söylüyorum. Şu anda yönetemiyoruz değil mi?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Yok, yönetiyoruz; sıkıntı yok.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şu anda bir kriz çıktı, dolayısıyla bunu daha iyi yönetebilmek için herkesin kendini ifade etmesi ve karşılanabilir taleplerin karşılanması gerektiğini düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Söz almak için düğmenize basın, zamanı ve sırası geldiğinde söz alıp konuşacaksınız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Söz almak istemiyorum şu anda, söyleyeceğimi söyledim zaten.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Aşağıda bütçe görüşmeleri var, zamanımız kısıtlı. Biz bu toplantıyı ilk defa yapmıyoruz yani dijital mecralarla ya da çocuklarımızla ilgili ilk toplantımızı yapmıyoruz; hep böyle yaptık. Bugün ne oldu? Bugün ne oldu?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Belki bir şey söyleyecekti, bilemeyiz ki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ya, bir şey söyleyecekse söylesin.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Belki çok önemli bir katkı sunacaktı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ya, söylesin, görsel basın çıkacak.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Belki televizyonda açıklama yapmak istiyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Tamam, aşağıda basın yerimiz var, orada yapsın.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Genel Başkanının ismini geçirdi, belki de ona dair bir şey söylemek isterdi.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Evet, RTÜK Başkan Yardımcımız Deniz Bey'e söz veriyorum zamanı da hatırlatarak.

Kaç dakika planlıyorsunuz sunumunuzu?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Yaklaşık yirmi dakika Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Biraz daha kısaltabilirseniz çok sevinirim çünkü bugün dinleyeceğimiz kişi sayımız, bize sunum yapacak kişi sayımız fazla; o konuda zamanı yönetelim. Zaten herkesin önünde herhâlde sunum dosyaları da var.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Hızlı geçerim Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Teşekkür ederim.

Buyurun.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Sayın Başkan, değerli üyeler; bugün, burada “Dijital Mecralarda Çocukları Bekleyen Tehditler ve Riskler” başlığı altında çok önemli bir konuyu birlikte ele alacağız.

Tabii, dijital çağ, çocuklarımız için fırsatlar sunduğu kadar çeşitli riskler ve tehditleri de içerisinde barındırmaktadır. Sunumumda, dijitalleşmenin çocuklar üzerindeki sosyal, psikolojik ve eğitsel etkilerini detaylı bir şekilde inceleyeceğim ve karşı karşıya olduğumuz zorluklara yönelik olarak çözüm önerilerini sizlere arz etmeye çalışacağım.

Başlamadan önce, bu konuda farkındalık yaratmanın hepimizin ortak sorumluluğu olduğunun bilinciyle hem Komisyon Başkanımızı hem kıymetli milletvekillerimizi hem de değerli katılımcıları şahsım ve kurumum adına saygılarımla selamlıyorum.

Tabii, dijitalleşme, çocukların sosyal ilişkilerinden psikolojik gelişimlerine, eğitimsel içerikleriyle de iletişimlerine kadar pek çok alanda duygusal ve davranışsal dünyalarını yeniden şekillendirmektedir. Dijital platformlar, özellikle çocuklara yeni sosyal ağlar vasıtasıyla iletişim kurma fırsatı sunarken sosyal becerilerini olumsuz bir şekilde etkileyebilecek bazı sonuçlar da doğurmaktadır.

Çocuklarımız, çevrim içi platformlarda “yeni nesil” diyebileceğimiz arkadaşlıklar kurarken yüz yüze iletişim becerilerini de kaybetme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca, çok önemli bir konu olarak addedilen dijital zorbalık da çocukların sosyal çevrelerinden izole olmalarına ve kendilerini yalnız hissetmelerine sebep olmaktadır. Çocukların dijital cihazlarda uzun süre vakit geçirmesi aile içi iletişimi

zayıflatmanın yanı sıra aile bireyleriyle geçirilen kaliteli zamanı da düşürmekte, bu nedenle çocukların dijital dünyada daha güvenli ve sağlıklı bir sosyal deneyim yaşayabilmeleri ebeveynlerin rehberliği kapsamında büyük bir önem taşımaktadır.

Tabii, dijitalleşme süreci aynı zamanda çocukların psikolojik gelişimi üzerinde de çok güçlü ve çok boyutlu etkiler yaratmakta. Öncelikle, dijital cihazların aşırı kullanımı, sürekli çevrim içi olma zorunluluğu, ekran bağımlılığı ve FOMO olarak isimlendirilen gelişmeleri kaçırma korkusu gibi psikolojik sorunlara yol açmakta. Bu durum çocukların uyku düzenlerini bozmakta, kaygı seviyelerini de ciddi bir şekilde arttırmaktadır.

Diğer bir önemli boyut ise çocukların kendilerine olan öz saygıları, algıları üzerindeki etkilerdir. Sosyal medyada karşılaşmış oldukları idealize edilmiş görüntüler çocukların yetersiz hissetmelerine, öz saygılarının azalmasına ve beden algısı sorunlarına yol açabilmektedir.

Tabii, dijitalleşmenin çocuklar üzerinde eğitsel etkilerini inceleyeceğimiz zaman öncelikle fırsatları sunmak istiyorum, daha sonra da tabii, tehditler gelecek.

Dijitalleşme çocuklara eğitim alanında çok önemli fırsatlar sunmakta. Bunların başında öğrenme materyallerine kolay ve hızlı bir erişim ve bu erişim sayesinde de etkileşimli öğrenme fırsatları önümüze çıkmakta. Uzaktan öğrenmeyle mekân ve zaman sınırlamaları ortadan kalkmakta ancak bu fırsatları en iyi şekilde değerlendirmek ve çocuklarımızın doğru bilgiye ulaşmasını sağlamak için onların dijital okuryazarlık seviyelerini desteklememiz ve daha da önemlisi onlara rehberlik etmemiz büyük bir önem taşımaktadır.

Tabii, dijitalleşme eğitim üzerinde önemli fırsatlar sunsa da zorluklar da getirmekte. Nedir bu zorluklar? Öncelikle dikkat dağınıklığı ve performans düşüşü olarak sıralamak mümkün. Sürekli bildirimler ve çoklu ekran kullanımı çocukların dikkat süresini kısaltarak öğrenme sürecini olumsuz etkilerken odaklanma sorunları yaratarak çocukların akademik başarılarının da düşmesine sebep olmaktadır.

Çocukların internette özellikle maruz kaldığı olumsuz içerikleri incelediğimizde ise 4 ana başlık karşımıza çıkmakta. Bunları, şiddet içeren içerikler, cinsel içerikler, ayrımcı ve nefret dolu içerikler ve yanlış bilgiler olarak sınıflandırmak mümkün. Çocuklar internet üzerinde yanlış bilgilere ve dezenformasyona, psikolojik veya cinsel zorbalık içeren siber saldırılara, uygunsuz ve konusu suç teşkil eden içeriklere maruz kalabilmekte; bahse konu riskler çocukların zihinsel ve duygusal sağlığını ciddi bir şekilde etkilemekte ve güvenli bir çevrim içi deneyim yaşamalarını da zorlaştırmaktadır.

Tabii, özellikle bunları anlattım. Şimdi, ikinci bölümde RTÜK tarafından yapılan çalışmaları sunacağım, bunu sunmadan önce çocukların medyada nasıl bir medya kullanım alışkanlıkları olduğunu arz etmek istiyorum. Bu kapsamda da RTÜK tarafından çocuklara ve yetişkinlere yönelik düzenli araştırmalar gerçekleştiriyoruz. Bu araştırmalardan bir tanesi de çocukların medya kullanma alışkanlıkları. Bu 2023 yılında gerçekleştirildi. 15-21 yaş grubu 6.500 çocuk ve gencimizle görüştük. Bu kapsamda, bu kitlenin öncelikle günlük mecra kullanım oranlarını vermek istiyorum ki hem kafamızda bir şekil oluşsun, gençler hangi medyayı ne kadar, ne şekilde kullanıyor, onu bir görelim.

İnternet kullanımı yüzde 92, araştırmaya katılan gençlerin yüzde 92'si düzenli olarak internet kullandıklarını belirtiyor.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Affedersiniz, kaç genç katılmış?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - 6.500.

Günlük kullanım süresine baktığımızda ise internetin kullanım süresi dört buçuk saatin üzerinde, yüzde 76'sı da "Evet, ben televizyon da izlerim." diyor ama televizyon izleme süresi günlük bir saat kırk dakika. Dijital platformlar dediğimiz seç izle platformları, video on demand platformları ise yüzde 41 oranında, bu yetişkinlerde yüzde 25'ler seviyesinde; gençlerimizde yoğun bir talep olduğunu da bu orandan dikkatinize sunuyorum. Günlük yaklaşık bir buçuk saat dijital platformlarda vakit geçiriyor gençlerimiz. Radyo ise her 3 gençten sadece 1'inin kullanımında, günlük yaklaşık elli iki dakika radyo kullanımı var.

Şimdi, tabii, burada önümüzde sosyal medya denen bir gerçek var. Sosyal medyaya baktığımızda, bu kitlenin yüzde 95'i sosyal medya hesabı olduğunu bildiriyor; çok ciddi bir oran. Sosyal medya profili herkese açık olanların oranı üçte 1'den fazla, yüzde 37. Burada daha farklı bir soru sorduk gençlerimize: "Ailenizin bilmediği bir sosyal medya hesabınız var mı?" dedik. Yüzde 17,7'si, yaklaşık yüzde 18'i "Evet, ailemin bilmediği bir sosyal medya hesabım var." dedi. Tabii, bu, bunu bize beyan edenler, gerçek kişisel görüşüm, çok daha yüksek bir orandadır.

Bir de dijital platformlara dikkatinizi çekmek istiyorum. Dijital platformları yüzde 41'i izliyor ama en önemli konu dijital platform izlemenin yüzde 72,5'la cep telefonu vasıtasıyla olduğu yani "bireysel iletişim" dediğimiz, toplu televizyon karşısında değil bireysel olarak cep telefonundan izlendiğini görüyoruz yani kontrol dışı bir alanda. Bunu cep telefonu, televizyon, bilgisayar ve tablet takip etmekte.

Bir de tabii, gençlerimizin haber alma kaynaklarını inceledik. Gençler habere erişim için ilk sırada hangi alanı kullanıyor, hangi mecra? Burada yüzde 71'le sosyal medya ilk sırada çıktı; yüzde 70 televizyon; yüzde 46 internet haber siteleri; yüzde 18 yazılı basın ve yüzde 10 radyo. Tabii, bu sorunun devamında şu soru çok daha anlamlı bir hâle geliyor: "Haber alma kaynaklarına olan güven seviyeniz nedir?" diye sorduk. Güven seviyeleri çok düşük olsa da 1'inci sırada sosyal medya gençler tarafından en çok güvenilen araç, sonra televizyon, internet haber siteleri olarak geliyor. Yetişkinlerde bu oranda 1'inci sırada televizyon gelmekte. Niye? Görüntü olarak kişilerin daha bir yatkınlığı var ama gençler en çok sosyal medyaya güveniyor haber alma kaynakları olarak.

Bir de gençlerimizin ekran bağımlılık düzeylerini ölçtük. Bunu özellikle akademik bir ölçek kapsamında değerlendirdik. Burada da görüldüğü üzere, her 10 gençten yaklaşık 4'ü yani yaklaşık yüzde 40'ı yüksek düzeyde ekran bağımlısı çıktı.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Çok affedersiniz ama...

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Yaş grubuyla ilgili...

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - 15-21 yani o dönem yaptığımızda 2000 ile 2007 doğumlular kapsandı.

Bu kapsamda ekran bağımlılığına baktığımızda, yüzde 36'sının düşük düzeyde bağımlı olduğu sevindirici bir haber olarak görülse de yaş grupların kırılımlarına baktığımızda bu düşük olanların daha çok düşük yaş grubunda olanlarda olduğu, yaş grubu arttıkça ekran bağımlılık seviyesinin de arttığını gördük.

Şimdi, "dijital okuryazarlık" dedik. Dijital okuryazarlığı da bir ölçek kapsamında ölçtük. Bu grafikte de gördüğümüz üzere, toplumumuzda dijital okuryazarlık seviyesi maalesef henüz istenen seviyelerde değil. Her 10 gençten yaklaşık 3'ü yüksek düzeyde dijital okuryazarlığa sahip yani yüzde 29,4'ü sadece yüksek düzeyde dijital okuryazarlık yetilerini geliştirmiş durumda, bununla birlikte yüzde 35,6'sı düşük, yüzde 35'i ise orta seviyede dijital okuryazarlık bilincinde. Bu sonuçlar bireylerin tabii yalnızca dijital teknolojileri kullanımında değil aynı zamanda eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerini sağlayacak eğitim politikalarına olan ihtiyacı da açıkça ortaya koymakta. Özellikle gençlerimizin bu alanda gelişim göstermesi, bilgi kirliliği ve dezenformasyonla başa çıkabilme ve dijital dünyanın da kendilerine sunduğu fırsatları en iyi şekilde değerlendirme açısından büyük önem taşımaktadır. Tabii, bu araştırmalar RTÜK olarak bize bir yol haritası çiziyor; gençlerimizi en iyi şekilde anlamak ve onlara yönelik yapılan çalışmalar için bir stratejik plan aslında.

Tabii, RTÜK olarak biz neler yapıyoruz? Öncelikle yayın denetimleri, kamu spotları, eğitici yayınlar, dijital medya iş birlikleriyle bu konuda önemli adımlar atıyoruz. Ayrıca, zararlı içeriklere yönelik düzenlemeler ve ebeveyn kontrol araçlarının geliştirilmesi de bu alandaki koruma mekanizmaları için önemli birer adım olarak karşımıza çıkmakta. Öncelikle, yayın denetimlerine baktığımızda, RTÜK olarak yayınların düzenli denetimini sağlamak amacıyla üç temel süreç yönetmekteyiz; bir sürekli takip. Meslek uzmanlarımız tarafından kataloglara giren yayınlar sürekli takip edilmekte ve düzenli olarak raporlanmakta. Özellikle seç-işle platformları malumunuz yoğun bir şekilde içerik üretiyor ve üretilen bu içerikler de anlık olarak düzenli bir şekilde kataloglara girilmekte. Bu kapsamda da izleme uzmanlarımız mevcut giren içeriği takip eden süreçte hızlı bir şekilde incelemekte ve burada gençlere ve çocuklarımıza yönelik zararlı içerikleri olan programlara yönelik raporlar düzenlenmekte.

Tabii, bir diğer önemli konu da Çocuk Dostu Yayıncılık İlkeleri Rehberi. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Anayasa'mız kapsamında Çocuk Dostu Yayıncılık İlkeleri Rehberi'yle çocuğun üstün yararı gözetilerek çocuk haklarına duyarlı, çocuğu en iyi şekilde temsil eden ve çocuk dostu olarak nitelendirilebilecek bir medya ortamının sağlanması hedefiyle bu ilkeler hayata geçirilmiştir. Tabii bizim kanunumuz kapsamında "Çocuklara, güçsüzlere ve engellilere karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez." maddemiz var. 2020 yılından itibaren bu maddeye yönelik 3 müeyyide, aynı zamanda Radyo ve Televizyon Yayın Hizmetlerinde "Çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel veya ahlaki gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılsa dahi yayınlanamaz." maddemiz var. Buna yönelik olarak da 2020 yılından itibaren 138 müeyyide uygulanmıştır.

Tabii, çocukların zorunlu içeriklerden korunması kapsamında ebeveyn kontrol araçları da çok önemli bir işlev görmektedir. Bu kapsamda koruyucu semboller, çocuk profili, pin şifre uygulamaları ve içerik kısıtlama gibi çok önemli adımlar RTÜK tarafından hayata geçirilmiştir.

Tabii, bir önemli konu da televizyonlarda yayınlanan gündüz kuşağı programları. Gündüz kuşağı programlarına yönelik olarak sürekli sorulara muhatap olduğumuz için ekstra bir slayt koymak istedim burada. Gündüz kuşağı programlarına yönelik olarak bir Etik İlkeler Rehberi hazırladık. Bu Etik İlkeler Rehberi içerisine de çocuk ve gençlerimizi de özellikle koruyacak bir madde ekledik. Bu madde kapsamında da; çocuklar, gençler ve zihinsel engelli bireylerin stüdyoya ya da canlı bağlantıya konuk olarak alınmamasını, eğer alınacaksa da bu kitleye yönelik yayınlarda istismara yol açabilecek konuşmalardan kaçınılmasını ve bu kitlenin suçlayıcı ve yargılayıcı ifadelerle yönelik maruz bırakılacak bir şekilde yayında bulunmamasına yönelik önemli bir madde koyduk. Bu kapsamda bundan yaklaşık bir ay önce de gündüz kuşağı programlarına yönelik yaptırımlar uyguladık ve bu konudaki kararlılığımızı da ortaya koymuş bulunuyoruz.

Tabii, kamu spotları da sadece bilgi vermekle kalmayıp aynı zamanda toplumun duyarlılığını arttırma ve kolektif bir bilinç oluşturma misyonu da taşıyan önemli yapımlar. 2022-2024 yılları arasında televizyonlarda toplam 38, radyolarda ise 21 kamu spotu yayınlanmasına yönelik tavsiye kararı verdik RTÜK olarak. Kamu spotlarının odak noktaları toplumumuzun geleceği olan çocuklarımızın temel ihtiyaçlarına hitap edecek şekilde belirlendi. Eğitim alanında Darüşşafaka, TED ve AÇEV gibi kurumların çalışmaları ön plana çıkarken; çocuk hakları, dijital mahremiyet gibi farkındalık yaratılması gereken konularda da UNICEF gibi uluslararası kuruluşların kamu spotları öne çıkmış durumda.

Tabii, RTÜK olarak medya okuryazarlığına çok önem veriyoruz. 2008 yılından itibaren medya okuryazarlığının özellikle ilköğretim ve ortaokullarda birer ders olarak gösterilmesine yönelik önemli adımlar attık. Bu kapsamda Millî Eğitim Bakanlığıyla da protokolümüz bulunmakta, bu protokol çerçevesinde de gerek Millî Eğitim Bakanlığının müfredatında yer alan medya okuryazarlığı dersi gerekse de Medya Okuryazarlığı Haftası kapsamında çeşitli etkinlikler düzenliyoruz. Bu kapsamda Ocak 2023 yılında yayınlanan RTÜK Medya ve Çocuk Dergi'mizin 1'inci sayısı çok güzel bir içeriğe sahip, sizlere de birer tane arz ettik bu dergimizden. 2'ncisi de yeni basıldı ama bunun baskısı henüz yetişmediği için gönderemedik, Komisyona ayrıca onu da arz edeceğiz. Burada 9 yaş ve üzeri çocuklar için medya okuryazarlığı farkındalığını arttırmayı hedefleyen önemli bir çalışma olarak ciddi bir içerik çalışması gerçekleştirilmiştir.

Tabii, dijital medya iş birliklerine baktığımız zaman RTÜK olarak demin de ifade ettiğim gibi, Millî Eğitim Bakanlığıyla medya okuryazarlığı İş Birliği Protokolü'müz bulunuyor. Çocuklara yönelik olarak çocuk dostu görsel, işitsel ve yazılı yayın ilkelerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalarımız bulunuyor. İsteğe bağlı yayın hizmetlerinde küçüklerin korunması ve özellikle de ebeveyn kontrolüne yönelik dünyada ilk örneklerden biri olan, RTÜK tarafından dijital platformlara zorunlu hâle getirilen örnekler bulunuyor. Ve tabii ki akıllı işaretler, programlardaki akıllı işaretlerin, yeni çıkan bir yönetmelik kapsamında, haber bültenleri ve haber programlarında da kullanılmasını zorunlu hâle getirdik.

Peki, bu kapsamda sonuç ve önerilere gelecek olursak neler yapılabilir gelecekte? En önemli konumuz tabii, medya okuryazarlığı. Medya okuryazarlığının çocuklarımızın dijital dünyada eleştirel düşünme becerilerini kazanma ve güvenilir bilgiye erişimini sağlamak açısından hayati bir öneme sahip olduğu malum. Çocuklarımıza bu becerileri öğretmek, onları yanlış bilgilerden ve tehlikelerden de korumak için medya okuryazarlığı büyük bir önem arz etmekte. Tabii, bu medya okuryazarlığını hayata geçirirken diğer yandan da yasal

düzenlemelere ihtiyaç bulunmakta. Zararlı içeriklerin engellenmesi, uygunsuz “web” sitelerine erişimin kısıtlanması, içerik denetimi ve filtreleme gibi hususlar 5651 sayılı Kanun olsun, 6698 sayılı Kanun olsun, gerekse de 6112 sayılı Kanun kapsamında düzenlenmiş ve düzenlenmeye de devam etmekte.

“Ebeveyn bilinci” dedik, “aile desteği” dedik; bu da çok önemli bir konu olarak karşımıza çıkıyor. Burada çocukların dijital ortamda güvenli bir şekilde var olabilmeleri ve ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına uygun içeriklere erişimini sağlaması, arkadaş profillerini gözlemlemesi ve güvenli internet kullanımını teşvik etmek için bilinçlendirilmesi çok önemli.

Çocuklarda mahremiyet bilinci oluşturmak: Demin de ifade ettiğim gibi, yaklaşık her üç çocuktan 1’inin profili herkese açık; bu önemli bir tehlike olarak karşımıza çıkmakta. Bu kapsamda da tabii, çocuklarımızı doğru bir şekilde yönlendirmekte en önemli görevler aileye düşmekte.

“Ebeveyn kontrolü” dedik; ebeveynler, çocukların internet üzerinden erişebilecekleri içerikleri kontrol etme ve bunları yönlendirmede önemli bir görev üstlenmiş durumda. Bu, çocukların yaşlarına uygun olmayan materyale maruz kalmalarını önlemede önemli bir etken.

Peki, eğitim ve farkındalık kapsamında neler yapılıyor? Özellikle dijital platformlarda çocuklara yönelik -demin de ifade ettiğim- koruma önlemleri çok büyük önem arz ediyor. Aynı zamanda da belirli tedbirler kapsamında çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimine zarar verecek programların engellenmesine yönelik olarak farkındalık çalışmaları yapılmakta ve yapılmaya devam ediyor.

Sayın Başkan, değerli üyeler; tabii, çocukların dijital ortamdan korunması sadece hukuki düzenlemelerle değil, aynı zamanda etkili eğitim programları ve bilinçlendirme faaliyetleriyle de mümkün olacaktır. Hukuki düzenlemeler çocukları dijital tehlikelerden korumada temel bir dayanak oluştururken, eğitim ve iş birliği gibi faktörler de bu süreci destekleyecektir. Çocuklarımızın dijital dünyada güvenli bir şekilde ve aslında sağlıklı ve düzgün bir şekilde var olabilmesi, ebeveynler, eğitimciler ve düzenleyici kurumlar olarak güvenli bir dijital ekosistemi yaratmak hepimizin ortak sorumluluğu kapsamındadır.

Katılımınız ve bu önemli konuya gösterdiğiniz duyarlılıktan dolayı siz Sayın Başkan ve değerli milletvekillerine öncelikle teşekkürlerimi sunuyorum, hayırlı bir toplantı sonucu olmasını temenni ediyorum.

Saygılarımla arz ederim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Evet, çok teşekkür ederim ben de.

Şimdi sözü TRT Genel Müdür Yardımcısı Muhammed Ziyad Varol Bey’e veriyorum.

Siz kaç dakikada bitirmeyi planlıyorsunuz Ziyad Bey?

TRT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMED ZİYAD VAROL - Başkanım, biz de yaklaşık yirmi dakikada, biraz daha hızlı aktarabilirsem, on beş dakikaya kadar...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bir on beş dakikada...

Buyurun.

TRT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMED ZİYAD VAROL - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; öncelikle, böylesine değerli bir konuya bizlerin de TRT olarak katkıda bulunmamıza vesile olmanızdan, bilgi, görüş ve önerilerimizi dinlemek için bizi davet etmenizden ötürü kurumum ve şahsım adına teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum.

Zamanı verimli kullanmak adına ben konuşmamı aynı zamanda sizlere de iletmiş bulunmaktayım dolayısıyla tüm detaylar sizlerin de önünde olacaktır.

Medya, günümüzde çocukların yaşamını en çok şekillendiren araçlardan biri malumunuz, çizgi filmlerden dijital platformlara, kitaplardan mobil uygulamalara, yapay zekâ uygulamalarına kadar geniş bir yelpazede varlık gösteren bu güç aslında büyük bir sorumluluk ifade ediyor bizler adına. Çocukların haklarının korunması ve içerik üretiminde hak odaklı bir yaklaşım benimsenmesi gibi 2 temel başlık bizim için aslında çok kritik. TRT olarak tüm içeriklerimizde bu bilinçle hareket ediyor ve çocuklarımızın temiz içerik hakkı olduğuna inanarak çalışıyoruz.

Kurum olarak çalışmalarımızı ve önerilerimizi sunmadan önce konuya bakış açımızı birkaç cümleyle ifade etmek isterim. Televizyon ve internet gibi mecralarda sunulan şiddet, ayrımcılık, cinsiyetçilik ya da zararlı alışkanlıkların çocuklar üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğu bir gerçek. Bu nedenle, ahlaki değerlerle uyumlu, güvenli ve temiz içeriklerin üretilmesi hayati önem taşıyor. Bu gereklilik eğitim, sağlık ve beslenme gibi çocuklarımız için temel bir hak olarak değerlendirilmelidir. Aile kavramını güçlendiren hikâyeler çocukların sağlıklı sosyal bağlar kurmalarına önemli katkılar sağlıyor. Türk aile yapısı maruz kaldığı pek çok zorluğa rağmen bu noktada özel bir önem taşıyor. Anne, baba, kardeş ve geniş aileyi kapsayan olumlu temsiller aile içi ilişkileri güçlendiriyor ve çocukların güven duygusunu artırıyor. Bu tür içeriklerin çoğalması içerik üreticilerinin ve yayıncıların omuzlarında büyük bir sorumluluk. Bunun yanı sıra adalet, dürüstlük, empati ve dayanışma gibi evrensel değerleri işleyen, farklı kültürlerden, dillerden ve gereksinimlerden gelen çocuklara hitap eden içeriklerin hazırlanması gerekiyor. Örneğin, işitme engelli ya da negatif bir pozisyonda bulunan toplumsal grupları da temsil etmek yahut farklı kültürel hikâyeleri de anlatmak bu anlamda da bizler için önemli örnekler ve gereklilikler olarak öne çıkıyor.

Çocukların medya haklarını yalnızca yasal düzenlemelere sınırlamak aslında konuya dair olumlu, çok doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Çocukların sadece görüntülerinin ya da medyada temsillerinin izinli ya da izinsiz kullanımı gibi durumlardan çok daha geniş bir bakış açısıyla konuya yaklaşmamız gerekiyor. Medyanın tüm alanlarında çocukların bilgiye erişim hakkını, ifade özgürlüğünü, zararlı içeriklerden korunma hakkını gözetmemiz gerekiyor. Çocuklara yönelik hazırlanan her içeriğin onların zihinsel ve duygusal gelişimine katkıda bulunacak şekilde tasarlanması gerekiyor.

Medya bir yandan eğitici ve eğlenceli bir araç olabilirken diğer yandan kontrolsüz bırakıldığında tehlikeli bir silaha da malumunuz dönüşebiliyor. Bu nedenle, özellikle çocuklara yönelik içerik üretiminde etik değerlerin ön planda tutulması ve çocuk güvenliğinin her şeyin

üzerinde yer alması gerekiyor. Bu yalnızca çocuklar için değil, aslında toplumun hem geleceği hem de tüm diğer demografik gruplar için de önemli bir kriter.

Medyanın gücünü hak temelli bir anlayışla kullanmak çocuklar için daha adil ve güvenli bir gelecek oluşturma en etkili yollarından biri. “Sosyal medya” diye tabir ettiğimiz mecralar, dijital mecralar veya yayıncılık dünyasının yeni dönemi saydığımız dijital platformlar, çocukların öğrenme, eğlenme ve sosyalleşme süreçlerinde önemli bir yer tutarken aynı zamanda istismar, bağımlılık ve yanlış yönlendirme gibi riskleri de beraberinde getiriyor.

Çocuklara yönelik içerik konusunda ülkemizin en yetkin ve en tecrübeli kurumu olan TRT’nin bu alandaki çalışmalarından kısaca bahsetmek istiyorum. Ardından, Komisyonumuza katkı sunması adına dijital platformlarda çocuklar için güvenli bir çevre oluşturma yolları konusundaki bakış açımızı ve gözlemlediğimiz sorunları ve çözüm önerilerini de aktarmak isterim. TRT Çocuk, TRT Diyanet Çocuk ve TRT EBA TV olmak üzere çocuklara hitap eden 3 televizyon kanalımızın yanı sıra dijital mecralarımızda reklamsız, yönlendirmesiz, erişilebilir, ulaşılabilir ve hedef kitesine özel çocuk içeriklerine büyük önem veriyoruz. Dijital platformumuz “Tabii”de çocuklara özel oldukça zengin bir bölüm yer alırken, yine çocuklara hitap eden ve milyonlarca kez indirilen onlarca farklı mobil oyun ve uygulamamız bulunuyor. Bu oyun ve uygulamalar bulundukları kategorilerde her zaman en çok tercih edilenler arasında zirvede yer alırken, bununla birlikte çocukların ekranı nasıl kullandığını yakından takip ediyoruz hem de YouTube, Instagram, Twitter, TikTok ve benzeri birçok sosyal mecra da kendi ürettiğimiz içerikleri de farklı mecralarda da temsil etmeye çalışıyoruz. Bunun yanı sıra TRT ortak yapımı animasyon sinema filmlerimiz, aylık yayınlanan TRT Çocuk Dergimiz, TRT Haber’in internet sitesindeki çocuk sekmesi, anne ve babaların merak ettikleri konularla ilgili bilgi edinmesini hedefleyen TRT Çocuk Ebeveyn Akademisi, lisanslı ürünler, sahne etkinlikleri, TRT Çocuk Korosu ve TRT Uluslararası 23 Nisan Çocuk Şenliği’yle çocukların olduğu her yerde var olmaya devam ediyoruz.

Tüm bu faaliyetlerin arkasında TRT’nin yayıncılık tecrübesi ve hassasiyetleriyle her aşamada titizlikle çalışan yapımcılar, senaristler, editörler, çocuk gelişimi uzmanları, pedagoglar gibi geniş bir aileyle bu çalışmaları birlikte sürdürüyoruz. Çocuk yayıncılığının stratejik önemini biliyor ve buna uygun şekilde çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Böylesine değerli bir konuda Komisyonunuza davet ediliğimiz için tekrar teşekkür ediyor, önerilerimize geçmek istiyorum.

Birincisi, dijital platformların çocuk gelişimine etkisi. Dijital platformlar, çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde, malumunuz, çift yönlü bir etkiye sahip. Doğru tasarlanmış içerikler, çocukların yaratıcı düşünme, problem çözme ve iletişim becerilerini desteklerken denetimsiz ve yaş gruplarına uygun olmayan içerikler zihin gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. TRT bünyesindeki çocuk içerikleri hem eğitim hem de eğlenceyi bir arada sunarak çocukların okuryazarlık ve bilimsel becerilerini geliştirirken, denetimsiz sosyal medya uygulamaları genç yaştaki bireyleri zararlı alışkanlıklara ve şiddete maruz bırakabiliyor.

Bu konudaki tavsiyelerimiz ve çözüm önerilerimiz: Dijital içeriklerin tasarımında, çocuk gelişimi uzmanları, çocuk psikologları ve pedagoğlardan destek alınması gerektiği; 0-3 yaş grubunun ekrandan kesinlikle uzak tutulması, ondan sonraki yaş grupları için ise kategorik olarak 3-6, 6-9, 9-12, 12-15 ve 15-18 gibi farklı kategorilerde, uygun kategorilerde aile rehberliği sunan arayüzler geliştirilmesi; çocukların dijital medyayla etkileşimi eğitim materyalleri ve fiziksel aktivitelerle de desteklenmeli.

Dijital bağımlılığın önlenmesi hususunda: Çocuklarda malumunuz dikkat dağınıklığı, obezite, uyku problemleri ve sosyal izolasyon gibi sorunlara yol açabiliyor. Kontrollü ekran süreci, çocukların fiziksel ve zihinsel sağlıklarını korumanın temel yollarından biri. TRT’nin çocuklara yönelik içerikleri yabancı rakiplerine oranla daha düşük tempolu yani gerek müzik kullanımında gerekse hikâyelerin akış hızında daha az düşük bir tempoda üretiyor olması, çocukları sürekli bir tüketim döngüsüne sokmamakta ve böylelikle odaklanma sorununu azaltmaktadır.

Bu konudaki tavsiyelerimiz ve çözüm önerimiz ise: ebeveynlere ekran süresi yönetimi konusunda eğitimlerin verilmesi; teknoloji kullanımını fiziksel aktivitelerle dengelemeye çalışmak; dijital platformlar belirli süre sonrasında otomatik olarak mola hatırlatmaları sunabilir yahut buralarda belli kesintiler sağlanabilir; bu yönde bazı adımlar atılabilir, zorunlu olabilir bunlar.

Dijital platformlarda çocuk istismarına dönük olarak ise malumunuz, siber zorbalık, dolandırıcılık, yasa dışı bahis, uygunsuz içeriklere maruz kalma, izinsiz özel görüntü kullanımı ve kişisel veri hırsızlığı gibi risklerle karşı karşıya kalabiliyor çocuklarımız. Bu sorunlar, platform yöneticilerinin aktif rol almalarını ve ailelerin bilinçli denetimlerini gerektiriyor. TRT, içeriklerini gönül rahatlığıyla izlenebilir kılan kalite standartları ve denetim mekanizmalarıyla ailelerin güvenini kazanmıştır. Bu hassasiyet her kesimden takdir görmektedir.

Bu konudaki tavsiyelerimiz ve çözüm önerilerimiz ise: Platformlarda yaşlara uygun içerik filtrelemenin standart hâle getirilmesi; ebeveyn denetim modüllerinin yaygınlaştırılması ve çocukların bu konuda bilgilendirilmesi; çocuklara, internet ortamında, küçük yaştan itibaren bilinçli kullanım eğitimlerinin verilmesidir.

Dijital finansal ve medya okuryazarlığının geliştirilmesi: Bu konuda da çocukların eleştirel düşünme, doğru bilgiye ulaşma ve zararlı içeriklerden korunma becerilerini geliştirmemiz gerekiyor. Bu beceri, dijital dünyada başarılı birer birey olmanın temel koşullarından bazıları.

TRT’nin çocuk içerikleri, çocuklara matematiksel düşünce, problem çözme becerisi ve muhakeme yeteneği kazandırırken, aynı zamanda eğitici içeriklerle dijital, finansal ve medya okuryazarlığı kavramlarını da desteklemektedir. Çocuklar bu yapımlarla dijital ortamda doğru bilgiye ulaşmanın önemini ve bu bilgiyi nasıl değerlendireceklerini de öğrenmektedir. Bu konuda da dijital okuryazarlık ve finansal okuryazarlık, medya okuryazarlığı gibi, okullarda müfredata bu hususların entegre edilmesi önem arz ediyor diye düşünüyoruz. Çocukların eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için eğitim programları ve dijital araçlar sunulmalıdır. Ailelere çocuklarını bilinçlendirme ve destekleme konusunda rehberlik sağlayan eğitim materyallerinin sunulmasının da önemli bir adım olabileceğini düşünüyoruz.

Çocuklara yönelik içerik üretiminde evrensel değerler: Çocuklara yönelik içerikler, onların karakter gelişimi dünya görüşü üzerinde derin bir etkiye sahip. Bu nedenle içeriklerin sevgi, saygı, adalet, yardımlaşma gibi evrensel değerleri içermesi büyük bir önem taşıyor.

Yanlış yönlendiren ve negatif değerler aşılayan içerikler çocukların duygu dünyalarında ve sosyal ilişkilerinde kalıcı hasarlara yol açabilir. TRT'nin çocuklara yönelik yapımları, ekip çalışması ve problem çözme becerilerini teşvik ederken aynı zamanda çocuklara arkadaşlık, dayanışma, doğruluk, çalışkanlık gibi evrensel değerleri öğretir. Bu konuda da içerik üretim süreçlerinde çocuk alanındaki uzmanların yanında sosyologlardan destek alınması, evrensel değerleri içeren içeriklerin farklı kültürlerde de anlaşılabilir olması sağlanmalı, dijital platformlar çocuklara yönelik içeriklerinde dünyanın dört bir yanında kabul gören değerlere öncelik vermeli diye düşünüyoruz.

“Çocukların kişisel veri güvenliği” hususu yine önemli bir başlık. Çocuklar kişisel verilerini koruma konusunda yetersiz kaldıklarında veri hırsızlığı ve kötüye kullanım gibi sorunlarla karşılaşabiliyor. Çocuklar genellikle çevrim içi dünyadaki veri toplama süreçlerini anlayamadıkları için hassas bilgilerin farkında olmadan paylaşılması riski söz konusu. TRT olarak tüm dijital uygulamalarımızda kullanıcı verilerini asgari düzeyde toplamayı ve bu verilerin güvenliğini sağlamak için gelişmiş şifreleme teknolojileri kullanmaktayız. Bu konuda da dijital platformların çocukların veri güvenliğini sağlamak için şeffaf ve basit gizlilik politikaları geliştirmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çocuklara internet ortamında kişisel bilgilerini paylaşmamları gerektiği hususunda eğitim verilmesi, ebeveynlere çocuklarının dijital aktivitelerini takip edebilmeleri için araçlar sunulması gerektiğini düşünüyoruz.

Çocuk içeriklerinde olumsuz simgeler ve metaforlar: Bazı dijital içeriklerde kullanılan karanlık temalar, korkutucu metaforlar ve olumsuz simgeler çocukların duygusal gelişimini olumsuz etkileyebilmekte. Karanlık ve korkutucu öğeler çocukların kaygı düzeylerini artırmakta ve dünya görüşlerini yanlış yönde şekillendirebilmektedir. Örneğin aşırı korku ve tehdit içeren içerikler çocukların hayal dünyalarını zedelemekte ve psikolojik sağlıklarını olumsuz etkilemektedir.

TRT olarak yine çocuk içeriklerimizi olumlu simgeler ve metaforlarla güçlendirerek çocukların ruhsal gelişimini desteklemekte, çocukların güven içinde izleyebileceği, onların hayal gücünü geliştiren ve kendilerine güvenlerini arttıran içerikler sunmaktayız. Bu konuda da içerik üretim süreçlerinde çocuk gelişim uzmanı, çocuk psikoloğu ve pedagogların onayının muhakkak alınması gerektiğini; şiddet, istismar, bağımlılık, terör ve sapkınlık çağrıştıran semboller çocuk içeriklerinden tamamen çıkarılmalı diye düşünmekteyiz. Korku, kaygı ve tehdit temalı içerikler yerine problem çözme, empati, takım çalışması gibi pozitif değerler ön plana çıkarılmalı diye düşünüyoruz.

Aile yapısını güçlendiren içeriklerin teşvik edilmesi: Aile değerlerini teşvik eden dijital içerikler çocukların sosyal, duygusal ve ruhsal gelişimlerine olumlu katkılar sunmakta, aile içi dayanışmayı vurgulayan yapımlar çocuklar için rol model oluşturmaktadır. Çocuklar ailelerinin güçlü ve sağlıklı ilişkiler kurduklarını gördüklerinde aynı değerleri kendi yaşamlarına entegre ederler. TRT olarak yalnızca çocuk içerikleri değil, yetişkin içerikleri de aile bağlarına büyük önem verdiğimiz içerikler olarak görünmekte; bu tür yapımlar yetişkinleri ve çocukları sadece eğlendirmekle kalmamakta, aynı zamanda onlara aile değerlerinin ve iş birliğinin önemini de öğretmektedir. Bu konuda da aile temalı içeriklerinin sayısının artması ve hatta bu konuda bir kota konulması gerektiğini düşünüyoruz. Çocukların aileleriyle birlikte içerik tüketmeleri teşvik edilmeli, aile içi iletişim ve dayanışmayı güçlendiren interaktif içerikler üretilmelidir.

Çocuk medyası alanındaki uzmanların rolü: Çocuk içerikleri hazırlanırken çocuk gelişim uzmanlarının, çocuk psikologlarının ve pedagogların yanında yapımcıların ve çocuk medyası uzmanlarının katkıları içeriklerin daha etkili ve güvenli olmasını sağlayacaktır. Uzmanlar çocukların gelişim düzeylerine uygun içeriklerin üretilmesi için yol gösterici olur. Ayrıca uzman görüşleri içeriklerin çocuklar üzerinde potansiyel olumsuz etkiler oluşturmamasını engeller. TRT içeriklerinde alanında uzman danışmanlarla çalışılması güvenilir ve kaliteli içerik sunulmasını sağlamıştır. Bu sayede içerikler çocukların yaş gruplarına ve gelişim seviyelerine uygun bir şekilde hazırlanır. Bu konuda da aşağıdaki tavsiyeleri sunmak istiyoruz:

Tüm dijital içerik üretim süreçlerinde alanında uzman ve yetkili isimlerin yer alması zorunlu hâle getirilmelidir.

İçeriklerin çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygunluğu sürekli olarak denetlenmelidir.

Uzman görüşlerinin içeriğin başlangıcına ya da sonuna eklenmesi sağlanmalıdır.

Erişilebilir içeriklerin geliştirilmesi: Engelli çocuklar için erişilebilir içeriklerin eksikliği, onların dijital dünyadan eşit şekilde faydalanmalarını engelleyebilir. Engelli bireylerin dijital platformlara erişim hakkı tüm çocuklar için eşit fırsatlar sunar. Altyazı, ayrıntılı altyazı, sesli betimleme ve işaret dili gibi destekleyici özellikler engelli bireylerin içerikleri anlamalarını ve deneyimlemelerini kolaylaştırır. TRT'nin ayrıntılı altyazılı ve işaret dili destekli içerikleri engelli bireylerin de dijital platformlardan yararlanmasını sağlamaktadır. Bu tür içerikler engelli çocukların eğitim ve eğlenceli deneyimlere eşit şekilde katılmalarını destekler. Bu konudaki tavsiyelerimiz ve çözüm önerimiz ise tüm dijital içeriklere ayrıntılı altyazı, sesli betimleme ve işaret dili seçeneklerinin eklenmesi, engelli bireylerin ihtiyaçlarına uygun içerik üretiminin teşviki, engelli çocuklar için özel içerik geliştirme çalışmaları yapılması ve bu içeriklere odaklanılması.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; konuşmamın başında belirttiğim gibi, bu kıymetli konuda bizlere de görüş ve önerilerimizi sunma imkânı tanıdığınız için tekrar teşekkür ediyorum.

Saygılarımla arz ederim.

ALT KOMİSYON OTURUM BAŞKANI MUSTAFA YAVUZ - Sayın Genel Müdür Yardımcım, biz de çok teşekkür ederiz sunumunuz için; emekçilerimize sağlık.

Şimdi de “Dijital Medyalarda Çocukları Bekleyen Tehditler ve Riskler” konulu sunumunu almak üzere, Türkiye Yeşilay Cemiyetinden, Yeşilay Başkanımız Sayın Mehmet Dinç’e söz vermek istiyorum.

Buyurun Başkanım.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Kaç dakika konuşacağım?

ALT KOMİSYON OTURUM BAŞKANI MUSTAFA YAVUZ - Yirmi dakika uygun olur mu?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Yirmi dakika, pekâlâ.

ALT KOMİSYON OTURUM BAŞKANI MUSTAFA YAVUZ - Buyurun.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Tekrar hepinizi saygıyla selamlarım.

Şimdi, bir insanın başına gelebilecek en kötü şey bağımlılıktır, bunda herhâlde hiç kimsenin şüphesi yok. Bağımlılıklarla alakalı da üzerinde en çalışılabilecek grup çocuklarımız ve gençlerimiz çünkü bağımlılık konusunda en çok zarar alabilecek ve bağımlılık endüstrisinin de direkt hedefinde olan temel grup çocuklar ve gençler. Biliyoruz ki bir insan ne kadar erken yaşlarda bağımlılıkla tanışırsa kullanmaya başlarsa, o kadar hızlı bir şekilde bağımlılık geliştirmesi ve bağımlılık tedavisine o kadar geç cevap vermesi, tedavi başarısının düşmesi söz konusu olabilir. O yüzden, bağımlılıkla mücadele konusunda bütün toplumun her kesiminin öncelenmesi, her kesime yönelik çalışma yapılması hiç şüphesiz gerekiyor ama bir grup öncelenecekse en kritik grup olarak karşımızda çocuklarımız ve gençlerimiz var. Bu noktada, Türkiye Yeşilay Cemiyeti olarak yüz dört yıldan beri gece gündüz tek gündemimiz bağımlılıklarla mücadele meselesi. Yüz dört yıldan beri toplumumuzda hiçbir çocuğumuz, gencimiz -çocuklar, gençler başta olmak üzere- hiçbir insanımız bağımlı olmasın diye uğraşıyoruz.

Tabii, bağımlılıkla mücadelede 2 tane çalışma yöntemi var: Bunlardan bir tanesi arzla mücadele, bir tanesi taleple mücadele. Arzla mücadeleyle alakalı Türkiye Yeşilay Cemiyetinin bizi bir gücü, imkânı yok ancak savunuculuk anlamında devletimizin ilgili kurumlarına -burada olduğu gibi- destek vermesi, fikirlerini, çalışmalarını paylaşması söz konusu olabilir. Ancak burada bir konunun altını çizmenin ben çok önemli olduğunu düşünüyorum. Arzla mücadele konusunda her türlü çalışma bağımlılıkla mücadeleyi etkili kılma anlamında oldukça önemlidir. Bu noktada özellikle davranışsal bağımlılıklarla mücadele konusunda yapılan düzenlemelerle ilgili herhangi bir düzenleme yapıldığında yasaklama, sansürcülük gibi anlaşılabilir hâlbuki çocuklarımızı ve gençlerimizi korumak anlamında meseleye asla “yasakçılık ve sansür” diye bakmamak, “düzenleme” şeklinde bakmak çok önemli diye düşünüyorum. Çocukları, gençleri korumak noktasında arzla mücadele ve bu konuda yapılacak çalışmalar çok kritik önem arz ediyor; bağımlılıkla mücadelenin olmazsa olmaz şartlarından bir tanesi arzla mücadele meselesi.

İkinci olarak, taleple mücadele meselesi var. Taleple mücadele Türkiye Yeşilay Cemiyeti başta olmak üzere, birçok sivil toplum kuruluşunun, ilgili devlet kuruluşlarının yapması gereken, yerel yönetimlerin yapması gereken çok kritik işlerden bir tanesi ama özellikle davranışsal bağımlılıklar konusunda belki arzla mücadeleden de daha önemli bir hâle geldi çünkü Türkiye Yeşilay Cemiyeti olarak biz, Dünya Sağlık Örgütünün “bağımlılık” olarak tanımladığı 5 tane bağımlılıkla çalışıyoruz. Bunların 3 tanesi kimyasal bağımlılıklar, madde bağımlılıkları; 2 tanesi davranışsal bağımlılıklar. Kimyasal bağımlılıklarda arzla mücadele daha çok netice verebilirken davranışsal bağımlılıklarda en temel belirleyici, taleple mücadele çünkü hepinizin malumu, davranışsal bağımlılıklar söz konusu olduğunda arza ne kadar düzenleme yapılırsa yapılırsın esasında belirleyici olan, nihai sonuca götüren taleple mücadeledir. Özellikle, çocuklarla ve gençlerle çalışırken taleple mücadele konusunda önleme çalışmaları çok kritik önem arz ediyor. Türkiye Yeşilay Cemiyeti olarak 1920’den bu yana önleme çalışmaları yapıyoruz. Son on beş seneden beri devletimizin verdiği vazife doğrultusunda rehabilitasyon çalışmaları da yapmaya başladık. Önleme çalışmaları konusunda internet bağımlılıklarıyla çalışmaya, internetle ilişkili bağımlılıklarla çalışmaya 2010 yılından beri devam ediyoruz. Ancak bu konu, pandeminin ardından çok daha büyük bir tehdit hâline gelmeye başladı. Sadece ülkemizde değil dünyada da büyük bir dalga olarak pandemiden beri büyüyen bir davranışsal bağımlılık problemi var. Bunların en başında da kumar bağımlılığı meselemiz geliyor. Bunlarla alakalı, 2010 yılından bir önleyici çalışmalar yapıyoruz.

Önleyici çalışmalar konusunda en temel sıkıntılardan bir tanesi bilgi kazandırmak ama daha da ötesinde beceri kazandırmak, onun da ötesinde çocuklarımızın ve gençlerimizin temel ihtiyaçlarını karşılamak meselesi var. Davranışsal bağımlılıklara bulaşma noktasında en kritik risklerden bir tanesi, çocukların ve gençlerin 3 tane temel ihtiyacının doğal ortamında karşılanmaması ve bundan dolayı da sanal ortamda karşılanma yoluna gidilmesidir; bunlardan bir tanesi görünür olma meselesi, ikincisi sosyalleşme meselesi, üçüncüsü enerjilerini boşaltması meselesidir. Şehirleşen hayatta, çocuklar gelişme dönemlerinde bu üçüyle alakalı imkânlarını doğal ortamda karşılama ihtiyaçlarını karşılayamadıkları için, imkânlarını kaybettikleri için, maalesef sanal ortamda bu ihtiyaçlarını karşılama yoluna gidiyorlar. Bu noktada, önleme çalışmalarında biz hem bu ihtiyaçların karşılanmasıyla alakalı çalışmalar yapıyoruz hem beceri kazandırmayla alakalı çalışma yapıyoruz hem de bilgi kazandırmayla alakalı çalışmalar yapıyoruz.

Bilgi kazandırma konusunda Millî Eğitim Bakanlığımızla ortak bir şekilde on yıldan beri yürüttüğümüz Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı’mız var. Anaokulundan itibaren başlıyor, ilköğretim, ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde eğitimlerimiz devam ediyor.

ELİF ESEN (İstanbul) - Sunumunuzu dijitalde niye göremiyoruz?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Yirmi dakikam olduğu için sunumu dijitalde paylaşmaya başlarsam...

ELİF ESEN (İstanbul) - Konuları takip etmek açısından...

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Sunum doğrultusunda gitmiyorum, sunumu paylaştığım için oradan takip edebilirsiniz. Orada detaylı araştırma bilgileri var, o araştırma bilgileriyle alakalı bilgi almak isterseniz sunumdaki notlara bakabilirsiniz ama burada yirmi dakika tanındığı için ana hatlarıyla, problemle ilgili bilgi vermek istiyorum ben size.

ELİF ESEN (İstanbul) - Biraz havada kalıyor yani.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Havada kalan bir şey varsa sorabilirsiniz, ne zaman isterseniz sözümü kesin, memnuniyetle cevap vermek isterim.

ALT KOMİSYON OTURUM BAŞKANI MUSTAFA YAVUZ - Bir dinleyelim.

Buyurun Başkanım.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Önleme çalışmalarıyla alakalı Türkiye Millî Eğitim Bakanlığımız var...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Az öncekinden başlayabilir misiniz, bir araştırmadan bahsetmiştiniz, Millî Eğitimle ilgili?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Projeden bahsettim, ondan bahsediyorum.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - 2000 öncesinden başlırsanız.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Ezberimde değil doğrusu hangi cümleyi kullandığım ama Türkiye Bağımlılıkla Mücadele eğitiminden bahsediyordum, ona devam edeyim ama sizin aklınızdaysa söyleyeyim. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'ndan bahsediyorum şimdi.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tamam.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Anaokulundan itibaren ilkökul, ortaokul, lise düzeyinde eğitimler veriyoruz. Bu eğitimleri de şu şekilde planladık: Her yaş dönemine, o yaş döneminin gelişimsel düzeyini göz önünde bulundurarak veriyoruz. Yani anaokulunda teknoloji bağımlılığı ve sağlıklı yaşamı anlatıyoruz; ilkökulda ona sigarayı ekliyoruz; ortaokulda alkolü ekliyoruz; lisede de uyuşturucu ve kumarı ekliyoruz. Dolayısıyla, lise dönemi de dâhil olmak üzere 5 bağımlılık artı sağlıklı yaşam modüllerini her yaş döneminin kendi ihtiyaçları doğrultusunda eğitim olarak öğrencilerimizle paylaşıyoruz. Bu çalışmayı Türkiye çapında 1.400 formatörümüz üzerinden 40 bin rehber öğretmenimizin yardımıyla her yıl 13 milyon öğrenciye veriyoruz; 3 milyon anne-babaya bu eğitimi veriyoruz. Bu eğitimin içerisinde yapılandırılmış sunumlar, kitapçıklar, şarkılar, filmler vesaire dolu dolu bir eğitim programı. Bunun etkinlik çalışmasını yaptık yani Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitim Programı'nı Türkiye çapında uyguluyoruz ama hakikaten çocuklarımızın, gençlerimizin işine yarıyor mu? Bağımlılıkla mücadele konusunda önümüzü açıyor mu? diye etkinlik çalışmasını Şener Büyüköztürk Hocamızla beraber yaptık. İki grup hariç çok etkili olduğu ortaya çıktı bu iki gruptan birincisi, ergenlik dönemine yeni girmiş gençlerde bir de sosyal baskı daha önemli olduğu için, o dönemde ciddi bir kafa karışıklığı olduğu için bilgi vermek yetmiyor, onun ötesinde bazı beceriler kazandırmak gerekiyor. İkincisi de bağımlılığa başlamamış çocuklarda eğitim programımız etkili ancak bağımlılığa başlamış çocuklarda bilginin ötesinde daha farklı desteğe ihtiyaç lazım geldiği ortaya çıktı. Bunun üzerine 7'nci sınıf çocuklarına yönelik yapılandırılmış bir grup terapisi programıyla Yaşam Becerileri Eğitim Programı'na başladık. Şu anda Yaşam Becerileri Eğitim Programı'mızla 198 bin 7'nci sınıf öğrencisine on haftalık kendini tanıma, "Hayır." deme, zorbalığa karşı koyabilme gibi becerileri kazandırdığımız bir program yürüttük, devam da ediyoruz.

Yine, lise düzeyindeki bağımlılığa bulaşmış çocukların okuldan atılmadan, daha fazla bağımlılığı ilerlemeden, yanlış çevrelere bulaşmalarının önüne geçmek için "Okulda Bağımlılığa Müdahale" adı altında yapılandırılmış bir terapi programımız var. O terapi programımız kapsamında da rehber öğretmenlerimizi eğittik, 10 bin rehber öğretmenimiz şu anda Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı terapisi yapabilir hâldeler ve geçen sene 7.211 öğrencimize, bağımlılığa okulda bulaştığı tespit edilen öğrencimize müdahale edilmiş ve onların okul içerisinde kurtarılması sağlanmış. Bunun ben çok önemli olduğunu düşünüyorum çünkü bağımlılıkla biliyorsunuz, üç tane basamak vardır. Bunlardan birincisi, kullanım basamağıdır; ikincisi, kötüye kullanım basamağıdır; üçüncüsü, bağımlılık basamağıdır. Maalesef, bu ayırt edilmediğinde, müdahale yanlış olduğunda kötüye kullanım basamağında kısa süreli küçük müdahalelerle toparlanabilecek çocuklar ve gençler yanlış müdahaleler sonucu bağımlılık problemlerinden kurtulamaz hâle gelebiliyorlar. Bu nedenle, Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı'yla beraber biz kullanım, kötüye kullanım, bağımlılık meselesinde ayırt ediyoruz ve çocuklara bulundukları nokta itibarıyla uygun, ihtiyaçları doğrultusundaki müdahaleyi yapıp bağımlılıktan kurtulmalarına yardımcı olmaya çalışıyoruz.

Yine, çocukların hayatını zenginleştirme anlamında -tam bahsettim ya- görüne ihtiyaçlarını, enerjilerini boşaltma ihtiyaçlarını ve sosyalleşme ihtiyaçlarını karşılamak anlamında yaptığımız farklı çalışmalar var. Mesela, üniversite düzeyinde Türkiye'de 208 üniversite var yanlış hatırlıyorsam, 178 üniversitede Genç Yeşilay kulüplerimiz var. Bunların üzerinden, gençler üzerinden gençlere ulaşarak pozitif gençlik kültürü, bağımsız gençlik kültürü oluşturmakla alakalı Türkiye çapında çalışmalar yapıyoruz.

Lise öğrencilerimizde yine keşfettiğimiz bir şey vardı yani eğitim veriyoruz, beceri kazandırabiliyoruz ama bir şekilde çocuklar kendileri de sürece dâhil olmak istiyorlar. O yüzden de münazara yarışmalarımızı tekrar aktive ettik. Türkiye Yeşilay Cemiyeti ilk münazara yarışması düzenlemeye 1953 yılında başlamış, sonra bir ara girmiş, yapılmamış, son beş yıldan beri münazara yarışmasını tekrar yapıyoruz. Geçen sene münazara yarışmamıza Türkiye çapında 26.881 öğrencimiz katıldı, 3.548 öğretmenimiz katıldı ve bu öğrencilerimiz, bizatihi lise öğrencilerimiz "Neden bağımlı olmamalıyız? Bağımlılıkla mücadele nasıl edilir?" konusunda kendi fikirlerini, argümanlarını geliştirerek kendileri bu sürece dâhil olmuş oldular. Gençlerin bu konuda sürece dâhil olmalarının da çok çok önemli olduğunu düşünüyoruz.

Yine, Genç Yeşilay kulüplerimizle yaptığımız kamplar var. Yine, Nilüfer Pembecioğlu Hocamızın jürisi olduğu film yarışmalarımız var, kısa film yarışmaları yapıyoruz. Sağlıklı Nesil, Sağlıklı Gelecek yarışması yapıyoruz, buna 1 milyon 357 bin başvuru oldu şimdiye kadar ki Türkiye'de en çok başvuru olan yarışma diyebilirim. Burada da amacımız, ilkökul, ortaokul, lise öğrencilerinin bağımlılıkla mücadele konusunda eser üretmelerini sağlamak ve böylelikle mücadelenin bir parçası olmak. Çünkü malumunuz, yeni nesil sadece dinlemek değil sürecin içerisinde yer almak, sürecin içerisinde bir şeyler üretmek istiyorlar. Biz de Sağlıklı Nesil, Sağlıklı Gelecek yarışma programımız üzerinden onların da sürece dâhil olmasıyla alakalı çalışmalar yapmış oluyoruz.

Bu noktada, yine, spor kulüplerimizin çok önemli olduğunu ifade edebilirim. Türkiye çapında 110 tane spor kulübümüz var. Onlarla düzenli olarak bölgenin ihtiyacına ve imkânına göre bisiklet yarışmaları, dağcılık çalışmaları, futbol çalışmaları, voleybol, basketbol veya bireysel sporlar anlamında, Türkiye'nin her yerinde yer alan 120 tane şubemiz muhalefetiyle Türkiye çapında ulaşabildiğimiz kadar çocuğumuza, gencimize ulaşmaya çalışıyoruz ancak bir şekilde bu çalışmalarımız netice vermezse yani önleme çalışmalarıyla alakalı; anaokulu ilkökul, ortaokul, lise, üniversite düzeyinde çok sayıda çalışma yaptık ama bir şekilde netice alamadık ve çocuğumuz bağımlılığa bulaşmış oldu bir şekilde -ki böyle şeyler maalesef söz konusu olabiliyor- bu noktada da Türkiye'nin 107 noktasında Yeşilay danışmanlık merkezlerimiz var. Türkiye Yeşilay Cemiyetinin 81 ilde 107 noktada verdiği bir hizmet. Bu hizmet dünyada yaygınlık anlamında benzeri olmayan bir çalışma yani ülkemizin yüz akı bir çalışması olarak bunu sizinle paylaşabilirim ve 5 tane bağımlılıkla ilgili çalışıyor. Özellikle dünyada kimyasal bağımlılıklarla çalışma konusunda belki bizim modelimizden daha ileri, başarılı modeller söz konusu olabilir ama davranışsal bağımlılıklarla çalışma konusunda özellikle de kumar ve internetle ilişkili bağımlılıklar konusunda dünya da bu konuyla yeni

taniştığı için çok başarılı, etkili, kanıtlanmış modeller maalesef çok söz konusu değil ama biz Yeşilay danışmanlık merkezlerimizde dünyada 20 tane bu alandaki en başarılı ülkeyi örnek alarak, inceleyerek kendimize özgü, toplumumuzun yapısına uygun bir model geliştirmiş olduk ve yaklaşık on seneden beri bu çalışmanın içerisindeyiz, son üç senede bütün Türkiye'ye yaymış olduk. Şu anda Türkiye'nin herhangi bir şehrinde bağımlılıkla alakalı, 5 bağımlılıktan bir tanesiyle alakalı bir zorluk yaşayan insan ücretsiz bir şekilde hizmet alabilir. Bunun altını çizme sebebim şu: Çünkü bağımlılık tedavisinde ulaşım meselesi çok önemli yani bir şehirden başka bir şehre gitmek zorunda kalıyorsa o tedavi yarım kalıyor çünkü bağımlılık tedavisi uzun süren bir tedavi, devamlılığın, sürekliliğin sağlanması lazım. O yüzden, her şehrimizde Yeşilay danışmanlık merkezimiz var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Şırnak'ta yok.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Var, Şırnak'ta Yeşilay danışmanlık merkezimiz var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - YEDAM...

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - YEDAM var. Bilgilerini göndereyim mi size?

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Haritaya bakıyorum da şimdi...

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Tamam, ben konuşma bittikten sonra, adresini, oradaki çalışanları göndereyim size.

İkinci mesele şu: Ücretsiz olması çok önemli çünkü bağımlılık tedavisi uzun süreli bir tedavi olduğu için ve çok masraflı olduğu için ve bağımlılar genelde de ekonomik anlamda çok ciddi kayıplar yaşadıkları için tedaviye güç yetiremezler. Bu anlamda ücretsiz olması da çok büyük bir imkân oldu. Bir diğer mesele de gizlilik esaslı olması çok büyük bir imkândır çünkü insanlar devlet kurumlarında tedavi olduklarında e-devletleri üzerinden bir şekilde karşılırlarına çıkacaklar diye korkuyor ama Yeşilay danışmanlık merkezlerinde gizlilik esas olduğundan kariyerine bir tehdit algılamıyor, memnuniyetine bir tehdit algılamıyor ve başvurabiliyor.

Bu noktada, konuyla ilgili olması açısından en çok endişe ettiğimiz ve problem yaşadığımız konuyu sizlere arz etmek isterim: Kumar bağımlılığı meselemiz çocukların ve gençlerin şu anda en büyük tehdit olarak karşısında duran meselesi çünkü bizim 107 tane danışmanlık merkezimizde bu seneye kadar en çok başvuruyu uyuşturucu bağımlılığından dolayı alıyorduk, bu sene uyuşturucu bağımlılığından çok kumar bağımlılığıyla alakalı başvuru aldık. 2020-2024 yılları arasında kumar bağımlılığı başvurusu yüzde 24 iken bu sene, 2024 yılında yüzde 36'ya çıktı. Yine, teknoloji bağımlılığıyla ilgili başvuru yüzde 5 iken bu sene yüzde 6,19'a çıktı.

ALT KOMİSYON OTURUM BAŞKANI MUSTAFA YAVUZ - Başkanım, affedersiniz, yaş aralığını da alabilir miyiz bu kumar bağımlılığında?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Davranışsal bağımlılıklar konusunda biz 15 yaşından itibaren başlıyoruz yani kumar bağımlıları 15 yaşından itibaren bize gelebiliyor, internet bağımlıları 12 yaşından itibaren bize gelebiliyor.

Kumar bağımlılığı konusunda en çok başvuru aldığımız yer İstanbul, ikinci Ankara, üçüncü İzmir, dördüncü Bursa, Antalya diye devam ediyor. İnternet bağımlılığı konusunda da benzer bir süreç söz konusu. En çok başvuru aldığımız yer İstanbul, sonra Ankara, Bursa, İzmir şeklinde gidiyor. Çocuklarımızın ve gençlerimizin bu konuda ciddi bir tehdit altında olduğunu söyleyebilirim. Tabii, bu konuda, internetle ilişkili bağımlılıklar meselesinde kumar tek başına çok büyük bir problem ama bunun yanında siber zorbalık meselesi, siber zorbalıkla çok paralel bir şekilde giden siber taciz meselesi, pornografi meselesi, dijital oyunların içeriklerinde yer alan kumar ve cinsellik öğeleri gibi şeyler çocuklarımızın ve gençlerimizin ciddi anlamda bu süreçten zarar görmesine sebep oluyor. Dolayısıyla bu süreçlerde zorluk gören gençlerimizde de özellikle siber zorbalıkta depresyon, anksiyete bozukluğu, diğer maddelere bulaşma, suç işleme, intihar eğilimi, aile ilişkilerinde bozulma, okul devamsızlıklarında artış, başarıda gerileme, uyku düzenlerinde bozulma gibi hayatın süreçlerinde çok boyutlu bir şekilde zarar görme söz konusu olabiliyor. O yüzden, bu siber zorbalık meselesi, internetle ilişkili bağımlılıklar içerisindeki oyun, kumar, pornografi, sosyal medyanın içerisindeki tacizler gibi meselelerin çok ciddi çocuklarımız ve gençlerimiz için tehdit olduğunu, bu noktada da 3 tane meselenin üzerinde çok durulması gerektiğini sizlere arz etmek isterim. Birincisi, bunlarla alakalı düzenlemeler yapılması. Bu düzenlemeler konusunda sunumumda bazı örneklerle yer verdim. Özellikle Avrupa'da da Amerika, Kanada'da da belli düzenlemeler yapıldı ama Güney Kore bu konuda daha öncü bir rol oynuyor çünkü bu konu onların daha sıcak gündemi. Güney Kore'de belli denemeler yapıldı, işleyenler oldu, işlemeyenler oldu. Biz, mükemmel çözümü, mükemmel düzenlemeyi aramadan, uygun görülen düzenlemeleri deneyerek, süreç içerisinde etkinliğini çalışarak, hızlı bir zamanda, vakit kaybetmeden sisteme dâhil etmemizin önemli olduğunu düşünüyoruz.

İkinci mesele, çocuklarımızın, anne-babaların bu konuda bilgi, becerilerini artırmak çok önemli. Bu konuda çocuklara çok yükleniyoruz ama anne-babaların bilgileri, becerileri çok az düzeyde. RTÜK Başkan Yardımcımız da söyledi; anne-babaların bu konudaki bilgileri, maalesef, okuryazarlıkları çok kötü ve yanlış örnekler, yanlış rehberlikler söz konusu olabiliyor. Anne-babaları bu sürecin içerisine dâhil etmenin çok faydası var. Biz Yeşilay danışmanlık merkezlerinde yaptığımız çalışmalarda anne-babaların tedavi süreci içerisine girdiklerinde başarı oranının çok daha yüksek olduğunu tespit etmiş olduk. O yüzden, davranışsal bağımlılıklar, özellikle de internetle ilişkili bağımlılıklar sürecinde anne-babaların farkındalığını artırmak, meselenin ciddiyetini kavratmak, bu konuyla alakalı ihtiyaç duydukları bilgi, beceriyi artırmak konusunda yapılacak çalışmaların da önemli olduğunu düşünüyorum.

Son olarak da her ne kadar eğitim versek de beceri kazandırsak da program yapsak da çocuklara alternatif yaşam alanları sunmazsak çocukların bağımlılığa bulaşması kaçınılmaz. O yüzden, çocukların hayatlarını genişletmek, zenginleştirmek, görünürlüklerini, kendilerini ifade imkânlarını ve sosyalleşme imkânlarını artırmak bu konuda yapılabilecek en önemli, en kesin çözümlü çalışmalar olacaktır diyorum.

Sürem doldu, çok teşekkür ediyorum sabrınızdan dolayı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Estağfurullah.

Biz size çok teşekkür ederiz. Ben son kısmına eklendim ama notlarımı aldım.

Şimdi, yine bir sivil toplum örgütü Çocuk İçin İçerik Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Sezen Güngör'e söz veriyorum.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - Çok teşekkür ederim.

Bizim bir sunumumuz olacak aynı zamanda.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Tamam, onu yansıtınlar arkadaşlar.

Kaç dakikalık bir sunum?

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - Biz de yirmi dakikada tamamlamayı umuyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Onu on beş dakikaya çekerseniz çok sevinirim.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - Tamam, o zaman biraz hızlı olayım.

Sayın Başkanım, sayın milletvekilleri, değerli katılımcılar; Çocuk İçin İçerik Derneği adına hepinizi saygıyla selamlarım.

TBMM İnsan Hakları Komisyonunun alt komisyonlarından Çocuk Hakları Komisyonunun 10'uncu toplantısına bizi davet ettiğiniz için çok teşekkür ederiz. Çocukların dijital dünyada korunmasıyla ilgili bu oturumda konuşulanların, paylaşımların çocukların üstün yararı için olumlu sonuçlar doğurmasını umuyorum, iyi toplantılar diliyorum.

Çocuk İçin İçerik Derneği olarak biz kendimizi çok kısa tanıtmak isteriz çünkü diğer kurumlar toplumun, kamuoyunun bildiği kurumlar, bizi tanımıyorsunuz. Sunumumuz yansımadı ama Çocuk İçin İçerik Derneği 2017 yılında içerik editörleri, psikologlar ve eğitimciler tarafından kurulan bir dernektir. Klinik psikologlarımızın, uzmanlarımızın yaptıkları değerlendirmelerle içeriklerin hangi yaş grup çocuklar için uygun olduğunu belirleyerek doğru yaşa doğru içerik ilkesiyle rehberlik sunan bir kurumuz.

Sunum yansımiyorsa bizim şöyle çıktılarımız var, belki onlar dağıtılsa katılımcılar fikirlerimizi daha rahat...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Tabii, çıktıları dağıtalım.

Niye sunum yansımadı arkadaşlar?

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - Tamam, hiç sorun değil, biz de o sırada tanıtımımızı yapmış oluruz.

Neler yapıyoruz? Biz içeriklerin hangi yaş grubu için uygun olduğunu tespit ediyoruz; içeriklerdeki temaları, kazanımları ve hassas unsurları belirleyip aileleri bilgilendiriyoruz; güvenli ve beceri gelişimini destekleyen içerik önerileri paylaşıyoruz; ebeveynlere yaşa uygun ve nitelikli içerik seçme konusunda rehberlik ediyoruz. İçeriklerle ilgili uluslararası değerlendirme sistemleri, bilimsel veriler ve Akademik Danışma Kurulumuzun görüşleriyle oluşturulan inceleme kriterlerimizle içerikleri inceliyor ve yaş gruplarına göre sınıflandırarak “web” sitemizde ve sosyal medyamızda paylaşıyoruz. “Web” sitemizde dijital oyun, uygulama, internet yayıncıları, film, belgesel, kitap, kutu oyunu alanlarında, binin üstünde bugüne kadar içerik incelemesini, klinik psikologlarımız tarafından, en az 3 farklı psikoloğun gözünden geçen içerik incelemelerini ve 200 adet rehberlik videosunu paylaşmış bulunduk. Akademik Danışma Kurulumuzun önerileri ve görüşleri çerçevesinde çalışıyoruz. Akademik Danışma Kurulumuz alanında uzman, çocuk gelişimi, iletişim, bilgisayar bilimleri, psikiyatri gibi farklı alanlardaki akademisyenler ve ilgili kamu kurumlarından temsilcilerden ve içerik üreticilerinden oluşuyor.

Yaptığımız çalışmalardan da kısa bir örnek sunarak aslında içerik incelemelerinin yanında başka neler yapıyoruz, onu da kısaca arz etmek isterim: Çocuk içerikleriyle ilgili güncel sorunları irdelemek üzere her yıl bir çalıştay düzenliyoruz ve sonuçlarını 20 Kasım Çocuk Hakları Günü'nde kamuoyuyla paylaşıyoruz. Bugüne kadar Dijital Çağın Çocukları İçin Doğru İçerik Çalıştayı, Çocukların Dijital Dünyası Çalıştayı, Çocuklar İçin Dost İçerikler Çalıştayı gibi çalıştaylarla akademisyenler, medya temsilcileri, içerik üreticileri, platform temsilcileri, kamu otoriteleriyle bu alanlarda hem neler oluyor anlamaya çalıştık hem de çözümler sunmaya çalıştık. Bu yıl ilk defa ebeveynlerle birlikte ebeveynlerin bakış açısıyla onlar bu konuda neler yaşıyor, ne tür sorunlarla karşı karşıyalar çünkü onlar da üçgenin bir parçası, onları dinledik. Bir taraftan da atölyelerimizle çocukları güvenli içerikler tüketmeye ve kendi içeriklerini üretmeye teşvik etmeye çalışıyoruz. Çeşitli etkinlik atölyelerimiz var, bunların hepsini zaman kısıtı nedeniyle aktarmayayım fakat örneğin, masal yazma atölyesiyle bir masal yazarından karakter oluşturma ve metin yazma teknikleri konusunda eğitimler alıp kendi masallarını oluşturdular ya da hem Yönetim Kurulu üyemiz hem de Akademik Danışma Kurulu üyemiz olan Profesör Doktor Nilüfer Pembecioğlu'nun önderliğindeki film atölyesiyle sinema alanındaki kurgu, hikâye gelişimi konusunda bilgiler alıp kendi kısa filmlerini çektiler ya da dijital oyun atölyesinde kendi dijital oyunlarını üreterek kendileri içerik üretme konusunda deneyim sahibi oldular. Bunun, onların farkındalığını artırma konusunda önemli bir çalışma olduğunu düşünüyoruz.

Bunun yanında, ebeveynleri ve çocukları dijital medya okuryazarlığı konusunda bilinçlendirmek üzere çeşitli eğitimler geliştirdik. Çeşitli özel eğitim kurumlarında “Dijital ebeveynlik ve güvenli içerik nasıl seçilir?” konularında eğitimler düzenliyoruz. Bu eğitimlerde, seminerlerimizde bunları kısa, her ebeveynin anlayabileceği düzeyde, kolay anlaşılır eğitimler, seminerler olarak kurguluyoruz. Tercihen küçük gruplarda yapmayı tercih ediyoruz çünkü ebeveynler açısından hem ebeveynler hem eğitimciler hem de çocuklarla ilgili içerikler konusunda, seçme konusunda yetkin öğretmenler olabilir, bakımevlerindeki uzmanlar olabilir, bunların çok fazla soruları var. Dolayısıyla, bunlara da zaman ayırabilmek adına bir buçuk saatlik seminerlerimiz var. Burada klinik psikologlarımız “Dijital ebeveynlik nedir, çocuklar için güvenli içerik nasıl seçilir, sosyal medyada kişisel bilgilerin güvenliği nasıl sağlanır?” gibi konularda bilgiler veriyor. Bu kapsamda, bu yıl Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla bir protokol geliştirdik, imzaladık ve önümüzdeki yıl 7 ilde çeşitli eğitimlerle 50 bin kişiye ulaşmayı planlıyoruz.

Bunun yanında, farklı kurumlar için içerik incelemeleri de yaptık. Senaryoları inceledik, filmleri inceledik, görüşler verdik; bu görüşler çerçevesinde bazen vizyona girecek film ya da senaryo değişti. Platform sağlayıcılarıyla görüşmelerimiz var. Netflix'le doğru içerik seçimi konusunda bir “podcast” hazırladık. Aynı şekilde THY'yle böyle bir “podcast” hazırladık. BM Kadın Birimi tarafından yapılan,

masalların yeniden yorumlandığı bir projeyi klinik psikologlarımız, değerlendirme sistemimiz çerçevesinde inceleyip THY'ye sundu. Turkcell'le önemsedğimiz iş birliklerimiz var. Bu iş birliği kapsamında “Güler Yüzlü Masallar Projesi” ile başkahramanların engelli bireylerden oluştuğu altı adet masa hazırladık ve bunu Engelliler Haftası'nda çocuklarla buluşturduk. Birçok kitap inceledik hem Türkiye'de hem dünyada, burada özellikle birçok masalda şunu gördük: Engellilerin olduğu masalarda engellilerin anlatılış biçimi çok farklı, bize doğru gelmedi, iyi örnekler çok az ama çocukların bu örnekleri kahraman olarak, bunların kahraman da olabileceği örnekler görmeleri gerektiğine inandık ve böyle masallar hazırladık. Bunu da tabii ben bir engelli birey olarak çok önemsedim ve umarım daha geniş kitlelerle bunu da paylaşabilme imkânımız olur. Aynı zamanda, Turkcell'in BİP platformu için geliştirilen dijital ebeveyn servisiyle çocuklar için yararlı olabilecek içerikleri ve içeriklerle ilgili incelemeleri “web” sitemizde paylaşıyoruz. Aynı zamanda, çocuklar için güvenli içerikler konusunda ebeveynlere de orada rehberlik ediyoruz.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ İKTİSADİ İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRÜ KÜBRA BAYRAKTAR ŞİŞMAN - Bu, Turkcell'le olan proje aslında bu sene biraz patlayacak yani şu anda duymadınız, Turkcell bu sene reklamla duyuracak, bu büyük bir proje olacak inşallah.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - “Çocukların sosyal medyayı kullanmaya başlama yaşları ne olmalı?” Bu konudaki görüşümüz nedir? Bu konudaki görüşümüz şöyle: Çocukların yaşlarına uygun olan dijital içeriklerle çeşitli becerilerini geliştirebileceklerine inanıyoruz. Yeni bilgiler öğrenebilirler, sosyalleşebilirler, yaşlarına uygun olmayan dijital içeriklerle ise zihinsel ve duygusal olarak olumsuz etkilenebilirler. Bu yüzden, çocuklarımızın içeriklerle bilişsel, duygusal ve sosyal gelişim süreçlerinin sağlıklı desteklenebilmesi, içeriklerden kaynaklanabilecek potansiyel risklere karşı da korunabilmeleri için içeriklerin çocukların gelişim düzeyine ve ihtiyaçlarına uygun olması gerekiyor. Bu nedenle, ÇİÇEK olarak sosyal medya kullanımına yaş sınırı ya da düzenleme getirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Peki, çocukların sosyal medyayı kullanmaya başlama yaşları ne olmalıdır? Bu dünyadaki farklı uygulamalarda sosyal medyayı kullanmaya başlama yaşı bilimsel araştırmalar, gelişim psikolojisi, bilişsel ve duygusal gelişim teorileri, aynı zamanda çocukların dijital dünyada karşılaşabilecekleri riskler değerlendirilerek belirleniyor. Araştırmalar peki bize ne söylüyor; bu kararımızı oluştururken, duruşumuzu oluştururken temel aldığımız araştırmalar ne söylüyor? TÜİK'in bu yıl yaptığı bir araştırmaya göre, sosyal medya kullanmaya başlama yaşı ülkemizde 6 ve 10, bu yaş grubu daha çok TikTok ve YouTube kullanıyor. 10-15 yaş grubundaki sosyal medya kullanım oranı yüzde 70'in üstünde ve bunların yüzde 63'ü Instagram kullanıyor. Türkiye ve Avrupa'daki çocukların internet kullanım alışkanlıkları raporu -bu da geçen yıl yapılan bir araştırma- 23 ülke ve Türkiye'de binlerce çocuk ve ebeveyniyle birlikte yapılmış bir araştırma; internet kullanımları, çocukların internetteki faaliyetleri, karşılaştıkları riskler ve ebeveynlerin çocuklarının internet yaşantılarıyla ilgili farkındalıklarının incelendiği araştırmadaki sonuçlar 9-16 yaş grubu çocukların çoğunun internet kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını, siber zorbalık, yaşa uygun olmayan içerikler, cinsel mesajlarla karşılaşma ve tanımadıkları kişilerle tanışma oranlarının çok yüksek olduğunu, internet bağımlılığı belirtilerinin görüldüğünü, çocukların karşılaştıkları çevrim içi risklerle baş etme becerilerinde de eksiklikler bulunduğunu gösteriyor. Amerikan Psikoloji Birliğinin geçen yılki raporuna göre ise sosyal medya kullanımının çocuklar üzerindeki etkileri bireysel özelliklere, yaşa ve sosyal çevreye bağlı; bu araştırma aslında sosyal medyanın tek başına ne iyi ne kötü olduğunu, aslında tamamen çocuğa ve sosyal çevresine bağlı olarak değiştiğini, hem çok iyi hem de çok kötü olabileceğini söylüyor. Dolayısıyla doğru kullanıldığında bağları güçlendirebilir ve eğitim fırsatları sunabilir ama öteki taraftan daha önce sözünü ettiğim riskleri de barındırıyor. Bizim bu yıl 60 ebeveynle üç farklı okulda gerçekleştirdiğimiz -bir odak grubu da diyebiliriz buna çalıştaydan çok- bir odak grubunun verilerine göre, ailelerin sosyal medya kullanımıyla ilgili endişeleri ve beklentilerinde öne çıkan en önemli bulguları size şöyle aktarmak isterim: Gizlilik ve güvenlik... Çocuklarının sosyal medyada paylaştıkları içerikler güvenlik endişesi oluşturuyor ebeveynlerde, çocuklarının kimliklerini açık etmeden yalnızca güvenli içerikler paylaşmasını tercih ediyorlar, popüler olma baskısını çok ciddi bir şekilde tüm ebeveynler dile getiriyor, çocuklar sosyal medyada fenomenlerin etkisiyle popüler olma isteğiyle riskli davranışlar sergiliyor, sergileyebiliyor ve bu, çocukların psikolojik sağlığını olumsuz etkileyebiliyor. Ekran süresi ve akademik başarı konusunda ciddi bir endişe var. Uzun süren ekran başında kalmanın çocuklarının dikkat sürelerini azalttığı konusunda endişeliler, ders başarılarını da sürdürdüğü konusunda beyanları bulunuyor. Aynı zamanda, aile içi iletişimin de çok zayıfladığını aileler belirtiyorlar.

Siber zorbalık... Çocuklar, sahte hesaplardan zorbalığa uğrayabiliyor ya da zorbalığa kendi akranları tarafından maruz kalabiliyorlar. Biz bu konuda bu yıl bir Erasmus projesi geliştiriyoruz. Hollanda, Bosna ve İtalya'dan ortaklarımızla hem çocuklar arasında siber zorbalık konusunda farkındalık hem de kamuoyunda bu konuda farkındalık oluşturmak üzere bir çalışmanın içindeyiz.

Son olarak, “FOMO etkisi” diyebileceğimiz uzun süre sosyal medya kullanımı sonrasında sosyal medyadaki gelişmelerden geri kalma endişesi taşıdıklarını görüyoruz ve bu da onların daha çok bağımlılık geliştirmesine neden olabiliyor. Bu araştırmaların yanında, biz kararımızı verirken ya da pozisyonumuzu belirlerken gelişim teorilerini de önemsedik. Burada, akademik bir konu olması hasebiyle hem Yönetim Kurulu üyemiz hem de Akademik Danışma Kurulu üyemiz Profesör Doktor Nilüfer Pembecioğlu'na sözü vermek isterim.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ EMİNE NİLÜFER PEMBEÇİOĞLU - Teşekkürler.

Değerli Başkanım, değerli katılımcılar; ben hem eğitimci hem de iletişimci kimliğimle kuramlara şöyle bir baktığımda, gelişim teorilerinin çocukların gelişim özelliklerine uygun şekilde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamak istiyorum. Burada, Jean Piaget'e göre, bilişsel gelişim kuramı, 7-11 yaşı ve “12 artı”yı birbirinden ayırıyor. 7-11 yaşta ne oluyor? Mantıksal düşünme becerileri geliyor, çocuk eğriyi doğruyu, neden sonuç ilişkisi kurmayı, eleştirel bakmayı öğrenmeye başlıyor ama daha çok soyut kavramları anlamakta ve içerikleri eleştirel değerlendirmekte biraz zorlanıyor. Karşılaştıkları içeriklere kolayca inanabilmek çocukların en büyük zaafı çünkü gördükleri her şeyi doğru olarak algılıyorlar. 12 yaş üstüne çıkıldığında ise soyut düşünme ve eleştirel değerlendirme yapabilme becerilerinin gelişmesiyle çocuk aldığı bilgiyi artık sorgulamaya, nedenselleştirmeye ve rehberlik ve eğitimle desteklenmediği takdirde de sosyal medyanın manipülatif etkilerine maruz kalmaya da devam edebiliyor. Gelişimsel teorilere baktığımızda, Erik Erikson'un psikososyal gelişim teorisinden söz edebiliriz, 12-18 yaş aralığını ele alıyor, ergenlik dönemi olarak belirliyor ama biz biliyoruz ki artık ergenlik dönemi 12'nin de altına inmiş durumda maalesef. Dolayısıyla bu gelişim teorilerinin ışığında baktığımızda da çocukların sosyal medya kullanımında belki ergenliği aşmak

için bir etken olarak gördüklerini de varsayabiliriz. Örneğin, Covid döneminde çocukların yüzde 48'i televizyonu, yüzde 56'sı da interneti bir kurtarıcı olarak gördüklerini söylemişlerdi yaptığımız araştırmalarda. Dolayısıyla bu kimlik arayışının olduğu, rol karmaşasıyla tanımlandığı dönemlerde çocuklar ya kendilerini ekranda görebilmek istiyorlar, işte, o yüzden biraz daha fenomenliğe soyunuyorlar ya kendi beğendikleri insanlara öykünüyorlar ya da onları kahraman olarak görmek istiyorlar ya da eğer ekrandakini çok beğeniyorsa o zaman kendisini ona benzetmeye çalışıyor. Dolayısıyla interaktivitenin de en yüksek olduğu dönem bu dönem diyebiliriz. Nörogelişimsel yaklaşıma baktığımızda, çocukların beyin yaşı bedensel yaşlarının dışında gelişebiliyor yani çocuğun eli, gözü, kolu, bacağı, boyu uzuyor ama beyin gelişimi 25 yaşına kadar süren bir süreç, yetişkin beynine sahip olabilmesi, o beyni 1,5 kiloya kadar ağırlaştırabilmesi için bilgiyle doldurabilmesi gerekli. Bu bilgi nereden geliyor? Çevresel uyaranlardan geliyor ve bizim gözlerimiz maalesef gördüğü hiçbir şeyi unutmayan bir özelliğe sahip, radar gibi gördüğümüz her şeyi tanıyoruz ve kendimize katıyoruz ileride bir gün kullanabilmek üzere.

Burada 13 yaşındaki çocuklarla ilgili bir kırılma noktasından söz edebiliriz çünkü burada kontrol ve risk değerlendirme gibi işlevlerden sorumlu olan prefrontal korteks 12-13 yaşları itibarıyla daha hızlı gelişmeye başlıyor, daha hızlı sorgulama becerileri karşımıza çıkıyor, soyut düşünme becerilerini geliştirmeye başlıyorlar. Bu demek değil ki daha öncesinde yok ama bu bölgede daha hızlı bir gelişim olduğu görülüyor, yoğun uyaranlara karşı daha bilinçli tepkiler verebiliyorlar ama bu bilinci yanlış anlamamak lazım çünkü hiç görmedikleri görüntülerle de karşılaştıklarında onların bombardımanından da etkileniyorlar yani ekrandan gördükleri her şeyi kendilerine katma noktasındalar, bu da potansiyel bir risk ama bir açıdan da bakıldığında bunları eğer değerlendirebilme noktasında yakalayabilirlerse yani dijital okuryazarlıkları, medya okuryazarlıkları yüksek ise o zaman bu riskleri bertaraf edebilirler.

“Çocukların sosyal medya kullanmaya başlama yaşı ne olmalı?” dediğimizde biz biliyoruz ki 2-3 yaşından itibaren artık o büyütmeye hareketini, fotoğraf çekmeyi ve ekranları kullanmayı çocuklar çok iyi biliyorlar fakat buradaki temel sorun şu: Kendilerine uygun içerikle karşılaşmadıkları için sürekli risk altındalar ve biz sosyal medya kullanımının 13 yaş sınırında olması gerektiğini düşünüyoruz çünkü bu medya platformlarından kendilerine gelen tehditleri ve fırsatları karşılıklı olarak görüp değerlendirebilecekleri, karmaşık dinamikleri algılayabilecekleri, hem de bilişsel ve duygusal anlamda da karar verebilecekleri bir noktada olduklarını düşünüyoruz.

Çocukların gelişimlerini desteklemek onların zararlı içeriklerden korunmasını sağlamak, sosyal medya kullanımını güvenli hâle getirmek için bir gerekliliktir, buna inanıyoruz çünkü sosyal medyadan akan bilgi gerçek bilgi mi, değil mi, burada ne kadar manipülasyon var, bu tartışılması ve karara bağlanması çok zor bir süreç. Bunun ötesinde, çocukların sistematik olmayan bir bilgi girişiyle karşılaştığını görüyoruz yani 150 tane çeşit malzeme sunuluyor onlara ama bunlardan ne yemek yapabileceklerini asla öğrenemiyorlar, böyle örnekleyebiliriz. Gerçek yaşamlarında bunu nasıl konumlandıracaklarını bilmedikleri için o zaman da hatalara düşebiliyorlar.

“Yaş sınırı eğer 16 olursa ne olur?” diye de düşündük açıkçası ama daha yüksek bir yaş sınırının çocuklar açısından pek çok şeyi kaçırarak olarak da değerlendirilebileceği kanısındayız. Sosyal medya gibi iletişim kanallarından tamamen izole olabilirler, sizin de sözünü ettiğiniz gibi dijital göç yaşayabilirler, bir çeşit otizm karşımıza çıkabilir, kendilerini gerçeklikten soyutlayabilirler ya da daha da kötüsü yaşlarını daha büyük göstererek illegal bir şekilde sosyal medya platformlarını kullanmaya devam edebilirler.

Güvenli sosyal medya kullanımı için önerilerimiz arasında ebeveyn rehberliği kesinlikle olmalı diye düşünüyoruz. Çocukların yaşına uygun içeriklere erişebilmelerini sağlayacak daha sıkı kontroller olmalı diye düşünüyoruz. Bir de ekran başında geçirilen süreyi dengelemek gerektiğini düşünüyoruz. Çocuklar zamanı nasıl kullanacaklarını bilemiyorlar; onlara ayrıca zaman yönetimi konusunda da önderlik yapılması gerekiyor diye düşünüyoruz.

Sosyal medya kullanımı için önerilerimiz arasında medya platformlarının çocukların yaşına uygun içerik sunması gerektiğini tekrar vurgulamak istiyoruz ve algoritmalarını buna göre düzenlemeleri gerektiğini düşünüyoruz. Çocukların yaşına uygun içeriklere erişmelerini sağlamak için belki hattıyla birlikte çocuğa kayıtlı telefonlar, bilgisayarlar, internet ortamları sağlanması, gizlilik ayarlarının ve zararlı içeriklere karşı filtreleme mekanizmalarının da etkinleştirilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Pek çok uluslararası örgüt bu konuda bizimle birlikte aynı şekilde, aynı kulvarda çalışıyor ve farklı sonuçlar çıkarıyor. Bunlardan bir tanesi Amerika'da yürürlükte olan COPPA (Çocukların Çevrim İçi Gizliliğini Koruma Yasası) gibi yalnızca çocukların çevrim içi gizliliğini hedefleyen bir yasa tasarısından da belki söz edilebilir diye düşünüyorum. Burada bir benzetme yapmak istiyorum, biz ehliyet veriyoruz, insanlar trafiğe çıkıyorlar, her biri yetişkin, 18 yaş üstü ve risksiz ortamda araç sürüyorlar ama buna rağmen trafik kazaları oluyor, değil mi? Hatta yaralanmalar, ölümlerle karşılaşabiliyoruz ama yetişkinler bunları bir şekilde kaldırabilir, kaldırılamayacak kadar ağır olanlar olduğunu da biliyoruz. Çocuklukta internet üzerinden bir kaza yaşanması da aynen bir trafik kazası gibi değerlendirilmeli. Sorun şu ki burada çocuğun ehliyeti yok, çocuğa ehliyet sunabilecek ehliyetli bir anne-baba ya da okul ortamı yok ve onun uygun sürüş yapabileceği bir zemin yani bir internet ortamı yok. Dolayısıyla burada kazaların olması kaçınılmaz ama bir çocuğun örselenmesi durumunda maalesef onun gelecek beklentileri neredeyse sıfırlanıyor.

Biz 250 kadar öğrenciye öykü yazdırdık ve daha sonra bu öykülerin içerisinde bir içerik analizi yaptık, bunu da izninizle paylaşmak istiyorum. Bu öykülerde neler var biliyor musunuz? Ebeveynlerden bahsetmeyen öyküler var, anne-baba yok öykülerde -bunların hepsi medya etkisi- ebeveynlerden söz edenler yüzde 45 oranında, diğerleri anne-babalarını yok sayıyorlar; yaşam mücadelesi var o öykülerin içerisinde, bir savaş var yüzde 41 oranında; yalnızlık hissi yüzde 31 oranında; ekonomik zorluk ve yoksulluk çeken çocukların öykülerini anlatan öykülerin oranı yüzde 30; kültür çatışması yüzde 20; sınıf çatışması yüzde 44; intihar oranı yüzde 6 -çocuk öyküde bir çocuğun, bir başka çocuğun öldüğünü yazıyor ya da intihar ettiğini- dışlanma yüzde 20; fedakârlık ise yüzde 54. Yani çocuklar özlerinde çok iyiler, başkaları için fedakârlık yapabilecekleri... Vatansızlık oranları yüksek. Büyüyle mutlu sona ulaşıyorlar yani gerçekçi olmayan çözümlerle, mucizelerle bir şeyleri oldurabileceklerini düşünüyorlar ama gerçek yaşam o kadar mucizelere açık bir ortam değil maalesef, onların gerçeklikten kopmaması için internetle olan bağlantılarının da dengede tutulması gerektiğini düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

ELİF ESEN (İstanbul) - Bu sunumunuzdaki anket sonuçlarını almamız mümkün olabilir mi?

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ EMİNE NİLÜFER PEMBEÇİOĞLU - Elbette elbette, tabii gönderebiliriz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Uzmanlarımıza gönderirseniz onlar da tüm milletvekillerimize ayrıca gönderirler.

Sezen Hanım, Nilüfer Hocam, çok teşekkür ederim. Değerli Genel Müdürlerim, Yardımcılarımız, RTÜK Başkan Yardımcımız, Yeşilay Başkanımız çok teşekkür ederiz. Gerçekten çok kıymetli, değerli katkılar sundunuz.

Şimdi, milletvekili arkadaşlarımız, Komisyonumuzun üyeleri var, üye olmayan 3 milletvekilimiz var, onlar da söz alacaklar. İlk önce Komisyonumuzun üyeleri söz alsın, sorularını sorsun, bütün soruları alalım, ondan sonra da topluca cevap verelim zamanı yönetim adına, soruları sorarken de mümkün olduğunca kısa ve özet geçerek çok sevinirim.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Yani soru mu olsun, yoruma açık mı?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Yani yorumu mümkün olduğunca kısa tatalım çünkü çok geç oldu, dinleme dikkatimizin de dağıldığı bir saate, dakikaya geldik, bütçede görüşmeleri var, verimli kullanalım.

Mehmet Sait Yaz Vekilimiz, buyurun.

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

RTÜK Başkan Yardımcımıza, TRT Genel Müdür Yardımcımıza, Türkiye Yeşilay Cemiyeti Başkanına ve beraberindeki heyete, hazırunun tümüne selamlarımı, hürmetlerimi iletıyorum.

Ben müsaadenizle, üç dakikalık bir şey anlatmak istiyorum. Bir ilahiyatçı olarak dinî çerçeveden ve pencereden bakmak isterim. Millî eğitimin temeline biz vicdan ve ahlaki yerleştirmedığımız sürece bu yaptığımız bütün çalışmalar net bir fayda ortaya koymuyor. Karşımızda o kadar tehlikeli bir güç var ki ben de onu o ışıktaki, o temelde anlatmak isterim. İmansız bir ahlak sahibini azaptan kurtaramadığı gibi ahlaksız bir iman da kurtuluşa vesile olmaz. Kur'an "Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği ve yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, kötülüğü ve haddi aşmayı da yasaklar." ayeti, ahlaki değerlerin insanlık için evrensel bir ilke olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. İslam'ın ahlak anlayışı, bireyin hem kendisiyle hem çevresiyle hem de Rabb'ile olan ilişkilerini düzenlemektedir. Efendimiz'in "Ben güzel ahlaki tamamlamak için gönderildim." sözü de din ve diyanetin temel misyonunun ahlaki inşa etmek olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, din, her şeyden önce bireyde bir vicdan inşa ederek toplumun maneviyatını güzelleştirmeye çalışır. Ahlakın kaynağı, bireyin Allah'a olan bağlılığı ve insanlara karşı sorumluluk bilincidir. Yeryüzünde hiçbir insanın imansız ve ahlaksız olarak sağlıklı bir ruh hâline sahip olması mümkün değildir. Ahlak, iyi ve kötü arasında ayrım yapan bireylerin, toplumların yaşamında rehberlik eden evrensel ilkeler bütünüdür. Bunlar insanın yaradılışında var olan fitri değerlerdir; doğru sözlülük, güler yüzlülük, yardımseverlik, adalet, merhamet, sabır ve şükür gibi değerler Allah tarafından insanın doğasına yerleştirilmiş manevi kodlardır ancak bu kodların kendisi tarafından harekete geçirilmesiyle ve yaşatılmasıyla onun kaderi sayılır yani kişinin kaderi onun iradesine ve toplumun ortak çabasına bağlanmıştır ve cebir, zorlama yoktur.

Bugün modern dünya teknolojik ve bilimsel açıdan büyük ilerlemeler kaydetmiş olsa da ahlaki değerlerin aşınması tehlikesiyle karşı karşıyadır. Savaşlar, adaletsizlikler, çevre kirliliği, gelir dağılımındaki uçurum ve aile kurumunun zayıflaması gibi sorunların temelinde ahlaki zafiyetler yatmaktadır. Ahlak olmadan insanlığın yeryüzündeki varlığı anlamını yitirecek ve birey kendi elleriyle inşa ettiği modernitenin karanlığına gömülecektir. Günümüz dünyasında ahlaki değerlerin zayıflaması bireysel ve toplumsal yaşamda derin krizlere yol açmaktadır. Fertlerin haz ve tüketim odaklı bir yaşam tarzını benimsemesi, aile yapısının zayıflaması, manevi bağların kopması gibi sorunlar insanlığın en büyük sınavlarından biridir. Modern dünya, ahlaki erozyonunun en büyük sebeplerinden biri ahlaki değerlerin bireysel tercihlere indirgenmesi ve ortak bir vicdan anlayışının kaybolmasıdır. Herkesin kendi doğrularını oluşturduğu bir dünyada toplumsal barış ve dayanışma zarar görmekte, bu durum ahlakın sadece bireysel bir mesele değil, aynı zamanda toplumsal bir zorunluluk olduğunu ortaya koymaktadır. İşte, biz, devlet olarak yurt içinde ve yurt dışında internet ortamı ve dijital mecralarla özünden koparılmış neslimizin manevi değerlerine dönmesi, vatanına ve milletine faydalı birer unsur hâline getirilmesi için gece gündüz emek sarf etmekteyiz.

Din toplumda ahlaki değerlerin yeniden inşası için aşağıdaki ilkeleri dikkatimize sunmaktadır diyor ve bitiriyorum:

1) Aile kurumunun güçlendirilmesi: Bireyde ahlaki değerlerin oluşturulması aileyle başlar ve aile, sadece bir yapı değil, aynı zamanda manevi değerlerin aktarıldığı kutsal bir mekândır.

2) Eğitimde ahlakın öncelenmesi: Eğitim sistemi ahlaki değerleri temel alan bir yaklaşımı benimsemelidir ve bilimsel bilgi ne kadar gerekliyse manevi değerler de o kadar önemlidir.

3) Toplumsal dayanışma ve adalet: Din, toplumsal adaletsizliği bir ahlak sorunu olarak görür. "İnananlar kardeştir." düsturu gereği zengin ile fakir arasındaki uçurumu azaltmak, dayanışmayı artırmak toplumu ahlaki değerler üzerinde inşa etmekle mümkündür.

4) Manevi rehberlik ve bilinçlenme: İnsanların sadece maddi değil, manevi ihtiyaçlarına da cevap verilmelidir. Bu noktada dinî rehberlik ahlaki değerlerin yaşatılmasında çok önemli bir role sahiptir. Nasıl ki akıl bedende var olan ve insanı hayvandan ayıran bir idrak mekanizması ise ahlak da onun kalbidir.

Sonuç olarak "Ahlaklıyım, o hâlde varım."

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Teşekkür ederiz.

Zamana dikkat edersek sevinirim Beritan Hanım.

Buyurun.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Tabii ki.

Ben sunum yapan bütün arkadaşlara teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Çok değerli, kıymetli konulara değindik ve ben de konular hakkında sunum sunum neler düşündüğümüzü, politik-siyasi açıdan da bu Komisyonun neler yapması gerektiğine bir kez daha bir çerçeve çizmek isterim.

Şimdi, 22 milyon çocuktan ve 22 milyon çocuk olduğundan bahsettik ve Sayın Başkan, siz de konuşmanızda madde 17'den ve çocukların bilgiye erişim hakkından bahsettiniz. Madde 17 bence Çocuk Hakları Sözleşmesi içerisindeki en önemli maddelerden biri ve aynı zamanda Türkiye'nin çekincesi olduğu maddelerden biri; dolayısıyla, bunu ne kapsamda, nasıl değerlendireceğiz, bu çekincenin durumu ne olacak, onu bir kez daha dile getirmek istedim. Aynı zamanda, Türkiye'nin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne çekince koyduğu 3 madde daha var ve bu 3 madde de aslında çocukların kültürlerine, kültürlerini yaşamasına, ana dillerinde eğitim almasına yönelik haklarını da çekinceliyor. Dolayısıyla, bu konunun tekrar konuşuluyor olması, gündeme geliyor olması, bizim bunun üzerinde bir söz kurmamızı ve buna dair siyaset üretiyor olmamızı ben çok anlamlı ve değerli buluyorum. Dolayısıyla, bir an önce Çocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki Türkiye'nin çekince koyduğu hakları yeniden gözden geçirmesini, Komisyonunun buna dair bir bilgi notu ya da buna dair bir çalışma yürütmesinin de çok değerli, çok kıymetli, sosyolojik anlamda da çocukların hayatına dokunacak ve gerçekten bir değişime sebep olacak çok önemli bir adım olarak gördüğümü tekrar söylemek istiyorum.

Şimdi, RTÜK'ün sunumuna geçmek istiyorum. Teşekkür ediyorum bilgilendirme için. Şimdi, RTÜK bize önemli verilerden bahsetti; çocukların, dijital mecralarla ilgilendiğinde ya da sosyal medyada vakit geçirdiğinde tabii nelerle karşılaşabileceğinden, bunun çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerinden bahsetti. Zaten bizlerin amacı da bu Komisyonun amacı da... Uzun zamandır bunu tartışıyoruz, dijital mecralarda neler yapacağımızı; çocukların ruh sağlığına, fiziksel gelişimlerine, iyi oluş hâllerine, üstün yararlarına yönelik nasıl tedbirler alabileceğimizi konuşuyoruz. Şimdi, belli noktalarda uzlaştık, sosyal medya kullanımında dijital mecralara dair yapılacak uygulamalarda bir sınırlandırmada, sağlıklı sınırların çizilmesi gerektiğinde hemfikiriz. Bunlardan sizler de bahsettiniz, daha önceki uzmanlarımız da bahsetti fakat çocukların dijital mecraları kullanılırkenki sınırlamaları ve düzenlemeleri yaparken biz çocukların hayatında aslında bir şeyi alıyoruz, bunu olumlu olsun diye alıyoruz ama bir şey eksiliyor. Dolayısıyla, o eksilen şeyin yerine bizim bir şeyler katıyor olmamız gerekiyor. Bu katacağımız şeylerin ne olması gerektiği konusunda da uzmanlardan bilgi almamız gerektiğini; buna dair bütçemiz var mıdır, varsa bunun nasıl organize edebileceğimizi sormak istiyorum. Şöyle bir çocuğu düşünelim; okuldan eve gelen ve evde maddi durumu olmadığı için, derin yoksulluk yaşadığı için, anne-babası evde olmadığı için veya pek çok sebepten evde kalmak zorunda olan ve sosyal medya, telefon ve televizyon dışında bahsedilen gelişim dönemlerinde ihtiyaçlarını karşılayabilecek hiçbir mekanizması olmayan bir çocuktan bunu aldığımızda o zaman bir çölleşmeye sebep olacağımızı düşünüyorum. Dolayısıyla, bizim, sağlıklı sınırları koyarken çocukların hayatına neleri katacağımızı da konuşmamız gerektiğini ve bunu konuşmadan olmayacağını düşünüyorum. Yani bu, çocuklar için ücretsiz müzeler olabilir, ücretsiz tiyatro, sinema olabilir, doğa yürüyüşleri olabilir, bakanlıklara verilen etkinliklerle ilgili protokoller olabilir ama bizim buraya dair de bir şeyler yapıyor olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, dedik ki dikkat dağınıklığı ve performans düşüşüne, aile içi ilişkilerde sıkıntılara, akademik başarıda düşüşe sebep oluyor sosyal medya kullanımı. Yani bağımlılığın düzeyini de arkadaşlarımız ifade etti ve biz bu alanda çalışmış insanlar olarak en azından biliyoruz ki dikkat dağınıklığı veya bir akademik performansta düşüş yaşandığı zaman, biz bunu yasaklayınca o düzelmeyecek. Dolayısıyla, bizim, şimdiye kadarki olumsuz etkileri de rehabilite edecek, onaracak bir çalışmaya ihtiyacımız var. Yani çocuklar yıllardır sınırsız bir şekilde aslında sosyal medyada, dijital mecralarda olumsuz etkileriyle ne yazık ki karşı karşıya kalıyorlar. Peki, bu olumsuz tabloyu nasıl olumluya çevirebiliriz? Bazı şeyleri sınırlayacağız, geleceğe yönelik adımlar atacağız ama geçmişteki zararı da onarabilmemiz için bizim bir şeyler yapıyor olmamız gerekir. Bununla ilgili de ben yine çeşitli bakanlıklarla iş birliği yapmamız gerektiğini, protokollerle çocukların hayatındaki bu olumsuz etkiyi azaltacak ve bunu güçlendirecek çalışmalar yapmamız gerektiğini vurgulamak istiyorum.

Şimdi, RTÜK çalışmalarında çok önemli bir şey demiş, demiş ki: "Ayrımcı ve nefret dolu içerikleri sosyal medyada, dijital mecralarda çocuklar görüyorlar." Ben bir soru sormak istiyorum: Dizilerde, özellikle dizilerde sizin bu ilkenizle çelişen çok ciddi şeyler oluyor. Ayrımcı ve nefret dolu içerikler üreten pek çok yayın, pek çok dizi var. Özellikle kadına yönelik şiddette, özellikle çocuğa yönelik şiddette, özellikle toplumsal cinsiyet rollerine yönelik nefret suçlarının çok yoğun olduğu diziler var. Mesela bunlardan bir tanesi Mardin'de çekiliyor, şu anda adı tam olarak aklıma gelmiyor, "Uzak Şehir." Yani Ben Mardinliyim, Mardin'de yaşıyorum. Uzak Şehir, Mardin'den çok uzak bir şehirden bahsediyor yani Mardin'le uzaktan yakından bir alakası yok, bence hiçbir yerle de bir alakası yok. Kadına yönelik oldukça kötü stereotipler var, kadına yönelik şiddet var ve bir toplumun kültürünün çok farklı şekillerde lanse edildiği bir dizi. Geçen gün bir yerdedim, bana şey sordular: "Gerçekten, işte böyle, dizideki gibi şeyler oluyor mu?" "Ne oluyor?" dedim dizide, "İşte, töre var mı -bilmem- şu var mı, bu var mı?" Yani bu nasıl bir tarz, bu nasıl bir yaklaşım? Ve bu dizilerin çoğu prime saat dediğimiz, çocukların da izleyebileceği saatlerde gösteriliyor. Yani saat sekizde başlıyor bu diziler ve saat sekizde hâlâ daha çocuklar televizyon izliyorlar. Sevilay Hocamın da desteğiyle hazırlanmış bu akıllı işaretler sanıyorum saat dokuz sonrasında devreye giriyor. Dolayısıyla, ben, RTÜK'ün, ayrımcı ve nefret dolu içerikler meselesinde, dizileri, yayınlanan programları -gündüz kuşağına yönelik çalışmalar yaptığınızı söylediniz- bir kez daha, özellikle kadın ve çocuk odaklı ve toplumsal cinsiyet odaklı gözden geçirmesi ve revize etmesi gerektiğini düşünüyorum.

RTÜK için söyleyeceklerimi tekrar aklıma gelirse söylerim ama... Çocukların en çok güvendiği bilgi alma kaynaklarından biri olarak sosyal medyayı görüyor olmasının da bizler için değerlendirilmesi gereken bir nokta olduğunu düşünüyorum. Eğer çocuklar haberi oradan alıyorsa demek ki düzenlemeleri ve çocuklara yönelik yaptığımız çalışmaları da oradan paylaşıyor olmamız çok değerli, çok kıymetli olur.

Şimdi, ben TRT'nin sunumuna geçmek istiyorum, TRT'nin sunumunda da birkaç şeye değinmek istiyorum: Şimdi, TRT bence kendiyle çelişen bir sunum yaptı; aynı zamanda, sadece kendiyle çelişen değil, burada konuşulanlarla da çelişen bir sunum yaptı, şöyle: TRT bir yerde diyor ki: "Milyonlarca kez indirilen içerikler üretiyoruz." Yani biz çocukların bir içeriği milyonlarca kez indiriyor olmasını olumlu bir şey olarak mı karşılıyoruz? Biz buna "bağımlılık" diyoruz. Yani çocukların bir şeyi milyonlarca kez indiriyor olması bizim için olumlu bir şey olmamalı ya da bunu burada, böyle bir yerde söylememeliyiz. Bizim amacımız bir içeriğin çocuklar tarafından milyonlarca kez indirilip

indirilmemesi değil, o içeriğin çocuklara ne veriyor olması ya da -işte dernek bahsetti- içeriğinde ne olup bittiği? Dolayısıyla ben buna çok bir anlam veremedim. Bunu çelişkili bir şey olarak gördüğümü de ifade etmek istiyorum. Bir de demişsiniz ki: “Anne, baba, kardeş ve geniş aileyi kapsayan olumlu temsiller aile içi ilişkileri güçlendiriyor ve çocukların güven duygusunu artırıyor. Bu tür içeriklerin çoğalması, içerik üreticilerinin, yayıncıların omuzlarında büyük sorumluluk bırakıyor. Türk aile yapısı maruz kaldığı pek çok zorluğa rağmen bu noktada özel bir önem taşıyor.” Şimdi, bir tespit yapıyorsunuz, bu tespitinizi hangi bilimsel dayanakla güçlendirdiğinizi merak ediyorum. Yani bu temsillerin, geniş aileyi kapsayan olumlu temsillerin gerçekten aile içi ilişkileri düzelttiğine dair bir çalışmanız var mı? Varsa ben veri duymak, bilmek istiyorum açıkçası. Yoksa bu bir tespitten öteye gitmeyecek.

Şimdi, Çocuk İçin İçerik Derneği sunumunda bir şeyden bahsetti, soyut işlemler ve somut işlemlerden bahsetti. Bilmiyorum, TRT orada kendi çalışmalarını sorguladı mı? Ama bu mesele önemli bir mesele. Bir çocuğun yaşının, gelişimsel döneminin onun anlama ya da yorumlaması üzerinde çok büyük etkisi olduğunu biz bilimsel olarak Piaget’in çalışmalarından, literatürdeki pek çok çalışmadan biliyoruz.

Şimdi, burada bir mesele var ki ben buna dair endişelerimi dile getirmek istiyorum: O da TRT Diyanet Çocuk. Şimdi, TRT Diyanet Çocuk akıllı işaretlere göre kaç yaş üstü? Programlarınızı yayınlarken akıllı işaretlere uygun bir şekilde yayınlıyor musunuz? Çünkü ben biraz tarama yaptım, mesela “cehennem korkusu” “Allah korkusu” gibi birtakım ifadeler var. Yani bunun hangi yaş grubuna nasıl söylendiği çok önemli. Eğer 7 yaşın altında bir çocuk bunu izlerse o çocuğa pedagojik olarak zarar verebileceğini açıkça ifade etmemiz gerekir. Şunun da yanlış anlaşılmasını istemem: Din eğitiminin, herkesin kendi ailesinin, toplumun ya da çevresinin belirlediği bir şekilde elbette gelecek nesillere, kuşaklara aktarılmasının önünde bir problem yoktur fakat bu, aktarılırken çocukların yaş gurubuna uygun bir şekilde yapılmazsa burada çok ciddi pedagojik ve psikolojik problemler ortaya çıkar. Dini sevdirmeye çalışırken daha aksine korkutan, ürküten, çocuğun psikolojisini bozan ve dinle arasını bozan bir şeye de sebep olabilir. Dolayısıyla, TRT Diyanet’in çocuklar için programlarını düzenlerken bunu hangi ilkelere göre yaptığını merak ediyorum çünkü internette buna dair olumsuz eleştirilerin olduğunu da gördüm. Bunu tercih etmenin de yine politik bir mesele olduğunu da söylemek istiyorum.

Dolayısıyla, buradan hemen Çocuk İçin İçerik Derneğine geçeyim. Şimdi, Çocuk İçin İçerik Derneği bir sivil toplum kuruluşu olduğu için, kamuya dair bir kurum olmadığı için buna dair eleştirilerimiz tabii ki sınırlı olacaktır bizim açımızdan fakat ben yine sizin derneğinizle ilgili de bir çelişki olduğunu düşünüyorum. “Web” sitenizde “2-18 yaş” yazıyor sanıyorum. E, şimdi biz şunu konuştuk: Çocukların dijital mecralara, sosyal medyaya, internete ya da ekrana 2 yaşında başlamamaları gerekir, en az 3 yaşında başlıyor olmaları gerekir -bu, Yeşilayın sunumunda da var- ama siz 2 yaşındaki bir çocuk için içerik üretiyorsanız demek ki bu biraz çelişen, sıkıntılı bir mesele. Dolayısıyla, 3 yaşından küçük çocukların ekrana hiçbir şekilde bakmaması ve bununla ilgili içeriğin de üretilmemesi gerektiğini düşünüyorum; bununla ilgili çok ciddi bir eleştirim var size.

Bunun haricinde -dediğim gibi- yoğun bir eleştiride bulunmak istemiyorum fakat sizin söylediğiniz şeylerden bir gruba şunu söylemek isterim, prefrontal korteksten bahsettiniz: Şimdi, prefrontal korteks bir insanı insan yapan üst becerilerin, üst gelişimin yaşandığı ve bunun ancak uyaranlarla gelişebildiği, beynin çok özelleşmiş bir bölgesi. Bize buradan şu bilgi çıkıyor olmalı: Bir çocuk 7 yaşına kadar, özellikle 3 yaşına kadar ne kadar çok uyaranla karşılaşır, ne kadar çok şey duyarsa, ne kadar çok şey okunursa ona, ne kadar çok yer gezerse prefrontal korteks o kadar gelişir ve prefrontal korteksin gelişimi de çocuğun yaşamına o kadar pozitif şey katar. Bu sebeptendir ki biz özellikle 3 yaş altındaki çocukların ekran maruziyetinin olmaması gerektiğine, çocukların farklı uyaranlarla karşılaşmaması gerektiğine inanıyoruz. Bu, bize şu sorumluluğu yüklüyor: 3 yaş öncesi grubun daha fazla sosyalleşmesiyle, daha fazla uyaranla karşılaşmasıyla, özellikle okul öncesi eğitimin daha fazla yaygınlaştırılmasıyla ilgili çok ciddi sorumluluklar yüklüyor.

Size tek bir önerim daha var. Şimdi, çocuklar için içerik üretirken tek bir çocuk prototipinden yola çıkmamanız gerektiğini düşünüyorum. Bu ülkede ana dili farklı olan, etnik kimliği farklı olan pek çok çocuk var ve çocuklar için içerik üretirken onları da gözeteniz, daha kapsayıcı olmanız, farklı kültürleri, kimlikleri, dilleri de içeriğinizde barındırmanız gerektiğini önerebilirim.

Son olarak, Yeşilaya geçip bütün meseleyi, sözlerimi tamamlamak istiyorum. Şimdi, Yeşilay yüz dört yıldan beri maddeyle mücadele ettiğini ve 1920’den bu yana madde için çalıştığını söyledi yani eğer bir şeyle yüz dört yıldır mücadele ediyorsak onda düşüş olmasını bekleriz, aksine her geçen yıl dramatik bir kötüleşmenin olmasını beklemeyiz. Dolayısıyla, Yeşilayın bence bu yüz dört yıllık serüveninde neden hâlâ daha uyuşturucuyla mücadeleyi tam olarak başaramadığını ve madde kullanım yaşının 9 yaşa kadar indiğini hep birlikte sorgulamamız gerektiğini düşünüyorum. Dolayısıyla, bu mesele önemli bir mesele. Bizler gerçekten maddeyle mücadele ediyor muyuz yoksa -birtakım merkezler açıp, her yerde merkezler açıp- insanların ulaşamadığı, ne iş yaptığını bilmediği ya da tam olarak nasıl erişeceği noktasında kafasının net olmadığı bir merkez mi inşa ediyoruz? Bence böyle merkezler inşa ediyoruz. Eğer yüz dört yıldır gerçekten soruna çözüm olabilecek hem önleyici hem de tedavi edici çalışmaları yaygınlaştırıyor olsaydı bu kadar dramatik bir düşüş olmazdı madde kullanım yaşında.

Ayrıca, şöyle...

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ İKTİSADİ İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRÜ KÜBRA BAYRAKTAR ŞİŞMAN - Düşüş olduysa iyi.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Anlamadım, bir şey mi söylüyorsunuz?

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ İKTİSADİ İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRÜ KÜBRA BAYRAKTAR ŞİŞMAN - Düşüş olduysa iyi “Çıkış var.” dediniz ya...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hangisinden...

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ İKTİSADİ İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRÜ KÜBRA BAYRAKTAR ŞİŞMAN - Ama dünyanın her yerinde öyle...

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Karşılıklı konuşmayalım.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Bu gülünecek bir mesele de değil ayrıca, belirtmek isterim. Çok ciddi bir meseleden bahsediyoruz. Çakmak gazıyla, her yerde satılan çakmak gazıyla yaşamını yitiren çocuklardan bahsediyoruz. Bu bizim için gülünç bir mesele değil, sizi de ciddiyete davet ediyorum ayrıca.

Veriler var -şu anda kafamı karıştırdı arkadaş- verileri ben bulup bir sonraki söz hakkımda Yeşilayın verilerine ve maddeyle mücadele noktasında o verilerin ne kadar yetersiz kaldığına dair de bir eleştiri sunacağım.

Herkese çalışmalarında başarılar diliyorum; emeklileri için de sunumları için de teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ben teşekkür ederim.

Komisyonumuzun çok yeni bir üyesi var, Yüksel Selçuk Türkoğlu; hoş geldiniz Komisyonumuza. Önemli katkılar sunacağına inanıyoruz.

Buyurun.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Saygıdeğer misafirler, RTÜK'ün, TRT'nin, Yeşilay Cemiyetimizin ve İçerik Derneğimizin değerli yetkilileri, sayın milletvekillerimiz; geç kaldım, kusura bakmayın. Malum, bütçe devam ediyor, konuşmalar da vardı, ikisini birden yetiştirmeye çalışıyoruz.

Sunumlara baktım, gayretleriniz için de teşekkür ediyorum. Ben bir başka açıdan bakıp biraz katkı sunmayı, bir iki teklifimi paylaşmayı, bir iki tane de somut veri varsa onları sorup sözlerimi tamamlamak istiyorum.

Şimdi, Maslow'un bu ihtiyaçlar hiyerarşisi var, malum yani önce havaya suya, sonra karnımızı doyurmaya, sonra barınmaya, akabinde güvenliğe ihtiyaçlarımız var; sıralama böyle. Buna çocukların daha çok ihtiyacı var. Şimdi, dün Milli Eğitim Bakanlığı bütçesini konuştuk, bayağı uzun uzun tartıştık, orada da var. Memleketteki çocuk nüfusunun yüzde 25'i yoksul. Bu çocuklar, bırakınız dijital mecralara erişmeyi, beslenemiyorlar. Bir anket çalışması yapmıştım -ben öğretmenim, mesleğim de öğretmen, Bursa'da- bu anket çalışmasında "Bursa'da dezavantajlı bölgelerde çocukların ne kadarı süt içiyor, içemiyor?" diye... Neyse uzatmayayım, 1.800 öğrenci üzerinde yaptık o bölgede; yüzde 50'ye yakını hiç süt içmiyordu. Yıl o zaman 2014'tü, ekonomi bu kadar kötü değildi, şimdi daha kötü. Şimdi, ben bu anketi yapın diyorum, dün Milli Eğitim Bakanlığına da rica ettik, yalvardık, yapın diye. Bu çocuklar beslenemiyor ya, bizim çocuklarımız bodur kalmış, biz sanki başka bir şeylerden bahsediyoruz şimdi. Orada bir araştırma daha yapmıştık. Şimdi, bu çocuk hakları ya, birinci önceliğimizi ben öne almak için söylüyorum, Komisyonun gayesine de uygun olsun diye. O zaman 4+4+4 yoktu yani ilkökul beş yıldız. 5'inci sınıfta, ilkökul son sınıfta bitiren çocuklardan yüzde 35'i -Bursa için söyleyeyim, Ankara yolunun altı bölgesi dediğimiz yer, Mustafa Bey bilir- "Kantinden ilk beş yıl hiç alışveriş yapmadım." diyor, biliyor musunuz? Beş yıl okula gidiyor, açlıktan vazgeçtik ya, hani, çocuk nefsi, gidip bir simit almak bile nasip olmamış. Çocuklarımızın bence böyle öncelikleri var. Burada pek çok veri var; hane yoksullukları, çocukların durumları, beslenememe, bodur kalma ve çok daha önemli bir sorunu daha var çocukların, aslında bütün maraz biraz da buradan doğuyor, yokluktan doğuyor. Yokluk her şeyi böyle perişan ediyor. Şimdi, fırsat eşitsizliği, hususen eğitimdeki fırsat eşitsizliği çocuklarımızın geleceğini elinden alıyor. Benim babam işçi idi, ben Uludağ Üniversitesine geldiğinde bizim yurttan 8 öğrenci bir odada kalıyorduk, vallahi birinin babası öğretmendi, diğerlerinin hepsi dar ve sabit gelirli, gelirsiz, inşaat işçisi, köylü vesaireydi ama devletin imkânlarıyla okuyarak ekonomik ve sosyal statü değiştirme imkânı buldık. O zaman bu eski Türkiye'de -bu arkadaşlar pek beğenmiyor da- insanlar, çocuklar devletin imkânlarıyla nitelikli, kamusal, eşit eğitim imkânıyla okuyabiliyor, ekonomik ve sosyal statü değiştirebiliyordu. Babası işçi idi ama doktor oluyordu, mühendis oluyordu vesaire. Ülkemizde Cumhurbaşkanı olmuş örnekleri de var. Böyleydi, şimdi bu da ortadan kalktı. O zaman yüzde 1'di, bütün öğrencilerin yüzde 1'i özel okuldaydı. Asıl şiddet burada var biliyor musunuz? Geleceğini kaybediyor çocuk. Şimdi bu oran yüzde 9. Özel okullar yüzde 2'ydi 2002'de, şimdi yüzde 20'ye dayandı. Bizim fırsat eşitliği nasıl bir şey biliyor musunuz? Şimdi, bu yarışlar oluyor ya -LGS- hepsini biliyorsunuz, rakibine dirsek atma odaklı sınav sistemidir bizim sistem. Sizin bir barajı geçmenize gerek yok, birilerini geçmeniz yeterlidir. Şimdi, eğer okuduğu devlet okulunda bir şirket bir deneme sınavı yaptı ise, optik formu bir defa ve ilk defa orada gören çocuklar ile her gün 10 tane deneme sınavı çözüp de sınava hazırlanan çocukları biz aynı sınava sokuyoruz, aynı sınava sokuyoruz. Önceden işçinin, köylünün, çiftçinin çocuğu böyle olabiliyordu. Şimdi, bakın, istisnalar hariç, böyle gazetelerde bazen oluyor ya, "Domates tarlasından koştu, geldi, 1'inci oldu." diye, toplansanız bunlar on binde 1 etmez. Alın, yapın, bu konuda da millî eğitim... Bu Komisyon aslında bunları çalışmalı. Bu konuda bir anket yapalım. Eğitimde çocuklar için en önemli hadise budur: Eğitimde fırsat eşitliği ne durumda, kimin çocukları iyi okullara gidebiliyor, kimin çocukları gidemiyor?

Şimdi, ikinci ve üçüncü konu da... Yine, barınmayla ilgili çocukların sorunları var. Hiç okula gitmeyen, eğitim çağı nüfusunda olup şu an kayıp olan, örgün eğitimin dışında 1 milyon 500 bin çocuk var Türkiye'de ya. Bunlar nerede? Bunlara bir de ne eklendi? 800 bin civarında, ağırlıklı Suriyeli olmak üzere, sığınmacılar. Şimdi, düzeltelim toplam rakamı: Onlarla birlikte 1 milyon 578 bin; bunun 800 küsur bini mülteci çocuklarıyla ilgili, diğer 612.800'ü de bizim çocuklarımız. Sistemde eğitim çağında olması lazım ama çocuk yok. Bununla ilgili yapılması gerekenler, devlet kurumlarının yapması gerekenler nelerdir?

Samimiyetle, benim de dizilere itirazım var birkaç tane. Bende mesela şu açıdan bakıyorum: Yani bizim bu kanalları... Özellikle bu İletişim Başkanlığı kurulduktan sonra -biliyorsunuz, Goebbels hayranı bir de Başkanı var- dizilerle ülkeyi yönetmek gibi bir algı yönetimi yapmaya çalışan, tarihi yine dizilerle öğrenmeye çalışan, günümüz siyasi gelişmelerin bu dizilere alet eden bir ton yaklaşım var. Bunların da aslında RTÜK'ün ilgi alanına girmesi lazım diye düşünüyorum.

Ben bir de Yeşilay'a -belki sunumda vardır, ben göremedim ama- sorayım: Kayıtlı bağımlı sayımız net olarak kaçtır Türkiye'de? Bunların yaş ortalaması kaçtır? Bir de bunlarla ilgili çok sağlıklı bilgi alamıyoruz, soru soruyoruz, sorulara da ya cevap vermiyorlar ya da verdikleri cevap bizim sorduğumuz soruyu karşılamıyor. Ben yine sendikal süreç zamanında bir defa emniyet müdürlüğüyle, bir de bunlarla mücadele gruplarıyla bir toplantıda vâkıf olabilmişim. Ürkütücü bir tablo vardı o zamanlar. Bununla ilgili somut bir veri varsa, bunlar da bize ulaştırırlarsa ne yapılabilir diye bakmak isterim.

Tekraren ben teşekkür ediyorum; ayaklarınıza sağlık, sağ olun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Buyurun Sayın Yavuz.

MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Sayın Başkanım, ben de Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna, TRT Genel Müdür Yardımcısına, Yeşilay Başkanımıza ve Çocuk İçin İçerik Derneğine sunumları nedeniyle çok teşekkür ediyorum.

Tabii, burada gerçekten istifade edilen bir sunum oldu hepsinin sunumları. Bir taraftan geçmişte de aslında farklı versiyonlarıyla çocuklarla ilgili yaşanan sorunlar bugün özellikle dijital mecra anlamında karşımıza çıkıyor. Ben bunun her şeyden önce bir süreç olduğunu ve kesintisiz devam etmesi gereken bir çaba içinde yürütülmesinde fayda olduğunu düşünüyorum.

Benim sormak istediğim soru özellikle RTÜK Başkan Yardımcımıza. Bu gündüz programlarından bahsettiler. Hepimiz milletvekili olarak, sosyal yönü olan insanlar olarak sahalardayız. Genel içerik noktasında, bu anlamda toplumda bu programların daha farklı ve ciddi bir şekilde denetlenmesine dair talepler var Başkanım. Siz ilke kararı aldığınız hususlardan bahsettiniz çocuklarla ilgili. Bu iki formatı birleştirerek bu konuda daha... Gerçi bunun karşılığında da RTÜK yasakçı zihniyet olarak karşımıza çıkıyor. Burada aslında tüm konuşmalar bunu alınması gereken tedbir olarak gördükleri hâlde belki kamuoyunda veya siyasi mecraya gelince RTÜK'ün baskıcı bir kurum hâline dönüştürülmesinin de kendi içinde bir tezatlık olduğunu düşünerek söylüyorum ben. Bu konudaki düşüncelerinizi almak isterim.

Diğer taraftan, tabii, bizler meseleye şu noktadan bakıyoruz: Evet, Yeşilay örneği, yüz dört yıllık bir kurum, derinliği olan bir kurum. Bize düşen, bu kurumların yıpratılmasından ziyade yüz dört yıllık geleneğin ve devamlılığın önemli olduğunu vurgulamak isterim, ben o anlamda da teşekkür ediyorum.

Benim sorum bu kadar, düşüncelerimi aktarmış oldum. Ama en azından, hakikaten “çocuk” deyince anne-baba anlamında, üst noktada, siyasetüstü yaklaşılması gereken bir konu olduğu hepimizin malumu diyerek hepinize tekrar teşekkür ediyorum, iyi akşamlar diliyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Biz de teşekkür ederiz.

Sayın Küçük, buyurun.

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Ben de gerçekten sunum yapan arkadaşlara ayrı ayrı teşekkür ediyorum, sağ olsunlar.

Öncelikle, bu, Türk milletinin geleceği için çok önemli bir tehdit. Bu konuda Komisyonun da üzerine düşen sorumluluklar var. Burada özellikle Komisyon üyelerimizin kanaatimce öyle siyasi, ideolojik veya parti sorumluluğunda değil de daha üst seviyede, hepimizi ilgilendiren bir şekilde bu olaya bakması lazım. Burada da her partiden arkadaşların olduğu, Komisyon Başkanının belli olduğu, yöneticilerin belli olduğu bir ortam var. Burada mesaj vermekten ziyade, siyasi mesaj vermekten ziyade bu sorunun üzerine nasıl gidebiliriz, kamuoyu nasıl oluşturabiliriz, ona dikkat etmemiz gerektiğine inanıyorum çünkü gerçekten sorumluluğumuz büyük. Hani alelacele “Biz de bir şeyler söyledik, biz de bir mesaj verdik; geldik, geçtik.” demememiz lazım, bu işin üzerine ciddi manada gitmemiz lazım. Bu konuda hepimize çok özel görevler düşüyor.

Benim Yeşilayla ilgili bir konu kafama takıldı. Size gelen hasta veya bu bağımlılıkla ilgili çocuklarımızın, gençlerimizin kayıt altına alınmadığını, o yüzden de rahatlıkla geldiğini söylüyorsunuz. Şimdi, bazen bunlar sorun olmuyor mu yani devlet tarafından bilinmemesi bir sıkıntı olmuyor mu? Ailesine karşı, çevresine karşı o çocuğun devlet gözetiminde olması daha faydalı değil mi? Bu konuyu merak ettim çünkü bu işleri saklamak, gizlemek bir yerde de sosyal patlamaya sebep olabiliyor.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ben de bu yönüyle ele aldığımız için teşekkür ederim yani siyasetüstü bir yaklaşım vurgusu yaptığınız için teşekkür ederim.

Şimdi, Komisyonumuzun üyelerinin hepsi söz aldı. Komisyonumuza misafir olarak katılan milletvekillerimiz var. Onlardan istirhamım, mümkün olduğunca kısa tutarsanız, siyasi mesajlardan öte... Bütün vekillerimiz özen gösteriyor ama tekrar bir hatırlatma yapmak istiyorum. Vakit de oldukça geç oldu. Bu anlamda da kısaca sorularınızı sorarsanız çok sevinirim.

Buyurun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Merhabalar.

Ben de yapılan sunumlarından dolayı teşekkür ediyorum.

Uyuşturucu ve kumarla ilgili birkaç şeye değineceğim. Özellikle son yıllarda sadece büyükşehirlerimizde değil ilçelerde, neredeyse köylere kadar çocuk ve gençlerin uyuşturucu kullanımıyla ilgili boyutun endişe verici olduğunu, korkutucu oranda yükseldiğini hepimiz söylüyoruz. Bu konuda da çok yönlü, sistematik bir devlet politikasının ve mücadelesinin gerektiği açık. Bu konuda dönem dönem çıkan strateji belgeleriyle her türlü bakanlıkla ortaklaşa protokoller yayımlandığı söyleniyor ancak belli ki bu konu yetersiz. Yetersiz çünkü hem uyuşturucu kullanım oranları hem de toplumdaki tartışma mekanizmaları sıkıntılı. Nasıl? Biz uyuşturucuyla ilgili meselede daha çok İçişleri Bakanlığını özellikle son yıllarda “Şu kadar uyuşturucu satıcısı yakalandı. Kaçakçılıkla mücadelede uyuşturucu satan şu kadar kişi hakkında işlem yapıldı, gözaltına alındı, tutuklandı.” gibi, operasyonlar gibi magazinsel meselelerle ilgili ifadeleri daha çok duyuyoruz. Oysaki bilhassa Yeşilaya aslında burada daha çok mesele düşüyor. Tedavi ettiğiniz ya da görüştüğünüz kullanıcıların erişme biçimi, ulaşma biçimi, kullanma yöntemleri, bunun engellenmesiyle ilgili çok yönlü çıktılar bu bakanlıklara ve ilgili yerlere ne kadar yansıyor ve bu yansımalarının sahada ne gibi bir sonucu var? Bu mesele toplumsal bir sorun. Sadece ailenin, bireyin, toplumun kendisinin değil doğrudan devletin politikasını nasıl yürüttüğü hayati bir önemde duruyor. Önleyici tedbir çok önemli ancak biz şunu çok net görüyoruz ki özellikle Şırnak sınır kenti olduğu için daha çok kaçakçılık meselesiyle gündeme geliyor “uyuşturucu kaçakçılığı” adı altında ancak oralarda bunu engellemekle yükümlü kolluğun bizzat uyuşturucu satma eylemlerinde fail olduğu ya da uyuşturucu satılan; çocuklara, gençlere satış yapılan yerlerin, mekânların bilinmesine rağmen gerekli denetimlerin belli aralıklarla yapılmadığı, okulların önündeki uyuşturucu satımıyla ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığıyla ilgili yeterince denetim ve güvenliğin sağlanmadığı... Yine, Şırnak için, çocuklar yönüyle ÇEMATEM yok, AMATEM

ise görünürde var, yıllardır açılmış görünüyor ama fiiliyatta fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezi görevi görüyor. Bir mücadele ve önleyici sistem kurulacaksa... Evet, Yeşilay Şırnak'ta var ancak ÇEMATEM ve AMATEM'in olmaması meselesi ne gibi bir etki yaratıyor?

Sentetik uyuşturucu meselesine Beritan Vekilimiz kısmen değindi. Şırnak'ta çakmak gazı ve enerji içeceği kombinasyonu ile yaşamını yitiren gençler, aslında çocuklar var. Bununla ilgili ne gibi bir araştırma yapılıyor, değerlendirme yapılıyor, rapor çıkarılıyor? Bunların satışıyla ilgili herhangi bir önlem alınabilecek mi? Açıkçası düşünülüyor. Yusuf Dünder Cizre'de bir cami tuvaletinde -yani bunun sadece yıkıntı döküntü yerlerle, mekânlarla alakalı olmadığını anlatmak adına- ölü bulundu uyuşturucu kullanımından sonra. Ondan sonra sentetik uyuşturucu meselesi bilhassa Kürt şehirlerinde büyük bir yankı uyandırdı, ana gündem oldu ancak bu tekrar şu an sönümlendi. Bu uyuşturucu meselesiyle ilgili, kolluğun bizzat göz yumduğu açık alandaki onlarca park ve mekân olduğunu ve bu konudaki yetersizliği açıkçası burada dillendirmemek mümkün değil. Tedavi yönü çok önemli ancak en önemli meselesi önleyici tedbirdeki yaşanan durum.

Yine, kumar bağımlılığı meselesi burada ifade edilmedi ancak Kurulda da söyledik, bununla ilgili değerlendirmeler, teklifler de verdik. Yasal ve yasa dışı meselesi içindeki ayırım, bir de sanal meselesi; bunların hepsinin birer toplumsal mesele olduğunu söylüyoruz. Bunları ne uyuşturucuda ne kumarda... Sadece cezai anlamda, bir yönüyle önleyici, caydırıcı etkisi olsa da tam etkili değil. Türkiye'de Yeşilay önlemek için, tedavi etmek için o kadar uğraşıyor ama yasal olarak Spor Toto Teşkilatının varlığı, ruhsatını veren yerlerin kumar işlemini yapması ya da sanal ortamda da dijital ortamda da yine Spor Toto başvurusuyla ruhsat alıp ya da izin alıp bunun yapılmasının önleyici tedbirle bir alakası var mı? Bunu çokça tartışıyoruz; yasalı-yasa dışısı olmaz bu kumar meselesinin. Hatta, internet ortamındaki çocukların dijital mecralarda korunmasından bahsediyoruz, Sadece yasa dışı bahis yapan firmalar değil, bugün Bilyoner, İddaa, Nesine, Misli gibi birçok yasal ruhsat alan firmalar reklam veriyor ve bu reklam sadece yetişkinlerin önüne düşmüyor, 15, 16, 17, 18 yaşındaki çocukların da önünü düşüyor ve bu çocukların hepsinin dijital ortamdaki sanal bahis işlemleri yapan o hesaplarda kullanıcı adını, kullanıcı bilgilerini çok rahat bir şekilde yaş ortalaması üstünde tutup yüksek oranda bir sanal bahis oynama meselesi var ve bu sadece devletin ya da bugün Hazine Bakanlığında tartışılacak vergi kaçakçılığı meselesiyle daraltılıp tartışılacak yani kaydı olandan vergi alıp kazancının aklanması meselesi değil ya da bu sadece, magazinsel kimi gözettilerle, operasyonlarla kara para aklama meselesi üzerinden çözülebilecek bir mesele değil. Eğer biz kumar bağımlılığını bir toplumsal sorun olarak görüyorsak, bir boşanma gerekçesi görüyorsak, bir borçlanma ve intihar gerekçesi olarak görüyorsak bugün resmî olarak kumarı bir vergi cenneti hâline getiren ya da kara para aklama meselesinden değil, tamamen toplumun temizlenmesi, bağımlılıktan kurtarılması meselesinden almamız gerekir. Bu bilgilendirme metinlerinde çocuklara şans kavramının açıklanmasını, şans oyunlarından dolayı bir algı, çocukta bir eğitim, bilinçlenme olmasını söylüyoruz ancak resmî olarak şans oyunları diye bir şey var bu ülkede. Bunun önünü almadan kumar bağımlılığının önü nasıl alınabilecek? Spor müsabakasından, bahis oyunlarına, bugün çokça operasyonlar yapıldığını söyleyen İçişleri Bakanlığı tarafından özellikle spor kulüplerine anlaşmalı bir biçimde bahis siteleriyle ilgili birçok operasyon yapıldı ancak bu sadece cezai anlamda önlenecek bir mesele değil. Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı var ancak bunların ne kadar yetersiz kaldığını çıkan kimi verilerde görüyoruz yani 75-80 bin yasa dışı bahis oynanmasıyla ilgili kimi hesap rakamları düşüyor en azından haberlere ya da kimi raporlara yazılıyor; burada devletin alabileceği en büyük tedbir "yasal" ve "yasa dışı" ayırımını kaldırmak ve bunu oynayanlardaki psikolojik eşiği de arttırmak. Yasal oynadığını düşünen, çok hukuki, çok normal, olağan bir şey yaptığını zannediyor yani bu sadece cezai anlamda hukuksal bir mesele değil, tam olarak toplumsal bir mesele ve bunun bu kadar magazinsel meseleden çıkarılarak gerçekten bir mücadele hâline gelmesi gerektiğini ben düşünüyorum. Bu yönüyle hem çocukların hem de toplumun uyuşturucuyla ve kumarla ilişkisinde devletin denetiminin ve iktidar politikalarının eksikliklerini giderecek daha net politikalar yürütülmesi gerektiğini, sağlıklı bir toplum da büyümenin yalnızca ailelerin ya da kişilerin değil, devletin doğrudan sorumluluğu olduğunu, bu konuda daha fazla yatırım, daha fazla eğitim ve sağlık sisteminin oluşturulmasını, böylelikle güvenli bir topluma gidilebileceğinin başat bir örneği olduğunu söylüyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Buyurun.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Şimdi bu dijital mecralarda çocukları bekleyen tehdit ve riskler ya da bağımlılık konusu gerçekten de hiç kimsenin duyarsız kalacağı bir konu değil, gerçekten bu tür riskler var, her birimiz farklı yerlerden bununla da ilişki kurmaya çalışıyoruz. Siz, başlarken "çocuğu olan herkes" dediniz, bence çocuğu olmayan herkesi de ilgilendiriyor; çocuğu olmayan, etrafında bir çocuk olmayan hiç kimsenin olmayacağı gerçeği bir yana çocuklarla birlikte bu dünyayı paylaşıyoruz, dolayısıyla da onlarla ilgili her şey hepimizin meselesi.

Bu konuda yol alan ülkelere baktığımız zaman aslında üç hatta ilerliyor bu şeyler; medya okuryazarlığı, yasal düzenlemeler ve rehberlik sistemi. Bizdeki rehberlik sistemi 2006'dan bu yana Hollanda'dan, NICAM'dan alınan akıllı işaretler sistemi. Ben bunun o dönemki üç kişilik bilim kurulundaydım, RTÜK'e gönüllü yaklaşık üç yıl danışmanlık yaparak sistemi RTÜK uluslararası ilişkiler uzmanlarıyla birlikte kurduk ama yıllar içinde... Yani bunu neden söylüyorum? Hayatımın yirmi yıl öncesindeki üç yılında haftanın iki gününü RTÜK'te geçirerek, bu konuya vermiş biri olarak önemini çok iyi biliyorum yani çocuklara rehberlik etmenin, ailelere rehberlik etmenin. Esasen o bir aile rehberlik sistemidir fakat geçen yıllar içinde şunu hep gözledim: O algoritmayı oluştururken gerçekten benim gözlerim bozuldu. O kadar zor bir şeyi vardı ki; soruları kurmak ve onu bilgisayarlıların yardımıyla bir bilgisayar programına dönüştürmek ve bütün yayın kuruluşlarında bu konuda eğitim yapmak. Biz bütün bunları yaptık ama yıllar içinde gördüğüm şey, yayın kuruluşlarının bunu uygulaması denetlenmedi ve bana kalırsa çok irticalen atama yapıyorlar, 13 yaş, 18 yaş, vesaire. Biliyorsunuz, sistem ikili bir yapı üzerine oturuyor; bir, rehberlik; iki zaman düzenlemesi yani "7 yaş üstü" denilen bir programı gün boyu yayınlayabilirsiniz ama 18 yaş üstü deniliyorsa 21.30'dan sonra yayınlayabilirsiniz. Ne buna uyuluyor ne de gerçekten içerikler değerlendiriliyor yani bu konuda bir şey yapılması gerekir, bu birincisi; belki de onu bir soru olarak da alabilirsiniz. İkinci olarak da benim bilebildiğim kadarıyla 2022'de -Hollanda'nın NICAM kuruluşu görsel, işitsel medya içerikleri sınıflandırma kuruluşudur- bu sistemi revize ettiler ve yeni bir düzenleme getirdiler çünkü gerçekten o dönem biz o soruları hazırlarken bir psikiyatrist, bir psikolog, bir iletişim bilimci, tabii ki ilk başta istişarelerde daha geniş bir bilim ekibi vardı ama giderek küçülmüştü. Bunu hazırlarken karşı karşıya olduğumuz dünya, yirmi yıl önceki dünya farklıydı? Bugün çok daha karmaşık

ayrımcılık biçimleri var, çok daha kesişimsel ayrımcılık biçimleri var ve mücadele yöntemleri konusunda da açıkçası çok değişen yaklaşımlar var. Mesela bizde bu sistem bilebildiğim kadarıyla o algoritma hiç değişmedi, bir gözden geçirildi mi, yeniden bu alana emek veren akademisyenlerle vesaire. Bu konuyu çok uzatmayacağım ama en temeli bu çünkü sinema filmlerine yaygınlaştırıldı sonra, şimdi haberlere yaygınlaştırılması gündemde, internetle ilgili düzenlemeyi bilmiyorum, internet programcılığıyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Ama temel sistemimiz buysa, bu sistem de yirmi yıllık bir sistem, bunun da dünyadaki diğer sistemlerle karşılaştırmalı olarak geliştirilmesi gerekiyor.

Son bir şey, bunu çok uzatmayacağım ama şimdi hazır, Sayın Yaz da geldi, o yokken arkasından konuşmuş olmayayım diye. Şimdi başlarken diyorsunuz ki: “Siyasi mesaj olmasın, vesaire. Teknik bir konu...” Aslında bu o kadar teknik bir konu değil. Bu, çocukların gelişimiyle ilişkili bir konu. Son derece politik perspektiflerden beslenerek ele alınan bir konu. Bunu ne yaparsak yapalım böyledir. Sayın Yaz, orada din, iman, vicdan temelinde bir şey önerir; ben, eleştirel akıl, demokratik bilinç, özgürlükçü düşünce perspektifi derim ya da “çocuğun üstün yararı” dediğiniz zaman böyle nötr bir şeyden söz etmiyorsunuz, o yararı siz bambaşka bir yerde görürsünüz, ben bambaşka bir yerde görürüm. Dolayısıyla, buralarda sahiden de böyle bir standarda oturtmak çok önem kazanıyor ve bu çerçevede ele alınması gerekiyor. Tabii, bütün bunları da bu politikaları, çocuk nasıl korunacak, nasıl bir çocuk istiyoruz, nasıl bir gelecek istiyoruz, bütün bundan bağımsız değil bu sistem ve bu sistemi oturtan temel aktör görsel, işitsel iletişim alanında RTÜK ve de bu alandaki düzenlemeler de genellikle oradan geliyor, bir diğer tarafta da TRT de önemli aktörlerden biri. Bu kadar politize olmuş, bu kadar partizanlaşmış iki kurum... Uzmanları tenzih ediyorum, Deniz Bey oraya yirmi yılını falan vermiş bir uzmandır aynı zamanda Başkanlığa gelene kadar. Muhtemelen bu sistemlerin ilk kurulduğu yıllarda siz oradaydınız ama arkasında öyle bir partizanlaşma olan bir kurumun bu konuyu sağlıklı ele alacağına dair bir güven yok. Bu güven olmadıkça bu sistemlerle ilgili düzenlemelere de bir direnç oluşacaktır. Yani ben bugün RTÜK’ün önüme getireceği bu konudaki bütün düzenlemelere, bu dokümanlara bile bakarken bir şeyle yaklaşıyorum çünkü gerçekten kendi yetkisini son derece tarafsız, haksız, adaletsiz kullanan bir kurum. TRT’ye bakıyoruz yani aklıma şu anda o geldi, en nitelikli belgesel programlarını bile; işte “Anadolu’da Zaman” gelenek, görenek, vesaire anlatan, yıllarca sürmüş bir programdı. “Bilim ve Yaşam” bilimi böyle biraz popüler eleştirmeye dönük ve çok sevilen bir oyuncu da seslendirirdi, rahmetli, şimdi hatırlayamayacağım adını. Onların yapımı ve yönetmenlerini bile barındırmadı yani bu kadar böyle belgesel programcısına kadar herkesi kendi tornasından geçirdi. Şimdi, TRT nasıl çocuk programcılığı yapacak? Bu kadar söylemek istediklerim.

Yine de bütün bu sunumlara, bütün bu zahmete, dokümana -hepsini de ayrıca inceleyeceğim- teşekkür ederim.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Elif Esen, DEVA Partisi İstanbul Milletvekili.

Ben de öncelikle hem müdürlerimize hem de başkanlarımıza teşekkür ediyorum nitelikli sunumları için.

Şimdi, sözü çok uzatmayacağım ben de, artık vakit çok ilerledi. Şimdi, biz, tabii, dijitalleşme üzerine epey bir sunum aldık Komisyon olarak ve dijital gündemin üzerimize âdeta bir çıg gibi geldiğinden bahsetmişim geçen toplantımızda ve uzun yıllarını ben de çocuğa ve kadına, ebeveynliğe ayırmış, sivil toplumdan siyasete geçmiş bir bireyim. Dolayısıyla aslında gerçek becamız çocuklar üzerine biraz daha fazla eğilmemiz ve onları bu dijital çağına, evet, imkânlarından istifade ederek, bilimsel alanda diğer ülkelerle yarışan, kalkınan bir Türkiye için o iyi tarafını ayırtmak ama bir yandan da zararlı etkilerinden de korumak zorundayız etkin, koruyucu, önleyici tedbirlerle. Bu etkin, koruyucu, önleyici tedbirleri alabilmek için de bu bambaşka bir zaman, birçok şeyden çok çok farklı. Politikacıların ve alandaki uygulayıcıların, devletteki bürokratlar dâhil olmak üzere ve aşağıya bakanlıkların inen silsilesi, kurumsal sorumluların da bu dijital zaman gözlüğüyle bakması ve uygulamalarını, politikalarını, çözümlerini de bu dijital gözlükle bakarak güncellemesi gerektiğine inanıyorum. Bu anlamda kurumlarınızın -devlet kurumları- kendi uygulayıcılarına yani bürokratlarına yönelik iç eğitimleriniz var mıdır kurumsal kapasitenizi yükseltmeye yönelik? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: RTÜK ve MEB iş birliğinden bahsettiniz Medya Okuryazarlığı İş Birliği Protokolü olarak. Bunu nasıl uygulamayı düşünüyorsunuz? Çok kısa bir izahat istiyorum. Müfredatınız, hedef kitleniz, bu hedef kitlenin yaşı ve uygulama alanları nasıl olacak? Bir pilot uygulama mı yoksa ülke geneline yayılan bir uygulama mı olacak? Yine “güvenli dijital ekosistem” dediniz. Bunun çok çok önemli olduğunu düşünüyorum ama sadece sizin kurumunuz değil, bütün bakanlıklar ve kurumlarda da bu dijital ekosistemin yerleştirilmesinin son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, son sorum: Çok önemli bulduğum bir alan ve Yeşilay Başkanımız çok önemli bir veri paylaştı. Bağımlılıklardan bahsettiniz, kimyasal bağımlılıklar ve davranışsal bağımlılıklar; davranışsal bağımlılıklarda da internet ve kumar bağımlılığı var. Şimdi, bu yine davranışsal bağımlılıkların, kumarın -ki kumar yasak aslında ülkemizde ama- pek çok türü -az önce de konuştuk, tekrarlamaya gerek yok- yasa ve yasa dışı diye ayrılan ama sanal olarak da uygulanan ne yazık ki kumarlar var ve bunlar aile hayatımızı da etkiliyor. Siz az önce şöyle dediniz: “Madde bağımlılığını aştı artık bu kumar bağımlılığı.” diye bahsettiniz.

Peki, şimdi, güncel sanal bahis bağımlılık oranını ben de merak ediyorum, çok artmış durumda ve ne yazık ki hayatları, aileleri bitiren bir etkisi var bu sanal kumarın. Eşlerden biri eğer kumar bağımlıysa ya da bağımlı olmasa da bağımlılık düzeyinde eğer aileyi etkileyen sık kumar oynama alışkanlığı, at yarışı oynama ya da bahis oynama, şans oyunları oynama gibi alışkanlıklarla aile içinde şiddetli geçimsizlik ya da ebeveynlerin birbirlerine karşı ve evlatlarına karşı olan sorumluluklarını eğer aksatmaları söz konusuysa, görevlerin ihlali söz konusuysa Yargıtay içtihatlarına göre bunun bir boşanma nedeni olduğunu da biliyoruz. Şimdi, sizin buna yönelik, sanal bahisteki intihar ya da intihar girişimleri oranlarını geleneksel kumara göre ölçümlediğiniz bir anketiniz ya da araştırmanız var mı? Bunu öğrenmek istiyorum. Buna yönelik bir eylem planınız var mı? Yine Yeşilayın tedavi yöntemlerinde internet erişimini kısıtlama gibi bir yönteminiz rehabilitasyon sistemlerinizde var mı?

Yine, RTÜK’e de sormak istiyorum. Yakın bir zamanda internet üzerinden dijital platformlara erişim alanları olan Instagram ve Twitter’ın yasaklandığını biliyoruz. Bizim Genel Başkanımız Sayın Babacan böyle bir çağrıda da bulundu. Bu platformların yani sanal bahis

platformlarının da aynen bu platformlar gibi Sayın Cumhurbaşkanımızın emriyle hemen kapatılabileceğini biliyoruz. Bu kadar çok aile, bu kadar çok genç, bu kadar çok insanımız zarar görüyorken bu bahis platformlarının hâlâ aktif olmasına, hâlâ zarar veriyor olmasına nasıl bakıyorsunuz? Böyle bir yasaklama planınız, engelleme planınız bu alanlar için de var mı?

Tekrar teşekkür ediyorum sunumlarınız için.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bu hesapların sahipleriyle ilgili bir araştırma yapılıyor mu? Bu sitelerle ilgili bir engelleme, tek tek hesap engelleme, erişim engelleri yapılsa da bunların sahipleriyle ilgili bir araştırma yapılıyor mu?

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Maksat hasıl oldu herhâlde, sorularımız soruldu.

Çok teşekkür ederim katkılarınız için değerli milletvekillerimiz.

Sırasıyla RTÜK'ten başlayalım. Soruları not aldıysanız, cevap verirsiniz...

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; öncelikle yapıcı katkılarınızdan dolayı hepinize teşekkürlerimi sunuyorum.

Şimdi, Sayın Vekilimiz, “Dizilerde şiddete ilişkin özellikle herhangi bir yaptırım uyguluyor musunuz?” diye sordunuz. Şiddetle ilgili son beş yılda 22 adet yaptırım uygulamışız.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İçerikleri nelerdir? Tam olarak neyi ceza alacak...

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Şiddeti özendirici, şiddeti özendirici yayınlar özellikle orada en kritik ifade. Eğer bir yapımda şiddet unsuru, yoğun bir şiddet unsuru varsa ve bu çocuk ve gençlerin fiziksel gelişimini etkileyecek durumdaysa hem şiddeti özendirici maddeden hem çocuk ve gençlerin fiziksel ve zihinsel gelişimini etkileyici maddeden veriyoruz. O kapsamda da zaten 138 tane yaptırım uygulamışız. Hani, şimdi, biz, yaptırım uyguluyoruz. Tabii, burada sizin de ifade ettiğiniz gibi Sayın Başkan, yaptırım uyguladığımız zaman RTÜK yasakçı zihniyet oluyor, yaptırım uygulamadığımız zaman RTÜK bunlara karışmıyor oluyor.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - İşte bir şeyi yasaklayıp bir şeyi yasaklamazsak seçmeli bir yasak anlayışı... Mesela bir dizide bir kavram geçiyordu “Kız, kaderde senin katilin olmak da varmış.” gibi. Bunu suç olarak görüyor mu mesela? Eşine diyor: “Kaderde senin katilin olmak da varmış.”

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Şimdi dizilerdeki...

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Kişinin kaderi onun iradesi...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Başka bir... Şöyle yapalım: Tedbir uyguladığınız, ceza verdiğiniz başlıkları eğer paylaşabilirseniz ben bir bakmak isterim.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Yazılı göndereyim ben size. Tabii ki yazılı göndereyim ben onları size.

Gündüz kuşağı programlarına ilişkin Sayın Vekilim bir soru sordu. Şimdi, Sayın Vekilim, tabii, gündüz kuşağı programlarındaki dönüşüme bakmak lazım öncelikle. Gündüz kuşağı programlarından önce evlilik programları vardı hatırlarsınız, gündüz kuşaklarında. Şimdi, bu evlilik programlarına yönelik de aynı şekilde çok yoğun tepkiler geliyordu. 2017 yılında bizim kanunumuz kapsamında yapılan düzenlemeyle gündüz kuşağı programlarındaki evlilik programlarının içeriği kanun maddesiyle yasaklandı. Gündüz kuşağı programları neye döndü? Şu anki mevcut “realite şov” kapsamında. Şimdi, bu programlarda yasaklamak... Evet, çok tepki geliyor. Siz özellikle sahadada olduğunuzu ifade ettiniz, halkın büyük bir kesimi tarafından tepkiler geldiğini ifade ediyorsunuz. Şimdi, ben RTÜK'te 18'inci yılını tamamladım, 19'uncu yılıma girdim, asıl uzmanlık alanım rating ölçümleri. Şimdi, ratingleri detaylı incelediğimiz zaman, evet, çok fazla şikâyet var ama çok fazla da izleme var. Şimdi, biz bu konuda yaptığımız uygulamalarla özellikle şikâyetleri dikkate aldığımızda gündüz kuşağı programlarına yönelik ciddi yaptırımlar uyguluyoruz. Bu yaptırımların yanı sıra “gündüz kuşağı programları etik ilkeleri”ni hayata geçirdik. Aynı zamanda, kanalları ve ilgili müdürleriyle birçok kez toplantı yaptık program formatına ilişkin. Bakın, bu gündüz kuşağı programlarına ilişkin etik ilkeleri yayınlıyalı yaklaşık bir ay oldu ve bu etik ilkelerin devamında, hemen hızlı bir şekilde karar alıp 7 kanala yaptırım uyguladık. Bu yaptırımların devamında, göreceksiniz siz de program formatlarını daha önceki yayınlarla kıyasladığımızda ciddi bir düzelme olacak; bu önemli bir gelişme.

Üçüncüsü: Sevilay Vekilim, akıllı işaretleri sordu. Akıllı işaretler, evet, sizin çalıştığınız dönemden yaklaşık yirmi yıllık bir süre geçti. Şimdi, biz ODTÜ'yle yeni bir ortak proje yapıyoruz. Bu proje kapsamında akıllı işaretlerin revize edilmesini hayata geçireceğiz. Aynı şekilde, akıllı işaretlere yönelik herhangi bir yaptırım uygulamadığımızı söylediniz. Son on yılda, akıllı işaretlerin yanlış uygulanmasına yönelik olarak 42 adet yaptırım uygulamışız.

SEVİLAY ÇELENK (Diyarbakır) - Yaptırım uygulamadınız demedim de bunu denetliyor musunuz?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Tabii ki denetliyoruz ve dediğim gibi, ODTÜ'yle yapılan yeni protokol kapsamında da akıllı işaretleri güncelleyeceğiz. Sinemadaki akıllı işaretler bizde değil, Sinema Genel Müdürlüğünde Kültür Bakanlığının.

Sayın Vekilim “Medya okuryazarlığı kapsamında herhangi bir ek protokole ilişkin Millî Eğitim Bakanlığıyla neler yapıyorsunuz?” dediniz. Şimdi, burada, Millî Eğitim Bakanlığı ile RTÜK iki farklı kurum, iki farklı kurumun kendine yönelik olarak görevleri var. Biz RTÜK olarak kendi kısmımızda EBA'ya yönelik olarak özellikle RTÜK açısından videolar üretiyoruz. Yani bütün çocukların oradan faydalanabileceği, yaş gruplarına göre ayrıştırılmış videolar üretiyoruz. Aynı zamanda, gerek öğretmenlere gerek öğrencilere gerekse de velilere yani asıl hedef kitlemize, bu konuda anket ve araştırmalar yapacağız çünkü oradan veriyi alacağız, bu veri kapsamında da nasıl bir müfredat üretilmesi gerektiğini öğretmenlerden, öğrencilerin mevcut durumunu -demin sizlere arz ettiğim araştırmadaki sonuçlar gibi- görüp aslında onlara da uygun içeriklerin üretilmesini sağlamak amacıyla araştırmalar gerçekleştireceğiz.

Sayın vekilim, bir de Instagram ve X'in yasaklandığını, aynı şekilde, diğer platformların da yasaklanıp yasaklanmayacağına sordunuz. Bu yasaklamalar demeyelim, içeriklere ilişkin erişim engeli diyelim. İçeriklere ilişkin erişim engelini BTK alıyor, RTÜK'le herhangi bir alakası yok bu konunun ama sanal bahisle ilgili, yasa dışı sanal bahisle ilgili olarak son iki yılda 8 adet yaptırım uyguladık kanallara. Özellikle geçtiğimiz hafta, 3 maça ilişkin, 3 farklı kanala yaptırım uyguladık; onu da ayrıca belirtmek istiyorum.

Son olarak "Hesap sahipleriyle ilgili bir şey yapıyor musunuz?" dediniz. Bunun takibi de bizde olmadığı için, görev ve yetki alanımız dâhilinde olmadığından dolayı hesap sahiplerinin profillerine ilişkin herhangi bir şey yapmıyoruz.

BAŞKAN RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Teşekkür ederim.

TRT Genel Müdür Yardımcımız, buyurun.

TRT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMED ZİYAD VAROL - Başkanım, ben de tekrar, tüm diğer sunum sahiplerinin ve çok değerli vekillerimizin hem soruları hem yorumlarıyla ilgili kurum olarak çok faydalandığımızı ifade etmek istiyorum, teşekkür ediyoruz.

Bize dair bazı sorular vardı, ben kabaca 3 tane not almışım, onları sırasıyla izah etmeye çalışayım: "TRT'nin dijital uygulamalarının milyonlarca kişi tarafından ya da çocuk tarafından indirilmesi olumlu bir şey mi, neden olumlu olsun?" yönünde bir soru vardı. Yani aslında, sunumda da bahsetmiştim, neticede biz dijital ekosistemi, dijital uygulamaları külliyen olumsuz bir gözle değerlendirmiyoruz. Aslında, burada elbette olumlu yanlar da var, dijital uygulamalardan çok pozitif katkılar da alabiliyor çocuklarımız ve aynı zamanda sizler de kendi yorumunuzda bir şeyleri çocuklardan alırken başka bir şeyler vermek gerektiğinden bahsetmiştiniz. Biz aslında, o manada daha olumlu, daha pozitif bir hizmet olarak buradaki yaptığımız faaliyetlerin, uygulamaların, ciddi manada bir teveccüh gördüğünü ifade etmek adına bu şekilde nitelendirmiştik.

Bir diğer konu, bu Diyanet Çocuk'la ilgili soru. Bizim Diyanet Çocuk'un da yaklaşık iki sene oldu hayata başlayalı. Diyanet İşleri Başkanlığımızla birlikte hayata geçirdiğimiz bir projemiz. Şu an birçok platformda devam ediyor, aynı zamanda, kendi uygulamaları ve sosyal medya hesapları da ciddi manada bir teveccüh görmüş durumda. Bu konuda da çok olumlu tepkiler alıyoruz. Tabii, yayıncılığın doğası gereği elbette eleştiriler her zaman mevcut ama şunu ifade edeyim: Hem TRT Çocuk kanalımız ki şu an 15 yaşında, TRT Diyanet Çocuk kanalımızda tıpkı TRT Çocuk kanalımızda olduğu gibi ya da Türkiye'deki tüm çocuk kanallarının tabii olduğu yaş ve diğer işaretlendirmelere tabii bir şekilde faaliyetlerini icra etmekte. Aynı zamanda, TRT'nin, malumunuz, altmış yıllık, çok köklü bir geleneği var ve kendi etik kodları ve yayıncılık anlamında çok standartları yüksek bir kurumumuz. Ayrıca, birçok kendi iç denetim süreçleri var dolayısıyla bu kanalımızdaki bütün içeriklerimiz de aynı zamanda Diyanet İşleri Başkanlığımızdaki uzmanlar tarafından denetleniyor, hem senaryo aşamasında hem proje aşamasında daha dikkatli oluşturularak bizlere tevdi ediliyor.

Bir diğer husus, geniş aileye dair bir değerlendirmem olmuştu konuşmamda. Yani bunu evet, bir bilimsel çalışmaya dayalı olarak ifade etmedim ama hem kendi ailemden hem toplumumuzdaki birçok Türk ailesinde geniş aile kavramının çok daha yaygın olduğuna aslında vurgu yapmak istedim ama biz bu esnada birkaç kaynaktan araştırdık, bunları gerekirse paylaşırsınız ama kabaca, geniş ailenin, sosyal beceri ve iletişim anlamında, zor zamanlarda destek, kültür aktarımı, sorumluluk bilinci, psikolojik dayanıklılık gibi veya toplumsal uyum gibi konularda böyle bir aile temsiline ya da çocukların bu anlamda geniş bir aileye sahip olmalarının olumlu tezahürlerinin olduğunu birkaç kaynaktan, toplantı esnasında zaten görebildik. Dolayısıyla, burada bilimsel herhangi bir vurgu yapmak değildi kastım, genel bir gözlemim, şahsi ve aynı zamanda genel kabul görebileceğini düşündüğüm bir vurguydu.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Biz de teşekkür ederiz.

Yeşilay Dernek Başkanımız, buyurun.

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; Beritan Hanım'ın bir sorusu olmuştu "Yüz dört yıldan beri Yeşilay mücadele ediyor ama niye acaba bitmedi bu sorun?" diye sormuştu. Hakikaten çok yerinde bir soru. Niçin yüz dört yıldan beri acaba Yeşilay başarılı olamadı? Şöyle bakmak lazım: Yeşilay, ilk kurulduğunda biliyorsunuz, alkolle mücadele amaçlı kurulmuş, 1920 yılında İngiliz işgal kuvvetleri ücretsiz bir şekilde İstanbul'da, çocuklara, gençlere alkol dağıtıyor alkol bağımlılığını teşvik etmek için, onun üzerine kuruluyor. O dönemden bu döneme bağımlılık cephesi inanılmaz bir şekilde genişledi. Sadece geçen yıl 60 yeni psikoaktif madde Avrupa Birliğinin raporuna girdi, takip edilmesi gereken, hâlihazırda 800 küsur madde aktif olarak takip ediliyor. Yani baktığımızda, dünyada yüz dört yılda, bin yıldan beri yaşanmadığı değişim yaşadı ve bağımlılık meselesi sadece fizyolojik mesele değil, psikososyal boyutları da var. Bu çerçevede baktığımızda, Türkiye ile dünyanın herhangi bir ülkesini, bölgesindeki ülkeleri kıyas ettiğimiz de hakikaten Türkiye'de bağımlılık anlamında iyi bir başarıımız var. Her ne kadar çok büyük tehditlerle karşı karşıya olsak da baktığımızda Amerika'daki fentanil krizine baktığımızda, Avustralya'daki kumar krizine baktığımızda, Japonya, Çin başta olmak üzere birçok ülkedeki internetle ilişkili bağımlılıklara baktığımızda, Avrupa'da ve Rusya'daki alkol krizine baktığımızda, hakikaten Türkiye'ye bütün bağımlılıklarla alakalı dikkat edilmesi gereken bir durumda ama başarısız durumda değil. Bu nedenle, siz böyle bir soru sorarak esasında bize bir fırsat verdiniz. Hakikaten Yeşilay yüz dört yıllık serencam içerisinde dünyadaki diğer ülkelerle kıyaslandığında oldukça başarılı bir tablo sergilemiş. Tabii, Türkiye'nin hâlihazırda dünya çapındaki iyi durumunun, daha doğrusu ortalama durumunun tek müsebbibi şüphesiz Yeşilay değildir ama Yeşilayın da katkısı vardır. Bu imkânı verdiğiniz için teşekkür ederim.

Bu YEDAM'ların duyurulması meselesinde çok haklısınız yani biz 107 tane merkez yaptık, bu 107 tane merkez öyle kendi kendine kalsın, kimse gitmesin istemiyoruz, herkes bilsin. Dünyada yüz akı olabilecek bir modelimiz var; ücretsiz, herkes gidebilir. Türkiye'nin her şehrinde var; Şırnak'ta var, Mardin'de var, Diyarbakır'da var, her yerde var. O yüzden, ne kadar destek olursanız duyurulması konusunda o kadar minnettar oluruz çünkü hakikaten, demin dediğiniz nokta çok önemliydi, çok ciddi bir konuyla karşı karşıyayız yani bağımlılık maddeleri her türlü girmiş durumda. Bizim bu ay -size verilen dosyaların içerisinde var- Yeşilay dergimizin konusu, spor salonlarında kullanılan hormonlar meselesi yani spor salonlarında gençlerimiz hormon ilaçları alıyorlar dışarıdan, ciddi anlamda hem psikolojik hem

fizyolojik sağlıklarıyla alakalı geri dönüşü çok zor zararlara uğruyorlar. Yani bağımlılıkla alakalı cephe her geçen gün büyüyor, bizim de mücadele cephesini el ele vererek organize bir şekilde artırmamız lazım çünkü bizim bağımlılık endüstrisiyle alakalı yaptığımız çalışmalarda açık ve net gördüğümüz bir gerçek var; çok organize çalışıyorlar yani alkol endüstrisi ile kumar, kumar endüstrisi ile uyuşturucu, hep beraber çalışıyorlar. Bizim, memleketimiz için, insanımız için el ele verip çocuklarımız için, gençlerimiz için beraberce bu sorunun üzerine tek ses olarak gitmemiz lazım diye düşünüyorum. O yüzden, YEDAM'ların duyurulması konusunda hakikaten desteğinize ihtiyacımız var.

Türkiye'de kayıtlı bağımlı sayısını sordu vekilimiz ama -herhâlde burada değil- tabii, onu benim bilmem çok mümkün değil, onu Yeşilayın bilmesi mümkün değil çünkü bizim böyle bir devlet gücümüz yok, biz sivil toplum kuruluşuyuz ama Yeşilay danışmanlık merkezlerimize başvuran kişi sayısını, yaş seviyelerini, yaş gruplarını, hangi bağımlılıklarla ilgili başvurduklarını memnuniyetle sizlerle paylaşabilirim.

Sayın vekilimiz bu gizlilik meselesini sordu. Bu gizlilik meselesiyle alakalı bizim en önemli hassasiyetimiz şu: Asla ve asla damgalanma olmasın, insanlar herhangi bir sebeple bağımlılık tedavisinden geri durmasın. Ama, verilerimizi hem devletle hem vatandaşlarımızla paylaşmak konusunda çok açgözlü yani hangi bölgede, hangi problemler daha çok öne çıkmış, hangi problemler ciddi anlamda üzerinde durulması gereken problemler; o konuyu ilgililerle, yetkililerle ve halkımızla paylaşıyoruz. Ben geçen haftalarda Uşak, Kütahya, Afyon bölgesine gittim; orada da Uşak'ta ne problem varsa yerel basına söyledim bu konuya Uşaklıların sahip çıkması lazım diye; Afyon'da ne varsa söyledim, hepsini teker teker söyledim. Aynı zamanda biz şöyle bir çalışma da yapıyoruz, bu konu belki üzerinde durulması faydalı bir konu: 68 şehirde -şimdi biraz daha arttı, 72 oldu zannediyorum- artık su analizi yapıyoruz. Atık su analizinden hangi şehirde, hangi maddeler -uyuşturucu maddeler- ne kadar sigara, ne kadar alkol kullanılıyor, şehirler arasında nasıl bir sıralama var, onunla alakalı analiz yapıyoruz düzenli olarak ve bunu Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kuruluya paylaşıyoruz.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Paylaşabilir misiniz?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulumuza veriyoruz, Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız Cevdet Yılmaz Bey'e -Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulu Başkanımız- teslim ediyoruz; onlardan almak lazım çünkü bize verilen bir iş, direkt bizim paylaşabileceğimiz bir bilgi değil. Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulumuz ve İçişleri Bakanlığıyla paylaşıyoruz; bence bu çok önemli mesele.

Dolayısıyla bağımlılıkla alakalı bölgesel anlamda hangi şehirde, hangi çalışma yapılması gerektiği konusunda, politika geliştirme noktasında da Yeşilay Cemiyeti olarak çalışma yapıyoruz ve bunu şubelerimizle de paylaşıyoruz. Hangi şubemiz hangi meseleye odaklansın, hangi mahallede ne var, onun üzerinde duruyoruz doğrusu ama bu gizlilik meselesini damgalanma olmasın diye, tedaviye herhangi bir bahane olmasın diye önemsiyoruz çünkü hakikaten bu, küçük yerlerde büyük sıkıntı olabiliyor veya kariyer anlamında sıkıntı olabiliyor.

Bir diğer mesele, yasal kumar meselesi. Bu yasal kumar meselesi hakikaten bizim kanayan yaralarımızdan bir tanesi. Bağımlılık oluşturma anlamında, toplumsal zarar vermek anlamında yasal ile yasal olmayan kumarın farkı yok. Bu anlamda, hakikaten hepimizin üzerinde tarihi bir sorumluluk var. Kumarla alakalı toplumumuzda çok büyük bir tehdit söz konusu; bu tehdidin üzerine el birliğiyle gitmek zorundayız. Kumar reklamlarının yasaklanmasıyla alakalı -başta olmak üzere- önleyici çalışmalar tabii ki önemli, rehabilite edici çalışmalar çok önemli ama ilk elde yapabileceğimiz en kolay iş, kumar reklamlarının yasaklanması. Maalesef her yerde kumar bağımlılıkları, kumar reklamları özellikle çocukların, gençlerin görebileceği yerlerde fazla fazla var.

Sayın Elif Vekilimiz Türkiye'deki yaptığımız çalışmaları sordu. 16'ncı slaytta bizim 2017, 2020, 2021, 2022 yıllarında kumarla alakalı yaptığımız araştırmalar var; onları orada bulabilirsiniz.

Ayrıca, bir önceki slaytlarda da Dünya Sağlık Örgütü'nün Amerika'da yapılan önemli, dikkat çekici çalışmalarının ve İngiltere'de yapılan çalışmalarının kumar bağımlılığıyla alakalı verilerini bulabilirsiniz.

ELİF ESEN (İstanbul) - İntiharı sormuştum. İntiharlar var ya, onunla ilgili bir veri var mı orada?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - Efendim, intihar ve kumar ilişkili bir çalışma yapmadık ama bizim sahada gördüğümüz çalışmalarda -devlet yetkililerinden de duyduğumuz- kumar ile intihar ilişkisi anlamında çok net bir bağ var; literatür de bize bunu söylüyor zaten. Bize gelen danışanların çoğu da intihardan önce bize gelmiş oluyor; gelmeyen, maalesef intihar etme riskiyle karşı karşıya. O yüzden, hakikaten bu kumar meselesini çok önemsememiz lazım, çok ciddi bir problem olarak, toplumsal bir problem olarak acil karşımızda duruyor.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Bankalardaki borçlanmalarla ilgili bir şey, bir koruma var mı? Nedir?

TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ BAŞKANI MEHMET DİNÇ - O da var, çok önemli bir şey söylüyorsunuz. Mesela Bağımlılıkla Mücadele Yüksek Kurulunda geçen ay şunu konuştuk: Şimdi, bir devlet memurunun aldığı maaş belli ama bankaların, geliri ve maaşı belli bir memura bu kadar sınırsız ve ölçsüz bir şekilde kredi vermesi onu tuzağa sürüklemek esasında. O yüzden, kredi vermekle alakalı da mutlaka bankalara yönelik bir düzenleme yapılması lazım. Yani kumar meselesini çok boyutlu olarak, sosyal olarak, psikolojik olarak, ekonomik olarak düşünmek zorundayız; çok acil bir gündem olarak önümüzde duruyor.

Çok teşekkür ederim.

ELİF ESEN (İstanbul) - Benim bir sorum vardı RTÜK'e de TRT'ye de. Kurumlarınızda uygulayıcılarınıza kurum kapasitesini geliştirme amacıyla eğitimlerinizde dijitalleşmeyle ilgili bir eğitim var mı diye sormuştum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Buyurun.

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Gerek kendi eğitimlerimizde gerekse de Cumhurbaşkanlığı Eğitim Kapısı kapsamında oluşturulan eğitimlerde personelimize yönelik hem güncel dijital öğrenme hem gerekse de dijitalleşmenin hayatımızda kullanım alanlarına yönelik eğitimlerimiz bulunmaktadır.

ELİF ESEN (İstanbul) - Yani dijital okuryazarlık mı yoksa dijitalleşmenin getirdiği risklere yönelik mi bu?

RTÜK BAŞKAN YARDIMCISI DENİZ GÜLER - Tabii, tabii, hem dijitalleşmenin... Yani bir kere, sürekli olarak Bilgi Teknolojileri Dairemiz bünyesinde dijitalleşmeye yönelik eğitimler verilmekte olup aynı zamanda dışarıdan konunun uzmanları da davet edilip kurum içi hizmet eğitimi kapsamında da bunlar verilmekte.

TRT GENEL MÜDÜR YARDIMCISI MUHAMMED ZİYAD VAROL - Sayın Vekilim, biz de 3 başlıkta... Eğitim Dairemiz bu konuyla alakalı kurum içerisindeki eğitimleri gerçekten yoğun bir şekilde yapıyor. Dijitalleşme, malumunuz, yayıncılıkta çok önemli bir konu yani biz her geçen gün televizyonla ya da işte, nasıl ki basılı yayın gördüğümüz üzere dijitalleştiyse görsel, işitsel medya da bu anlamda dijitalleşiyor çok daha hızlı bir şekilde. Hem biz yayıncı olarak buna buradaki trendleri takip etmek namına hem de kendi kurum içindeki kaynaklarımızı da bu manada eğitmek adına eğitimler veriyoruz. Hem Eğitim Dairemiz var hem de TRT Akademiyi açtık, yaklaşık bir seneye yakın bir süre oldu. Burada da hem kendi personelimizin eğitilmesi hem de TRT dışından da sektördeki iletişim mezunu genç arkadaşlarımızın eğitimleri için hem kurum içerisindeki yetişkin personelimizin, insan kaynağımızın bir eğitmeni mahiyetinde ya da sektördeki duayen isimlerin TRT Akademisi çatısı altında eğitimler vermesini sağlıyoruz.

Konuşmamda bahsetmiştim ama sağ olun, yine bir vurgu yapmama tekrar vesile oldunuz. Ebeveyn Akademimiz var bizim, “TRT Ebeveyn Akademisi” adında bir portalımız; burada da düzenli olarak özellikle ebeveynlerimize dijitalleşmenin getirdiği yeni durumları nasıl yönetmeleri gerektiği konusunda eğitimler veriyoruz.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkürler.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Teşekkür ederiz.

Çocuk İçin İçerik Derneği, çok kısaca...

Buyurun.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - Sayın Başkanım, bizim “web” sitesini incelerken sanırım buradaki toplantının konusu dijital mecralar olduğu için ona yönelik olarak baktınız ama biz kitaplar, kutu oyunları gibi dijital olmayan mecraları da inceliyoruz; dolayısıyla bu yüzden 2 yaştan itibaren başlıyoruz. Çocuklarına kitap okuyan ebeveynlere yönelik kitaplarımız da var, incelediğimiz kitaplar var.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Dijital değil mi yani bu vurguladığınız?

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANI SEZEN GÜNGÖR - Hayır, biz 2-18 yaş arasındaki bütün çocuklara yönelik bütün içerikleri inceliyoruz. 2 yaşından itibaren çocuklara okunacak kitapları ebeveynlere yönelik olarak zaten yapıyoruz bu incelemeleri; çocuklar bizim hedef kitlemiz değil. Bunun yanında, biz içerik de üretmiyoruz, sadece şimdiye kadar ürettiğimiz kahramanları engelliler olan bir tane masal projemiz vardı, 6 tane masallık; onun dışında kendimiz hiç içerik üretmedik; biz içerikleri inceliyoruz. 2 yaş olmasının nedeni de ebeveynlerin çocuklarına 2 yaştan itibaren okuyabilecekleri kitapları incelememiz.

Nilüfer Hocamız da bir şey eklemek ister.

ÇOCUK İÇİN İÇERİK DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ EMİNE NİLÜFER PEMBEÇİOĞLU - Değerli milletvekillerim, belki son söz olarak kabul edilebilir mi bilmiyorum ama 3 tane temel kavram var: “Görmek” “göstermek” ve “görünmek”. Şimdi, görmek için bakmak gerekiyor; görmek, neyi gördüğümüzde bağlantılı. Çocuk görecektir ki “A, anne bak, boş bardak.” ya da dolu bardak diye gösterebilsin; bu, somut işlem dönemi ama artık çocuklar o kadar hızlı gelişmeye başladılar ki onlar görünmek istiyorlar hem de nasıl görünmek istiyorlar? Hiç olmadıkları şekilde görünebilmek istiyorlar, başkalarına görünmek istiyorlar, aile üyelerine görünmek de onların ilgisini çekmiyor. İşte, bu yüzden işin dijital medya kısmı farklı bir şey, sosyal medya kısmı farklı bir şey çünkü sosyal medya bizim en can olarak değerlendirdiğimiz küçük bir grubumuzdan oluşuyor. Her çocuğun mutlaka bir networkünün olması gerekli. Bilgisayarı bozulduğunda, ayağı taşa çarptığında, parasız kaldığında, canı simit istediğinde erişebileceği yetişkinler mutlaka olmalı ama bu yetişkinler hiç tanımadığı bir insansa, orada, sosyal medyadan onun dünyasına girmiş, kendisine iştirilmiş birileriye bunlar çocuğa zarar verebilir. Bunu iki ayrı kefedeki değerlendirmek gerektiğini ayrıca vurgulamak istiyorum.

Bir diğer şey de -Yeşilayın çok üzerine geldiler, biliyorum ama bu bir kapalı kaplar misali- uzmanlar zamanımızı kriz toplumu ya da risk toplumu olarak değerlendiriyor ve bütün herkesi de birer “challenger” olarak yani meydan okuyan insan olarak değerlendiriyor. Burada da meydan okumak yani gerektiğinde kumar oynamak, gerektiğinde intihar etmek bir meydan okuma biçimi; bunu, çocuklara normalleştirerek veren bir medya da var. Bizim çocukları uzak tutmak istediğimiz medya tam da böyle bir medya. Aslında, medya daha iyi iletilerle çocuğun karşısına çıksa çocuklarımız pırlanta gibi, her biri gerçekten birer mucize, onun için dünyadalar ve hiçbirini kaybetme lüksümüz yok, hiçbirini arkada bırakamayız, hepsine sahip çıkmak zorundayız diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Ben de çok teşekkür ederim.

Kurumlarımızın çok değerli yetkililerine, Yeşilay Başkanımıza, dernek başkanlarımızın yöneticilerine, Komisyonumuzun üyelerine çok teşekkür ederim ama birkaç hususun altını çizmek istiyorum, kayıtlara girmesi gerektiğini düşünüyorum özellikle.

Nilüfer Hoca’nın bıraktığı yerden biraz temas etmek istiyorum. Aslında, deminden beri Beritan Hanım’ın, diğer vekil arkadaşlarımızın bahsettiği bağımlılıklara, diğer konulara aslında, hepsine çok daha hızlı ve kontrol edilmeyecek bir biçimde dijital alanlarda çocuklarımız, gençlerimiz, insanlarımız, kadınlarımız, annelerimiz, babalarımız; aslında, tüm toplumdaki her fert kontrolsüz bir şekilde maruz kalıyor ve her geçen zamanda da daha farklı boyutlarda önümüze geliyor yani bir önlem almanız yeterli olmuyor, yeni bir şeyle birlikte, başka yol bularak önümüze başka bir şekilde çıkabiliyorlar. Önlem almanın da aslında, zor olduğu bir alandan bahsediyoruz.

Şimdi, özellikle bu bahis konusuna değinildi. Komisyonumuz birinci toplantısından sonra Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığında yerinde inceleme yaptı; bizzat oraya gittik, oradaki çalışanları, ortamı bizzat gördük ve sunumumuzu aldık. Ordu şunu söylediler: Sanal bahisle ilgili bahsettikleri yeri hemen kapattıklarında -işte, 103 diyelim- hazırda bulunan 104 direk devreye giriyor birkaç dakika sonra; onu kapatın, 105 giriyor yani bu dijital mecraların kontrol edilmesi, denetlenmesi gerçekten çok zor bir alan olduğunu anlamak adına söylüyorum, buradaki zorluğumuzu belirtmek adına.

Şimdi, uyuşturucu meselesi; uyuşturucuyu konuştuk, dijital mecralardaki bağımlılık yani uyuşturucu bağımlılığı, diğer madde bağımlılıkları vesaire...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Spor Totoyu kapatalım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Efendim?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Spor Totoyu, yasal bahsi kapatalım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI RADİYE SEZER KATIRCIOĞLU - Bu bağımlılıkların dışında aslında, ondan daha çok, daha hızlı gelişen dijital oyunlar, dijital mecralardaki bağımlılık da çok hızlı geliyor; buna da çok iyi değinmemiz lazım. Aslında, Komisyonumuzun ana gündeminden biri de buydu; onların hepsi içine kapsayan, hepsinin içinde olduğu bu bahisler, bağımlılık türlerinin hepsi dijital alanlarda farklı formatlarda var ve çok hızlı ve çok sessiz geliyor, farkında değiliz. Aslında, çocuklarımızın eline kendi paramızla cep telefonları veriyoruz; onun içinde her şey var, her şey var yani yanımıza oturtuyoruz ama onlar başka tehlikelerin, başka şer odaklarının içinde, kara deliklerin içinde kayboluyor; biz yanımızda olduklarını zannediyoruz. Bu kadar önemli olduğunun altını çizmek istiyorum.

Şimdi Beritan Hanım Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17'nci maddesi üzerinde, bahsettiğim konuyla ilgili çekince koyduğumuzu bahsetti. Bunla ilgili, bu 17'nin (A) bendi, 29'uncu madde ve 30'uncu madde. Bu maddelere çekince koymasının sebebi Türkiye Cumhuriyeti devletinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasamıza ve Lozan Barış Antlaşması'na aykırı bu yasal düzenlemenin ruhuna uygun olmadığı için buna çekince konulduğunu kayıtlara girsin diye özellikle bahsetmek istiyorum.

Türkoğlu Vekilimizin de okullaşmayla ilgili söylediği, çizdiği tabloyla ilgili bende verilere bir bakmak istedim yani okullaşma oranlarımız nedir, onlarla ilgili hemen birkaç veriyi sizinle paylaşmak istiyorum özellikle. 2002'den falan ya da daha geriden almayacağım, bizim çocukluk yaşlarımızdaki verilere değinmeyeceğim. 2016 ile 2021'i kıyaslayarak TÜİK'in yaptığı kamuoyu araştırmalarından çıkardığı sonuçlardan bahsetmek istiyorum. 2016'da ilkokuldaki okullaşma yüzde 98,3 iken oranı 2021'de yüzde 98,4; bir artış var. Ortaokulda da yüzde 88,9 2016, 2021'de yüzde 96,4 ortaokul seviyesinde okullaşma var. Liseyi geldiğimizde 2016'da yüzde 62,9 iken 2021 yılında yüzde 77,9. Bunun tabii, 2024-2025 velilerinde daha yüksek çıkacağını ifade etmek istiyorum.

Bir şey daha söyleyeyim: Okul öncesiyle ilgili bir veriyi paylaşmak istiyorum, hepsinden öncesi bizim çocukluğumuzun döneminde, vekilimizin de döneminde olmayan. Okul öncesi eğitim, 2002 yılında, 2003 yılında yüzde 11,7 iken 2023 ve 2024 yıllarında yüzde 84,26. Yeter mi? Yetmez. Biz yüzde 100'ü yakalamak istiyoruz. Sadece rakamsal değil niteliksel olarak da yani daha nitelikli bir eğitimin olması için tüm çalışmalarımıza devam edeceğimizi ifade etmek istiyorum.

Bunun dışında, ben de böyle söyleyerek Komisyonumuzun toplantısını kapatmak istiyorum, gerçekten verimli olduğunu düşünüyorum. Çok büyük bir katkı sağlayacağına, raporumuza büyük katkı sağlayacağına inanıyorum. Komisyonumuzun üyesi olmayan vekillerimizin de buraya gelmesi, katkı sunmalarının da kıymetli olduğunu düşünüyorum. Çok güzel bir rapor çıkacak; en sonunda da inşallah, çocuklarımızın üstün yararı için yasaklama zihniyeti değil, çocuklarımızı zararlı içeriklerden koruyacak bir düzenlemeyle bu Komisyonumuz raporunun sonuçlanacağını buradan ifade etmek istiyorum.

Çok teşekkür ederim.

Bir sonraki toplantıda inşallah, beraber olmak dileğiyle toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.18